

EVANGÉLIKUS Élet

Vélemények a berlini
„temegógáról”

Időutazás Straßburgba
Kálvin, Luther és Bach
idegenvezetésével

Van okunk
hosszannázni!

Főnixmadár-akció
Megújulás és sikeres online csapatépítés
a beledi és a vásárosfalui gyülekezetben

Ajándékozzon húsvétra a **Luther Kiadó** kínálatából!

**Aktuális akcióinkat keresse webáruházunk
honlapján vagy Facebook-oldalunkon!**

facebook.com/lutherkiado

KÉTSÉGTELENÜL

„Kétkedem, tehát vagyok” – Descartes filozófiai tételének („Gondolkodom, tehát vagyok”) parafrázisa kedvelt szlogen szkeptikus körökben. A mozgalom egyik legismertebb képviselője, a tavaly októberben elhunyt James Randi 1992-ben a nem kevésbé világhírű – és hazánkban elkötelezett (evangélikus) keresztényként is ismert – Szentágothai János professzor meghívására járt Magyarországon. Ez talán híven „illusztrálja”, hogy keresztényektől sem lehet idegen a kritikus gondolkodás, miként magazinunk mostani számában példa erre a három vallást egy fedél alá álmódó berlini projektről közölt vita is.

Adódhat azonban olyan kérdés, amelyre egyértelmű, határozott választ kell tudnunk adni. Ugye ismerjük a történetet: „Amikor Jézus Cézarea Filippi vidékére ért, megkérdezte tanítványait: Kinek mondják az emberek az Emberfiát? Ők így válaszoltak: Némelyek Keresztelő Jánosnak, mások Illésnek, megint mások pedig Jeremiásnak vagy valamelyik prófétának. Ő megkérdezte tőlük: Hát ti kinek mondotok engem?” (Mt 16,13–15)

A tanítványoknak szegezett jézusi kérdés személy szerint hozzánk is szól. Mi több, az önvizsgálatra és az Úrral való kapcsolatunk rendezésére hivatott böjti időszaknak alighanem ez a kulcskérdése.

Ne feledjük: ama virágvasárnapon ott voltak azok a „kritikusan gondolkodók” is a hozsannázó tömegben, akik néhány nappal később már „feszítsd meg”-et kiáltottak! Akiknek kétségeik támadtak a Messiás megváltó mivolta felől..., vagy mert személyébe eleve mást – csodadoktort, hadvezért, netán genderaktivistát – vizionáltak.

Az *Evangélikus Élet* olvasói ezúttal is kapnak segítséget kétségeik, kételeyeik eloszlatására. Szerzőink közvetve-közvetlenül, de kivétel nélkül Simon Péter hitvallásával válaszolnak Jézus kérdésére: „Te vagy a Krisztus, az élő Isten Fia.”

■ T. PINTÉR KÁROLY

Isten, Allah, Jahve – „egyre” megy?

Mint arról idei első számunkban is hírt adtunk, Berlinben teszik le hamarosan az alapkövét annak a szakrális épületnek, amelyben egy fedél alatt lesz zsinagóga, templom, mecset, közepén pedig a találkozás és a párbeszéd helyszínéül szolgáló terem. Kérdés, hogy a párbeszédre való dicséretes törekvés lehetséges-e önfeladás nélkül.

19. oldal

Főnixmadár-akció

„Nem a jelenlegi helyzetet kell konzerválni, hanem új tereket kell nyitni, új utakat keresni. Ez szemléletváltást jelent” – vallja Ihácz Beatrix beledi lelkész. A „karanténos időszakban” sikeres online csapatépítést szervezett az evangélikus egyházközség, és él a *Magyar falu program* által kínált lehetőségekkel is.

22. oldal

Időutazás Straßburgba...

Az Európai Unió egyik központjának múltjába „Kálvin, Luther és Bach idegenvezetésével” kalauzolja el olvasóinkat az Evangélikus Hittudományi Egyetem Egyházzenei Tanszékének vezetője. Mint a szerző kiléte sejteti, az írás az egyházzene tükrében mutatja be, milyen szerepet játszott a város a reformáció korában.

26. oldal

TARTALOM

Forrás • Láthatóan evangélikus, Oratio oecumenica	4
A vasárnap igéje • Rostáné Piri Magda	5
Forrás • Új nap – új kegyelem • Románé Bolba Márta	6
Krónika • Hírek, tudósítások	7
Égtájéoló • Szemerei János püspök írása	14
A lelkész műhelyében • Az íróasztalnál: Magyarkuti Gyuláné Tóth Katalin	16
Élő víz • Gáncs Tamás rovata	17
Jegyzet • Éjszaka a földön – Stifner-Kőháti Dorottya írása	18
Kötőszó-szemle • Vélemények a berlini „temegógáról”	19
Riport • Megújulás és sikeres online csapatépítés a beledi egyházközségben	22
Népszerű teológia • Időutazás Straßburgba	26
Jegyzet • A tanárnő álmodik 2. – Ittész Szilvia írása	28
Thesaurus • Egy képfestőüzem élete – A Kluge család irathagyatéka	29
Fókusz • Biztonságos érintés a Sareptában	32
Jegyzet • A helyén mondott szó – Boda Zsuzsa írása	33
Gyermekeknek • Füller Tímea rovata	34
Krónika • Hírek, tudósítások	37
A vasárnap igéje • Nagy Zoltán	41
Forrás • Oratio oecumenica	42
Az ünnep igéje • Szabó András	43
Az ünnep igéje • Lázárné Skorka Katalin	45
Forrás • Új nap – új kegyelem • Darvas Anikó	46

LÁTHATÓAN EVANGÉLIKUS

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Kovács Kincső gimnazista – Debrecen. Aki kereszténynek vallja magát, az szeretné tudatni a világgal, hogy tartozik valakihez, mégpedig Istenhez, és harmóniában él vele. Bár az embert számos veszély érheti a külvilágban, de ha van számára valaki, akihez mindig visszatérhet, akkor valójában nincs mitől félnie. Ez a biztos pont az én életemben a Krisztusba vetett hit. Egy húsvéti istentiszteleten tudatosult bennem, hogy mit is ünneplünk nagypénteken és feltámadáskor. Ekkor tértem meg. Azóta egyre inkább elmélyülök a hit kérdéseiben. Az istentiszteletnek a számomra legfontosabb része az imádság. Ez intim beszélgetés Istennel. Mivel az istentiszteleten ezt közösen végezzük, felemelő megélni, hogy bár valószínűleg több dologra gondolunk, hiszen különbözőek vagyunk, mégis egy felé fordulunk, az Úrra tekintünk. Ez egy különleges kapcsolat, egyszerre belső és közösségi kommunikáció.

Az evangélikus gyülekezet számomra olyan építő, rengeteg lehetőséget felkínáló közösség, ahol elmosódnak a korosztályi határok. Az istentiszteleteken kívül számos programunk van. Ezeket bármikor meghallgatjuk egymást. Tanár szeretnék lenni. Ezáltal egyrészt megoszthatom a tudásomat és tapasztalatomat másokkal, másrészt magam is többet tudhatok majd meg a világról.

Az evangélikusok mai arcképcsarnoka az interneten a Lathatoan.reblog.hu és a [Facebook.com/lathatoan.evangelikus](https://www.facebook.com/lathatoan.evangelikus) címen érhető el.

Zajlanak a hitoktatással kapcsolatos tájékoztatók

Az iskolákban már hetek óta zajlanak a hitoktatással kapcsolatos tájékoztatók. Ezek felekezetünk lelkészei és hitoktatói számára is jó alkalmat kínálnak arra, hogy felhívják a szülők figyelmét az evangélikus hit- és erkölcsstan választásának lehetőségére.

A vírushelyzetre való tekintettel az információk most főként online formában érhetőek el. A Magyarországi Evangélikus Egyház katechetikai munkacsoportja ál-

tal készített hivatalos tájékoztató oldal (Hitoktat2.lutheran.hu) is arra hivatott, hogy a szülők részletesen megismerkedhessenek az evangélikus hit- és erkölcs-tanórák anyagaival, a főbb témakörökkel, az órák jellemzőivel, a jelentkezés módjával. A hivatalos kisfilmek mellett az egyes gyülekezetek saját filmekkel is jelentkeztek. Az Evangelikus.hu oldalon ezekből is megtekinthető egy válogatás.

Evangelikus.hu

ORATIO OECUMENICA

Urunk, Istenünk! Te vagy a világ Ura, mindenek teremtője, fenntartója és bírója. Áldunk és magasztalunk téged, és esendő, emberi szavainkkal hirdetjük nagyságodat. Ámulattal dicséjük fenséged, pedig csak töredékét látjuk még dicsőségednek és hatalmadnak. S megrendül a szívünk, amikor ránk nehezedik kezed, de gyermeki bizalommal kiáltunk hozzád irgalomért.

Bocsáss meg, hogy sokszor nem is igyekszünk a te utadon járni, hanem a magunk feje után megyünk. Úgy hozunk meg döntéseket, hogy nem kérdezünk meg téged, és úgy reagálunk helyzetekre, hogy az nincs összhangban a tőled tanultakkal. Könyörülj rajtunk!

Bocsáss meg, hogy sokszor képmutató a vallásosságunk, és kegyes cselekedeteink nem a szívünkbelől fakadnak, hanem a környezetünknek szólnak. S megelégszünk azzal az egy órával, amelyet vasárnaponként a templomban töltünk, ahelyett hogy engednénk: valóban Úr legyél életünk minden területén. Könyörülj rajtunk!

Bocsáss meg, hogy letértünk utadról, és – most ebben a különösen is nehéz helyzetben – a megtérés evangéliumának hirdetése helyett olcsó vigasztalást szól egyházad. És ahelyett, hogy a lelkek megmentésért küzdenénk, az intézményes keretek fenntartásán munkálkodunk. Könyörülj rajtunk!

Imádkozunk a betegekért és a haladókért s azokért, akik a betegágyak mellett szolgálnak, vagy szeretteikért aggódnak. Imádkozunk a pedagógusokért és a lelkészekért, hogy a korlátozások ellenére helyt tudjanak állni a rájuk bízottak között. Imádkozunk a családokért, hogy a terheket a tőled tanult szeretettel tudják együtt elhordozni. Könyörülj rajtunk!

Mindenható Isten! Mennyei Atyánk! Ne vétkeink szerint bánj velünk, hanem tekints egyszülött Fiad áldozatára, és kérünk, fogadd kegyelmesen könyörgésünket. Ámen.

BÖJT 5. VASÁRNAPJA (JUDICA) – JN 2,13–22

A legmélyebb kérdések

Mi történik itt? – avagy felvetődő kérdések sora. Már a karácsony sem volt az igazi: se istálló, se kisbaba, se angyal, se pásztor, csak ennyi: „Kezdetben volt az Ige... Az Ige testté lett...”

János rámutat valakire, aki a kétezer évvel ezelőtti Palesztinában élő hús-vér valóság, és azt mondja: ez az ember, a názáreti Jézus nem más, mint az örökkévaló Isten, a testté lett Ige. Szó sem esik arról, hogy rászorulokon segít, gyógyít, vakokat látóvá, sántákat járókká tesz, hanem mindjárt a következő lapon (az evangélium második fejezetében) ezt a mai történetet olvassuk.

Ki ez a Jézus? Mit jelent benne hinni? Ez a legalapvetőbb kérdés, amely egyaránt releváns azok számára is, akik sok-sok éve kereszténynek vallják magukat, és azok számára is, akik még csak gondolkodnak, tapogatóznak.

A templomtisztítás történetében egy meglehetősen agresszív, legalábbis az ott gyakorolt vallásossággal szemben igencsak intoleráns embert látunk. Kötélből korbácsot készít, aztán elkezd kiűzni az árusokat és az állatokat. Jézus felborogatja az asztalokat, szétszórja a pénzváltók pénzét. Pedig mindezek jogosan, törvényesen voltak ott. Az állatokat oda kellett vinni, mert az áldozatbemutatáshoz szükség volt rájuk. A pénzváltóknak is ott kellett lenniük, hogy a zarándokok átválthassák a pénzüket helyi devizára, és befizethessék a templomadót. Jézus ebben a jelenetben egy erőteljes, indulatos ember. Mi erre a mai ember reakciója? Van, akinek tetszik ez. Másokat megijeszt.

Ki ez a Jézus? Milyen ő valójában? Különös, hogy az új teremtés, a Jézusban testet öltő Ige pont fordítva cselekszik, mint ahogyan feltételeznénk. Mert szerintünk logikus az volna, ha a földi, világi dolgokat nem, az egyháziakat, vallásiakat meg nagyon fontosnak tartaná. Ilyenek a bennünk kialakult sztereotípiák vele kapcsolatban.

Jézus szembemegy ezekkel az általánosításokkal, és a történet mélyén az ő igazi küldetése bontakozik ki.

Mi Jézus küldetése? Amikor kikergeti az árusokat és a pénzváltókat a templomból, a zsidó vallásos vezetők nekiszegezik a kérdést: „Milyen jelt mutatsz nekünk, hogy ezeket teszed?” Prófétaként lépsz fel, megtisztítod a templomot – rendben! De akkor igazold egy isteni jellel vagy csodával, hogy neked erre van felhatalmazásod! Mit válaszol Jézus? „Romboljátok le ezt a templomot, és három nap alatt felépítem.” A zsidók szörnyülködnek: Micsoda? Negyvenhat évig épült ez a templom Heródes idejében! Mi az, hogy te három nap alatt felépíted? Értelmezhetetlen a felszínen ez a mondat.

De van egy mélyebb, valóságosabb jelentés, amelyet nem látnak, sőt amelyet a tanítványai is csak később, feltámadása után értenek meg: Jézus nem a kőből épült templomról, hanem saját testének templomáról beszélt; és már nem a jeruzsálemi templomban, hanem Jézus személyében lakozik közöttünk Isten dicsősége, már nincs szükség az áldozati állatokra, mert ő ezt az áldozatot egyszer s mindenkorra elvégezte.

Mi a mi válaszuk Jézus áldozatára? Mit jelent ezt a drámát, ezt a valóságot élni? Ez a világ valóságos története, vagy csupán valamiféle vallásos sztorizgatás, amelynek nincs helye a mai világban? A válasz hit kérdése.

A hit végső értelemben ajándék. A főpapok és a jelenlévők nem ragadnak meg semmit a titokból, amely előttük zajlik, csak a botrányos viselkedést és szavakat. A tanítványok viszont látnak és hisznek.

CARL HEINRICH BLOCH: A PÉNZVÁLTÓK KIŰZÉSE A TEMPLOMBÓL (19. SZÁZADI)

A Jézusba vetett hit nem másról szól, mint arról, hogy mi az élet forrása, végső célja, ki tartja fenn az életet. A létező legmélyebb kérdések ezek, egyikünk sem tudja a saját agyával elővezetni ezekre a választ. Ezt a választ, a hitet csak Isten Lelke tudja életre hívni bennünk. Ezért a hit a legmélyebb értelemben ajándék.

■ ROSTÁNÉ PIRI MAGDA

Imádkozzunk! Uram, Jézus Krisztus! Olykor nem érzem közelséged, nem hallom hangod, nem látlak téged, nem ismerem fel szándékaidat, és nincs erőm engedelmeskedni. Naponta küzdök gyengeségeimmel, bűneim a mélybe taszítanak. Erősítsd hitemet, hogy bátran megvalljalak téged, és irántad érzett szeretetem mindig hozzád vezessen és kössön! Ámen.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (március 21.) Hiszen az én kezem vetett alapot a földnek, az én jobbjom feszítette ki az eget. Ha szólítom őket, mind előállnak. Ézs 48,13 (Jn 1,1–3; Mk 10,35–45; Zsid 5,[1–6]7–9[10]; Zsolt 22,1–22) Micsoda érzés, amikor visszatekinünk a jól végzett munkára: vetett ágyra, megfőzött ebédre, felépített házra, felásott kertre, megírt levélre, megmetszett fára, eltett lekvárra! Múlik az élet, és gyűlnek az alkotások. A teremtő Isten alkotótársai vagyunk. Biztos alapokon állva, hálás szívvel nézünk magunk mögé, és vesszük számba eredményeinket: a kicsiket és múlókat, a nagyokat és marandókat egyaránt, majd felnézünk az égre, és hálát adunk Isten csodás alkotásaiért.

Hétfő (március 22.) Mert mindaz, aki kér, kap, aki keres, talál, és aki zörget, annak megnyitják. Lk 11,10 (Zsolt 34,7; Ef 2,11–16; Lk 22,7–23) Bátorság. Fortitudo. Jól áll a hitnek a bátorság. Félelmeinket legyőzve meglépünk valamit, aminek talán még nem ismerjük a pontos következményeit. Mégis lépünk, és merünk döntést hozni Isten előtt. A hit és a bátorság az Isten iránti bizalomban gyökerezik, mert nekünk olyan Istenünk van, aki értő figyelemmel kíséri életünk lépéseit, figyel a szükségleteinkre, kapcsolatban van velünk. Akitől bátran lehet kérni, akinek a jelenlétében bizalommal kereshetjük, ami elveszett, és biztosak lehetünk abban, hogy kopogásunkra megnyílik az ajtó, amelyen belépve otthonra találhatunk.

Kedd (március 23.) Megparancsoltam neked, hogy légy erős és bátor. Józs 1,9a (2Tim 1,7; Jób 19,21–27; Lk 22,24–30) Erős vár a mi Istenünk. Jó fegyverünk és pajzsunk. Erősek vagyunk mi is az Úr oltalmában. Belső biztonságunk miatt nincsen szükségünk arra, hogy erőszakosak legyünk. Erősek vagyunk, ezért elbírjuk, ha nem értenek velünk egyet, ha építő kritikával illetnek. Erősek vagyunk, mert az Úr oltalmában olykor gyengék is lehetünk, az ő szárnyai alatt menedéket találunk, hogy erőt gyűjthessünk. Odalépünk, ha a gyengébbet bántják, felhúzzuk, aki elesett, mert Isten ereje lakozik bennünk, mi pedig Isten oltalmában lakozunk.

Szerda (március 24.) Minden a titek. Ti viszont Krisztuséi vagytok... 1Kor 3,22–23 (1Móz 1,28a; Zsid 9,11–15; Lk 22,31–38) Vásároltok mindenfélét, tárgyakkal veszitek körbe magatokat, biztonságot és kényelmet teremtve. Egy-egy költözés mutatja csak meg, hogy mennyi felesleg is gyűlik össze nálatok. A dolgok szinte kiszorítanak a lakásból. A költözés viszont megmutatja, mi az, amire igazán szükségetek van. Micsoda

megkönnyebbülés, amikor tiszta lappal lehet kezdeni! A kevés is elég, ebben a kevésben minden a titek. A túlvilágba viszont semmit nem vihetek magatokkal. Oda Krisztus viszi át titeket. Mert ti viszont Krisztuséi vagytok.

Csütörtök (március 25.) Te vagy az én segítségem, ne vess el, ne hagyj el, szabadító Istenem! Zsolt 27,9b (Lk 23,42–43; Jer 15,15–21; Lk 22,39–46) Beismerni, hogy hibáztam, és nem tudom egyedül megoldani a helyzetet, nagy teher tud lenni. Sok időre van szükségem, mielőtt segítséget kérnék egy ilyen szegycmentes helyzetben. Ezt a tengernyi időt önmarcangolással, önváddal és tépelődéssel töltöm. Kínomban majd özszeroskadok. Ott, a mélyponton, ahol elviselhetetlenül nagy a szenvedésnyomás, hozzád kiáltok, mert te vagy az én segítségem: „...ne vess el, ne hagyj el, szabadító Istenem!” Te pedig meghallgatsz engem. Mellém térdelsz. Felsegítesz, és enged, hogy ruhám leporoljam. Felállok, te rám nézel, nem vetsz meg. Már tudom, hogy megmenekültem.

Péntek (március 26.) Mint nemes vesszőt ültettelek el, mint fajtájának megfelelő sarjat. Hogyan változtál idegen szőlőtő vad hajtásává? Jer 2,21 (Jel 2,5; Zsid 10,1.11–18; Lk 22,47–53) „Rád sem ismerlek!” „Hogy mondhatod ilyet?” „Ez nem te vagy.” „Nem ilyennek ismertelek meg.” „Ez nem méltó hozzád.” Kijózanító szavak ezek. Önkéntelenül védekezésbe lendülünk a vádak ellenében. Egy kapcsolat minőségét kockáztatjuk, haragot váltottunk ki. Talán valamit nem vettünk észre, valamire nem vagyunk tekintettel, valamin érzéketlenül átgázoltunk? Ideje megállni és önvizsgálatot tartani. Még az is lehet, hogy nem nekünk van igazunk.

Szombat (március 27.) Amikor jóllakásig eszel, szép házakat építesz, és azokban laksz, akkor föl ne fuvalkodjék a szíved, és el ne feledkezz az Úrról, a te Istenedről... 5Móz 8,12.14 (1Thessz 5,18; Lk 18,31–43; Lk 22,54–62) Jézus is mond ilyesmit a gazdag emberekről, akik olyan nehezen jutnak be Isten országába, mint ahogyan a tevék mennek át a tű fokán. De mi ugye nem vagyunk olyan gazdagok, mi nem a pénz után futunk, nem is olyan nagy a házuk, főleg nem olyan szép... Hát igen, ez viszonyítás kérdése. A gyarapodás és a jólét megszerzése szervezi mindennapjainkat, nehéz észrevennünk, hogy mikor elég, mikor lesz túl sok, mikor ettük túl magunkat. Pedig másoknak is több jutna, ha erre a pontra ráéreznénk. Mindenkinek elég van itt a földön. Istenem, adj nekem elégedettséget és hálás szívet! Ámen.

■ ROMÁNNÉ BOLBA MÁRTA

A Magyarországi Evangélikus Egyház püspöki tanácsának pásztorlevele

Kedves Testvérek!

2021 böjti időszakában egyre növekvő reménységgel vártuk a találkozás lehetőségét. Mi is vágyódunk arra, hogy újra személyesen megélhessük a gyülekezeti találkozásokat, a templomi istentiszteleten élőben hangzó igehirdetést és az úrvacsora közösségét.

A jelenlegi súlyos járványügyi helyzetben mégis azt javasoljuk gyülekezeteinknek, hogy virágvasárnapig ne tartsanak személyes jelenléttel istentiszteletet, sem hétközi gyülekezeti alkalmat. Mivel az oltás folyamata felgyorsult, azt reméljük, hogy hamarosan újra együtt lehetünk a gyülekezet közösségében.

Egyúttal mindenkit biztatunk is arra, hogy regisztráljon, és éljen az oltás lehetőségével.

Arra kérjük a testvéreket, hogy megértő szeretettel és türelemmel hordozzák ennek a hosszú és nehéz időszaknak a terheit, imádkozzunk egymásért. Bízunk a gyülekezetek önszervező erejében, hogy senki sem marad ige és segítség nélkül most sem.

Ajánlásunk március 8-tól lép érvénybe.

A mai igével küldjük köszöntésünket: „Semmiért se aggódjatok, hanem imádságban és könyörgésben mindenkor hálaadással tárjátok fel kéréseiteket Isten előtt...” (Fil 4,6)

Budapest–Győr, 2021. március 5.

DR. FABINY TAMÁS *elnök-püspök*

KONDOR PÉTER *püspök*

SZEMEREI JÁNOS *püspök*

Hamis információk ellen szólít harcra az EVT

Miközben egyre szélesebb körben érhető el a koronavírus elleni védőoltás, az Egyházak Világtanácsának főtitkára, Ioan Sauca arra biztatja a vallási vezetőket, hogy vegyék ki részüket a bizalom építéséből, harcoljanak a hamis információk ellen, és támogassák aktívan a hazájukban elfogadott döntéseket.

„A vallási vezetők szerepe rendkívül fontos az egészségügyi hatóságokba és szolgáltatásokba, illetve a jóváhagyott védőoltásokba vetett társadalmi bizalom fenntartásában” – mondta Ioan Sauca. Az Egyházak Világtanácsának (EVT) főtitkára aggodalmát fejezte ki a megalapozatlan híresztelések és az összeesküvés-elméletek miatt, amelyek alááshatják az emberek bizalmát, és veszélyeztetik a járványhelyzet kezelésével kapcsolatos intézkedések hatékonyságát. Ezért arra szólította fel a vallási vezetőket, segítsék abban közösségeiket és társadalmait, hogy az erkölcsileg megalapozott és elfogadott döntésekhez maguk is hozzájárulhassanak.

„Keresztyén közösségként feladatunk és erkölcsi kötelességünk, hogy nyilvánosan is szembeszálljunk az alaptalan híresztelésekkel és összeesküvés-elméletekkel, és elősegítsük, hogy az emberek megismerhessék a tényeket. Bár erkölcsi aggályok a védőoltások elérhetőségével és terjesztésével kapcsolatban is felmerülnek, vállalnunk kell a felelősségünket, és támogatnunk kell azt, ami orvosi, etí-

KÉPÜNK ILLUSZTRÁCIÓ

kai és emberi jogi szempontból helyes” – emlékeztetett a főtitkár, aki maga már részesült a vakcinában a svájci oltási terv keretében.

Az Egyházak Világtanácsa a folyamatosan bővülő internetes felületén (*Oikoumene.org*) napi imádságokat, bibliatanulmányokat, teológiai reflexiókat, szakértői ajánlásokat és állásfoglalásokat közöl a Covid-19 okozta globális egészségügyi és társadalmi krízis kapcsán; forrásanyagok, dokumentumok és videók egyaránt elérhetők a honlapon.

Forrás: *Reformatus.hu*

Elkészült a Lelkipásztor folyóirat digitalizálása

Az Evangélikus Országos Gyűjtemény (EOGY), illetőleg az Evangélikus Országos Könyvtár a Forum Hungaricum segítségével több év óta folytatja digitalizálási projektjét, amelynek vezetője Balogh Kriszta könyvtárvezető. Februárban befejeződött a *Lelkipásztor* 1924–2002 közötti évfolyamainak a digitalizálása. A patinás teológiai szakfolyóirat első évfolyamának első száma 1924. november 30-án jelent meg. „Több érdemes lelkész közreműködésével” Vértesi Zoltán magyarbolyi lelkész szerkesztette és adta ki. A Magyar Evangélikus Digitális Tár (MEDiT) a Luther Kiadótól 2003 óta – egy-egy éves késleltetéssel – már digitalizált formában kapja meg az egyes évfolyamokat.

A hosszú távú megőrzés egyik legjobb módja a megosztás. A digitalizált *Lelkipásztor* 2002 előtti számait ezért nemcsak az evangélikus oldalon (*lelkipasztor.lutheran.hu*) lehet elérni, hanem a Magyar Nemzeti Digitális Archívumban (MaNDA) és az európai kulturális digitalizált örökséget őrző Europeanában is. A friss számokra a Luther Kiadó webáruházában (*bolt.lutherkiado.hu*) lehet előfizetni.

■ HUBERT GABRIELLA

Forrás: EOGY

Imádság krízisben – mi más?

Online térben is Krisztusra fókuszált a protestáns cigánymissziós konferencia

A télutó-tavaszelő időszakában mintegy fél évtizeden keresztül járták végig a szervezők az öt protestáns felekezet – a baptista, az evangélikus, a metodista, a pünkösdi és a református – templomait, imaházait annak érdekében, hogy Krisztust kereső vagy már követő, elsősorban cigány testvérek töltsenek együtt egy napot „Jézus Krisztus körül”. Kezdetben négy-ötszázán, tavaly már ezerötszázán (!) fogadták el a meghívást a protestáns cigánymissziós konferenciára. Rendezvényüket idén már hatodik alkalommal tartották meg március 6-án a Protestáns Cigánymissziós Fórum felekezetei. Az evangélikus koordinátor, Bakay Péter lelkész beszámolóját adjuk közre.

A SZERZŐ FELVÉTELE

Nagy Dániel evangélikus lelkész szakos teológiai hallgató ígét hirdet

Ezúttal teljességgel szokatlan körülmények között, de a konferencia hagyományos szerkezetét – a lehetőségeken belül – megőrizve zajlott az esemény. A tartalom pedig semmit sem változott: Jézus Krisztus volt és maradt a középpont!

Idén nélkülözni kellett a személyes találkozást, helyette a világhálón „függeszkedve” lehetünk együtt. A felvételeken szereplőkön kívül senkinek a szemét nem láttuk, az ő hangjukon kívül senkiét nem hallottuk... És fogalmunk sem lehet, hogy az ország vagy a földgolyó melyik részén ki, mikor és meddig, milyen körülmények között (mosogatás, diótörés, takarítás közepette vagy odaszántan, nekiülve csak a képernyőre és az onnan jövő üzenetre figyelve?) lett tagja ennek a láthatatlan „gyülekezetnek”, „közösségnek”. Hiány-

zott az emberközelség, a közös éneklés, az egymásra mosolygás, az eszme- és telefonszámcsere, a tűz és annak melege...

De az ideai protestáns cigánymissziós konferenciának is voltak hiteles – elsősorban – cigány igehirdetői. Miként voltak szívből imádkozók, lelkes énekes-zenészek és mélységeket megjárt, életükben, gondolkodásukban nagy változáson átment bizonyágtevők.

A képernyős „szerepléshez” elvárás-ként általában a profizmust kapcsoljuk. Ezúttal azonban kifejezetten üdítő volt, és az egész programnak kedves bájta kölcsönzött – ha úgy tetszik: a természetellenesben természetességet –, hogy ebben a „műsorfolyamban” lényegében mindenki szerényen, alázatosan vállalta a Krisztusra mutató szolgálatát.

Konferenciáinkon évek óta az imádság volt a téma, annak bizonyos aspektusai, mint például a kérő vagy a hálaadó ima. Idén viszont nem egy-egy imatípuson keresztül kerestük Isten vigasztaló, erősítő üzenetét, hanem az imádságok egészétől reméltük megkapni ebben a válogatás nélkül mindannyiunkat több síkon is érintő, megpróbáló járványos krízishelyzetben. Így maguk az igehirdetések és a bizonyágtételek is a kérő, a hálaadó, a dicsérő, a bűnvalló és az önatadó imatípusokra voltak fölfűzve.

Napjainkban sem a társadalmi, sem az egyéni életnek nincs olyan összetevője, amely ne lenne támadásnak kitéve, és amellyel kapcsolatban ne tapasztalnánk, hogy remegnek az ősi erkölcsi normák alapjai. Teljes a bizonytalanság a hírek, az információk igazságtartalmának tekintetében is. Emberkísérleteknek vagyunk nemcsak tanúi, de olykor elszenvetői is, és hát itt a nyakunkon „ráadásként” ez a koronavírus...

Vannak különlegesen kiszolgáltatott, „HHH-s”, azaz halmozottan hátrányos helyzetű egyének, közösségek, népcsoportok, akik és amelyek különösen is rászorulnak Krisztus evangéliumára, az igaz, számítás nélküli krisztusi szeretetre, odaadásra, áldozatra. Meggyőződésünk, hogy ebből a globális válsághelyzetből a globális imaértelmezés és -gyakorlat lehet a kivezető út.

Mi más? Természetesen van helye az emberi próbálkozásoknak, a testi, szellemi, lelki segítségnyújtásnak, de a bölcsék tudják és gyakorolják az imádságot mint a megoldás első és végső módját. Mert az élet nagy kérdéseiben ki más segíthetne, mint az imádságunkra figyelő Úr?!

Neki vagyunk hálásak, hogy ennyi áldott cigány keresztény testvérünkön keresztül erősíthetett felekezetre és nemzeti hovatartozásra való tekintet nélkül ezen a szombat délelőttön, sőt míg áll az internet világa, erősíthet mindenkit, hiszen a Magyar Pünkösdi Egyház Országos Cigánymissziójának YouTube-csatornáján, a youtu.be/wKFSYaVLeOY webcímen elérhető a konferencia felvétele.

■ BAKAY PÉTER

Oltalomba zárta

Globális üzenete lett a világimanap hét évvel ezelőtt megfogalmazott vanuatui üzenetének

A 2021. évi világimanap vélhetően különösen emlékezetes marad a föld minden keresztény közössége számára: a március 5-i alkalmakat ugyanis a legtöbb helyen online térbe kellett áthelyezni. A járványhelyzet ismeretében az imanapi mozgalmat irányító világszervezet is készült erre az eshetőségre. A New York-i központ munkatársai egy olyan angol nyelvű istentiszteletet rögzítettek videóra, amelyben az ideai nap liturgiáját készítő vanuatui asszonyok is szolgáltak.

Március első péntekén bárki megtalálhatta az ünnepi felvételt az ökumenikus világszervezet honlapján. Angolszász nyelvterületeken komoly segítséget jelenthetett ez a videó, de azokban az országokban, ahol az angol nyelvet kevesen értik, a szervezők bizony nem sok hasznát vehették a központilag készített istentiszteleti anyagnak.

A magyarországi közösségek azonban nem jöttek zavarba. Dacolva a félelemmel – és valóban nagyon ügyelve a biztonsági távolság és a higiéniai előírások betartására –, a legtöbb helyen mégiscsak összegyűltek az ünnepre előzetesen készült csoportok. Azokhoz pedig, akik a személyes jelenléte nem mérték vállalni, az imaesten rögzített videófelvételt juttatták el a nőtestvérek.

Bár a beszámolók valamivel lassabban érkeznek a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa Női Bizottságának „postládájába”, néhány imanapi alkalom sikeréről már tudomást

„karanténba zárva”? (Egy friss, március 6-i híradás szerint mindössze két koronavírusos beteget találtak a szigetcsoport alkotta csendes-óceáni országban.)

Nos, Vanuatun fesztivált tartottak. Már az imanapot megelőző napon, csütörtökön felvonulást szerveztek Port Vilában, az ország fővárosában (képünkön). A Vanuatui Egyházak Tanácsa által indított menetbe valamennyi keresztény felekezet közössége csatlakozott. Az egyre duzzadó tömeg hatalmas plakátokon hirdette, hogy idén ők írták a világimanap liturgiáját. A közösségi oldalakra feltett amatőr videók megörökítették, hogy a felvonuló asszonyok és férfiak arcáról milyen büszkeség és öröm sugárzik. Lám, Isten az ő kis nemzetüket is fel tudja használni, hogy a világnak reményt hirdessenek!

A jól ismert bibliai történetet idéző – imanapra választott – jelmondatuk („Biztos alapra építsünk!”) bizonyágtétel arról, amit ők maguk is sokszor megtapasztalnak. Hogy viharok közepe is van oltalom: életü(n)k Jézusban biztos alapon nyugszik!

Az ideai világimanap mindazonáltal nem csupán az online kényszermegoldások miatt maradhat emlékezetes, hanem azért is, mert vanuatui nőtestvéreink szinte prófétai módon érezték meg, hogy milyen üzenetre lesz szüksége a világnak 2021 tavaszán. Ők ugyanis hét esztendővel ezelőtt kapták meg a felkérést az ideai istentisztelet témájának kiválasztására!

Hét esztendővel ezelőtt mit sem tudhattunk a ránk zúdult világvárossá válásról, erről a „tomboló viharról”... A hét évvel ezelőtt leírt világimanapi gondolatok most tehát számunkra is fájón aktuálisnak bizonyultak, miként most buzdításuk, imádságuk is különösen bátorító, reményt adó.

De Vanuatu keresztényei friss üzenettel is szólnak hozzánk. Azon az említett március 4-i felvonuláson az élen haladók kezében volt egy transzparens a következő felirattal: „Ne viharban kezdj a házépítéshez, hanem még a vihar kitörése előtt!” Szelíd intésük maradjon velünk az ideai világimanap elmúltával is. Istennel való kapcsolatunkat rendezzük e mostani börtben. Ne akkor kelljen kapkodnunk, amikor már késő...

■ B. PINTÉR MÁRTA

szerezhettek a hazai szervezők. A Budapest Belvárosában élők például a Deák téri evangélikus templomban gyűltek össze, Kecskeméten pedig a YouTube-csatornán közvetítették is élőben az alkalmat. De nem csupán az egyházi közösségek mozgósították magukat: néhány településen a helyi kábeltelevíziók is láttak fantáziát az istentisztelet megörökítésében. Így történt, hogy március 5-én 18 órai kezdettel a Buda Környéki Televízióban is adásba került a világimanap megünneplése.

De vajon mi történt ezen a napon Vanuatun? Hogyan emlékeztek meg a világimanapról ott, ahol az ünneplés nem lett

Egyházi vezetők emelték fel szavukat a keresztények gyalázása ellen

Az M1 tévécsatorna Ma reggel című műsorában Tari Titanilla műsorvezető nemrégiben a vallásgyalázásról és a vallási vezetők által kiadott nyilatkozatról beszélgetett Fischl Vilmos evangélikus lelkésszel, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának főtítkárával. A beszélgetés apropóját az adta, hogy az összes világvallás magyarországi vezetője közös nyilatkozatban tiltakozott a vallási jelképek megsértése vagy kigúnyolása ellen.

A közelmúltban megszapordtak a vallásgyalázó, főleg a keresztényeket sértő megnyilvánulások. „Vallási közösségek vezetőiként tiltakozásunkat fejezzük ki a vallási jelképek, szentségek és szent helyek meggyalázása, kigúnyolása ellen” – írták a hazai egyházi vezetők rövid közleményükben, amelyet a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa (MEÖT) részéről Steinbach József református püspök, elnök és Fischl Vilmos főtítkári; a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia nevében Veres András püspök, elnök; a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének részéről Heisler András elnök; az Egységes Magyar Izraelita Hitközség képviselőjében Györfi László választmányi elnök, a Magyarországi Muszlimok Egyházának nevében pedig Sulok Zoltán Szabolcs elnök írt alá.

A közös nyilatkozatot kezdeményező MEÖT-főtítkári, Fischl Vilmos az M1 Ma reggel című műsorának adásában elmondta: „Nagyon fontos, hogy vallási jelképek, szentségek és szent helyek meggyalázása vagy kigúnyolása ne történhessen meg Magyarországon.” Éppen ezért felkeresték a többi egyházi vezetőt: mi lenne, ha ebben az egyetlen mondatban egyet tudnának érteni? „Egy-

segesen gondolta úgy az összes vallási vezető, hogy mindezt kinyilvánítsuk. Ezzel a nyilatkozattal egymást is védjük, ha a jövőben hasonló történe, és a többi egyház érzékenységét sértené meg valaki” – hangsúlyozta Fischl Vilmos. A főtítkári fontosnak, történelmi jelentőségűnek nevezte a kiállást, hiszen ennyire széles körű vallási nyilatkozat még sohasem született Magyarországon.

Az evangélikus lelkész azt is hangsúlyozta, hogy tiszteletben tartják a sajtó-, illetve a vélemény- és szólásszabadságot csakúgy, mint a bíróságok függetlenségét, ugyanakkor elfogadhatatlannak tart-

ják, ha bármelyik világvallást megsérti valaki – például egy karikatúrával...

Az adásban felidéztek, hogy nemrégiben Müller Cecíliáról jelent meg egy blaszfemikus karikatúra egy baloldali lapban, egy másik újságíró pedig azt kifogásolta, hogy az országos tisztí főorvos miért hord keresztet a nyakában. Egy DK-s önkormányzati képviselő papok felakasztásával fenyegetőzött, a Jobbiknak is volt egy olyan közösségi médiapostja, amelyben gúnyt űztek a feszületből, Karácsony Gergely főpolgármester azóta menesztett tanácsadója pedig a keresztelés gyakorlata ellen tiltakozott.

„Pártpolitikusok ne próbálják meg keresztény szabadságunkat megsérteni. Se azzal, hogy azt mondják, hogy gyerekeket ne kereszteljünk, se azzal, hogy kigúnyolják a lelkészeket vagy a papokat” – reagált ezekre Fischl Vilmos.

Forrás: MTVA

A Magyar Katolikus Püspöki Konferencia elnöke felháborítónak tartja, hogy a bíróság január 19-én első fokon elutasította Vejkey Imrénnek, a KDNP frakcióvezető-helyettesének a Jézust és Müller Cecília országos tisztí főorvost ábrázoló karikatúra miatt indított keresetét. Veres András megdöbbenőnek nevezte azt is, hogy a keresztényellenes karikatúra „arcátlan módon” szakmai díjat kapott néhány hónappal ezelőtt. Még felháborítóbbnak tartja, hogy a bíróság a többi között azzal utasította el a jogi keresetet, hogy a „karikatúra jópofa”. Veres András hangsúlyozta, hogy a püspöki konferencia elnökeként szeretné világossá tenni: felháborítónak és diszkriminatívnak tartják, hogy politikai célra használjanak fel, vagy jópofának nevezzenek bármely olyan írást vagy rajzot, amely a keresztény vagy bármely más vallási közösséget méltóságában sérti, megalázza, vagy alapvető értékeit, jelképeit gúny tárgyává teszi. A Jézust és Müller Cecíliát ábrázoló gúnyrajz 2020 áprilisában jelent meg a *Népszavában*. ■ MTI

Imádkozzunk együtt a járvány megszűnéséért!

FOTÓ: MERÉNYI ZITA / MAGYAR KURÍR

„Arra hívunk ismét mindenkit, hogy imádkozzunk együtt naponta a járvány megszűnéséért” – írta a szigorítások bevezetésekor a *Magyar Kurír* katolikus hírportál. A kezdeményezéshez Fabiny Tamás evangélikus elnök-püspök is csatlakozott.

„Jó szívvel csatlakoztam katolikus testvéreim felhívásához, hogy [...] minden délben imádkozzunk azért, hogy Isten vessen véget a koronavírus-járványnak.

Együtt könyörgünk a Covidban szenvedőkért és családjaikért, továbbá az orvosokért, az ápolókért és mindenkiért, aki a járvány idején különösen sok terhet és felelősséget hordoz” – írta Fabiny Tamás.

A közös imát naponta 11.55-től a *Magyar Kurír* YouTube-csatornáján élőben közvetítik a budapest-angyal földi Szent Mihály-templomból.

Forrás: Evangelikus.hu

Sikeres védeés a hittudományi egyetemen

*A negyvenes évek teológiai életéről írt doktori értekezést
Tóth Károly evangélikus lelkész*

Az Evangélikus Hittudományi Egyetem Doktori és Habilitációs Tanácsa Tóth Károly Teológiai élet magyarországi evangélikus teológiai folyóiratokban az 1940-es években című doktori értekezésének nyilvános megvitatására invitálta március 3-ra az érdeklődőket. A járványhelyzet miatt az alkalom „élőben” csak korlátozott létszámban volt figyelemmel kísérhető, ám az online közvetítés révén az interneten is nyomon követhető volt.

A jelenleg a Soproni Evangélikus Egyház-köztség lelképásztorként szolgáló Tóth Károly témavezetője az Evangélikus Hittudományi Egyetem (EHE) professzora, Korányi András volt. A disszertáció védésén a bizottság titkáráként volt jelen Pángyánszky Ágnes egyetemi adjunktus, az EHE Gyakorlati Intézetének vezetője, valamint – bírálóként – Baráth Béla Levente egyetemi tanár, a Debreceni Református Hittudományi Egyetem rektora és Csepregi Zoltán egyetemi tanár, az EHE rektora.

Doktori értekezésében Tóth Károly azt vizsgálta, hogy milyen hatások érvényesültek a lelkészek gondolkodásában, az ígéhirdetésekben egy-egy teológus vagy teológiai irányzat nyomán. Ugyanígy fontos kérdés volt számára a korszak egyháztörténetének megrajzolása.

„A két világháború között számos új teológiai irányzat és mozgalom gyakorolt hatást a magyarországi evangélikusságra. Ezek az áramlatok tetőpontjukat általában az 1940-es években érték el. Bár erős volt az évtized közepén a háború, az évtized második felében pedig a politika kényszerítő hatása, ennek ellenére – meglátásom szerint – élénk teológiai élet figyelhető meg a korszakban, ami aztán 1948 és 1952 között visszaszorítást szenvedett el – állapítja meg tézisei között Tóth Károly. – Az általános egyházi fejlődést szinte minden téren lezárta az 1945-ös év. A teológiai éledésre ez viszont nem igaz. Meglátásom szerint ezen a téren sokkal inkább jelentett cezúrát a teológiai tanárok 1949–50-es cseréje, a teológia Budapestre költöztetése, az *Evangélikus Theologia* és az *Élő Víz* megszűnése, Veöreös Imre leváltása a *Lelkipásztor* éléről, majd a teológiai gondolkodás központosítása.”

FOTÓ: SOPRONI.LUTHERAN.HU

Második tézisében a disszertáció szerzője említést tesz arról, hogy a korszakban számos teológiai jellegű konfliktus, szókimondó kritika és reformjavaslat is napvilágot látott, a harmadik tézisben pedig megállapítja, hogy két jelentős csoport körvonalazható a teológiai életben, egy győri és egy budapesti kör. „Az 1940-es években felülreprezentáltak látom az integritását jobban megőrzött, de lélekszámban a Bányainál kisebb Dunántúli Egyházkerületet. Bár minden országos jelentőségű kezdeményezésben előbb vagy utóbb legalább formálisan képviselést kapott a többi egyházkerület is, az országos hatású evangélikus sajtótermékek nagyobb része dunántúli alapítású, irányítású, dominanciájú volt. A *Harangszón*, *Lelkipásztoron*, *Belmissziói Munkaprogramon* keresztül komoly részben Kapi Béla dunántúli püspökhöz szorosan kötődő lelkészek tematizálták a többi egyházkerület gyülekezeteit is. Ennek a jelentőségét csak kis részben ellensúlyozta a budapesti lel-

készek szorosabb kapcsolódása az ország szellemi és politikai elitjéhez.”

„A teológiai élet terén sem volt idealizálható korszak az 1940-es évek, mégis úgy vélem, sok olyan értéket tudtak adni az akkori megelevenítő folyamatok, amikhez hasonlók ma sem lennének hasznosak” – zárja téziseit Tóth Károly.

A dolgozattal kapcsolatban először Baráth Béla Levente mondta el véleményét. A Debreceni Református Hittudományi Egyetem rektora megállapította, hogy a dolgozat sok 1944 utáni eseménytörténettel nem foglalkozik, és szorgalmazta a felekezeti és nemzetközi összefüggések feltárását, illetve az idegen nyelvű szaksajtó elemzését.

Az Evangélikus Hittudományi Egyetem rektora a reflexiójában javasolta egy módszertani fejezet felvételét a dolgozatba, amely bevezetne a kutatás hogyanjaiba és miértjeibe. Csepregi Zoltán véleménye szerint taglalni kellett volna az egyházpolitikai és a nemzetközi szintű problémákat is, forrásként pedig idegen nyelvű irodalmat is kellett volna használni.

Tóth Károly a válaszában elismerte az opponensek által felvetett problémákat, de megerősítette, hogy nem a történelmi súly, hanem a teológiai mondanivaló alapján szelektált.

A doktori védést harminchárman követték nyomon online. Több hozzászólás is érkezett, többek között Reuss András, az EHE professor emeritusa, Bácskai Károly docens, az EHE Újszövetségi Teológiai Tanszékének vezetője, Fabiny Tamás elnök-püspök, valamint Ötvös István történész is kifejtette véleményét.

Az eszmecsere után a bizottság visszavonult, majd bejelentette, hogy a védeés sikeres volt.

■ H.-B. Zs.

A doktori disszertáció téziszülete elérhető a *Doktori.hu* weboldalon, „Az Evangélikus Hittudományi Egyetem által meghirdetett védések” menüpontban.

„Égből pottyant” elismerés

Brunszvik Teréz-díjat kapott

a hódmezővásárhelyi evangélikus óvoda vezetője

Benséné Sándor Erzsébet, a hódmezővásárhelyi Égbőlpottyant Evangélikus Óvoda vezetője Brunszvik Teréz-díjban részesült. Az emberi erőforrások minisztere által az óvodapedagógusi szakmai munka elismeréseként adható legmagasabb állami kitüntetést – a járványügyi korlátozások miatt – ünnepi rendezvény nélkül adták át.

Immáron negyvennégy éve, 1977-ben kezdődött Benséné Sándor Erzsébet elhívása; 1982 óta dolgozik ugyanabban a hódmezővásárhelyi óvodában. Óvodapedagógusként kezdett, majd rövidesen megtalálták az olyan különböző szakmai kihívások, amelyek formálták tudását, és növelték elkötelezettségét a hivatás iránt: munkaközösség vezetése, mentori tevékenység, minőségirányítási csoport vezetése, társadalmi megbízatások, óvodavezető-helyettesi feladatok. Az óvodavezetői teendőket 2007 óta látja el, az intézmény ekkor került a Magyarországi Evangélikus Egyház fenntartásába.

Az intézményvezetői megbízás egyfajta lelki és szakmai megújulást hozott a vezetői és a pedagógiai munkájába egyaránt, hiszen két eltérő szemléletű világnéppel találkozását kellett összehangolnia az addigi hagyományos és a keresztyén nevelés értékrendje mentén. Mivel istenfélő családban nőtt fel, a fenntartóváltás egyben arra is lehetőséget teremtett, hogy visszatérjen a gyökereihez.

Már pályája kezdetén igyekezett olyan lehetőségeket keresni, amelyekkel színesebbé, egyedibbé tehetné az óvodai foglalkozásokat, például az idegen nyelvhez szoktató foglalkozások szervezésével vagy a néptánc és a néphagyományok megismertetésével és megszerettetésével. Alapvetés számára a kisgyermek feltétel nélküli elfogadása, szeretete, a fejlődésükért érzett felelősség, a szakmai alázat és elkötelezettség, az új kihívások keresése, a folyamatos önképzés, az együttműködés és a közösségépítés.

Az óvoda alkalmazotti közössége jól összeszokott, lelkes, egymást segítő és kiegészítő csapat, ez a vezető érdeme is. Kezdeményezésére megalakították az amatőr énekkart, az óvodai bábcsoportot és a dramatikus színekört. Az intézmény evangélikus identitását erősíti, hogy az egyházi ünnepeken énekszolgálatokkal örvendeztetik meg a gyülekezet tagjait a templomukban. Éltre hívták a családi istentiszteleti alkalmakat, amelyeken bibliai történeteket dramatizálnak és adnak elő.

Benséné Sándor Erzsébet fontos feladatának tartja, hogy a családokat is bevonják az óvodai élet eseményeibe, így számtalan, már hagyománynak számító gyermek- és családi program megvalósítását vállalta magára. Többek között kirándulások, bábszínház-látogatások, szülői fórumok, a teremtés hete, a Dióverő családi nap, apák napja, apa-fiú fo-

cirangadó, farsang, pünkösdi mulatság szervezése fűződik a nevéhez.

Számtalan továbbképzésen vett részt, legyen az esztétikai vagy zenei nevelés, művészeti terápia, óvodai nevelés játékkal, mesével, minőségbiztosítás és programfejlesztés, számítógépes ismeretek, teljesítményértékelés az óvodában, egyházi énekek, konfliktuskezelés, teológiai képzés vagy a bajor-magyar evangélikus testvéróvodák továbbképzései. Az intézményvezető úgy véli, hogy ezek az alkalmak, találkozások nagyban meghatározták szakmai fejlődését, olyan élményeket, ismeretanyagot és tapasztalatokat szerzett általuk, amelyeket be tudott építeni a szakmai munkájába.

Benséné Sándor Erzsébet a nevelőmunkát szolgálatnak tekinti. Az óvoda közössége – gyermekek, munkatársak, szülők – szeretik, tisztelik. Egyházunk köznevelési rendszerének megbecsült tagja, szakmai munkáját, igényességét, önzetlenségét, segítőkészségét nagyra értékeli az evangélikus közösség. A több mint negyven éven keresztül végzett példaeértékű munkájáért, a Magyarországi Evangélikus Egyházban végzett intézményvezetői tevékenységéért 2020-ban Péterfy Sándor-díjat vehetett át.

Forrás: Evangélikus Pedagógiai Intézet

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

AZ EGYHÁZ ÉL, ISTEN IGÉJE NINCS KARANTÉNBAN

Rendkívüli online missziói konzultációt tartottak március 3-án egyházunk missziói munkaágainak vezetői. Az „örlágon” megélt elmúlt esztendő ellenére az egyház él, a munkaágak a legkülönbözőbb módon, a lehetőségek szerint végezték szolgálatukat. Bizonyosságul szolgálnak erre a missziói munkaágak vezetőinek beszámolóit, amelyek az Evangélikus Missziói Központ honlapjáról (Misszio.lutheran.hu) is letölthetők.

ELŐSZÖR VOLT ONLINE MEGINT

A kialakult járványhelyzetre tekintettel sem a magyarországi evangélikus gimnáziumok népművészeti találkozóját, azaz a MEGiNT-et, sem a Nits Márta országos népdaléneklési versenyt nem tudták a szokásos körülmények és a személyes találkozás keretei között megtartani a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnáziumban. A március első hétvégéjére tervezett esemény teljességgel azonban nem maradt el. Az online térben pénteken Sándor Ildikó néprajzkutató, a Hagyományok Háza Népművészeti Módszertani Műhelyének tárvezetője tartott érdekesítő előadást, másnap pedig a világhírű Romengo együttes tisztelte meg nagyszerű koncerttel a sorrendben már tizenkettedik alkalommal meghirdetett MEGiNT monitorok elé kényszerült résztvevőit.

„ÁTPLÁNTÁLTÁK” 2022-RE A SZÉLRÓZSÁT

„A Szélrózsá-stáb legutóbbi megbeszélésén úgy döntöttünk, hogy a tizenharmadik Szélrózsá országos evangélikus ifjúsági találkozót 2022. július 13–17. között szervezzük meg – írták az ifjúsági találkozó Facebook-oldalán. – Nagy létszámú, fesztiválhangulatú találkozóként ismerjük a Szélrózsát, amelyre bizottsággal és korlátlanul tudunk hívni minden evangélikus fiatal és családot. Erre ebben az évben nincs garancia, így a »józság lelkére« hagyatkozva azt éreztük felelősségteljes döntésnek, ha 2022-ben találkozunk. A gyulai helyszín és a szervezők lelkesedése ugyanaz, de a mottó és az arculat megújul. Ez nem jelenti azt, hogy ebben az évben teljesen Szélrózsá nélkül maradnánk: idén lesz a találkozó huszonötödik születésnapja, amit mindenképp szeretnénk megünnepelni.”

Evangélikus teológiai professzorra emlékeztek

Payr Sándor evangélikus lelkész, egyháztörténész, teológiai tanár és kutató emléke előtt tisztelgett születésének százhatvanadik évfordulója alkalmából a Pápai Evangélikus Egyházközség február 25-én a Gyurátz Ferenc utcai esperesi hivatal épületénél. Polgárdi Sándor esperesnek, a gyülekezet lelkészének, valamint Erdős Istvánnak, a református gimnázium 11. B osztályos diákjának az emlékbeszéde után Antalné Ihász Mária presbiter és Végh Gyula gondnok helyezett koszorút a 2011-ben állított emléktábla alá.

Antalné Ihász Mária presbiter és Végh Gyula gondnok hallgatja Polgárdi Sándor esperest

A helyi református gimnáziumból indulva a lutheránusok legtöbbet publikáló egyházi írója lett Payr Sándor, akit még a püspöki szék sem tudott elcsábítani a tanári és kutatói hivatásától.

Pápán született 1861. február 25-én. A Pápai Református Kollégium után a soproni hittudományi főiskolán és Svájcban, Bazelben végezte tanulmányait. 1886-ban szentelték lelkésszé. Sárvári, győri segédlelkészként kezdte, majd Ondódon lett lelkész. 1896–1899 között Pápán Gyurátz Ferenc püspök titkára volt. 1899 és 1923 között a soproni evangélikus teológiai akadémián tanított. 1923-ban a teológiai kar beolvadt a Magyar Királyi Erzsébet Tudományegyetembe, így Payr Sándor az egyetemes keresztény egyháztörténet első rendes tanárának mondható. A *dunántúli evangélikus egyházkerület története* című munkáját a debreceni Magyar Királyi Tisza István Tudományegyetem Református Hittudományi Kara 1929-ben díszdoktori címmel

jutalmazta. A professzor 1938-ban halt meg Sopronban.

„Már a 19. század végén kiemelkedő kutatónak számított. A pietistákról – a protestáns egyház egészét megújítani akaró mozgalomról – írt munkáival hívta fel magára a figyelmet. Gazdag tudományos tevékenységét a források, személyek, külföldi kapcsolatok, nem kevésbé az egyházi ének és a magyarországi egyháztörténet kutatásának szentelte, valamint a teológus ifjúság nevelése és oktatása terén végzett kiváló munkát. Semmi nem tudta őt a teológiai katedrától eltántorítani és a levéltárakból elcsábítani. Még az sem, hogy 1916-ban Gyurátz Ferenc püspöki utódjának szemeltek ki. A megítései felkérését nem fogadta el, jóllehet nagyszerű szónok is volt. Egyházunkban Payr Sándor publikált a legtöbbet, s ennek nyomait a 2011-ben megjelent emlékkönyve is tartalmazza” – emelte ki Polgárdi Sándor esperes.

■ LASKOVICS MÁRIÓ
Forrás: Veol.hu

FOTÓ: ADÁMI MÁRIA

Szemerei János püspök
Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület

Növésben Barna

A Covid miatti bezártságban szükségünk van arra, hogy legalább gondolatban kimozduljunk egy kicsit. Ma ezért egy harminc évvel ezelőtti nyári kalandot osztok meg a kedves olvasókkal.

1991 nyarán feleségemmel Izraelbe utaztunk. Ez a rendszerváltás utáni évben volt, amikor többszörösen is eufóriában éltünk. Vége lett a régi, nem szeretett rendszernek, új esélyt kapott az egyház és az egyházi szolgálatot végzők is. Akkor vezették be például a hitoktatói óradíjat, amelyet előre nem kalkulált, reményen felüli ajándékként vehettünk fel. Utunk anyagi fedezetének nagyobb részét ez a forrás biztosította. Így is nagyon körültekintően és takarékosan kellett szervezni a kirándulást, mert az akkori szegénységben nekünk minden nagyon drága volt. Viszont boldoggá tett, hogy valóra válhat a régi nagy álmunk: egyszer személyesen is végigjárhatjuk azt a vidéket, ahol az Isten szeretete a földig ért, ahol egykor Jézus Krisztus járt, és ahol az életét is adta értünk.

Magánszervezésben mentünk, hogy azt nézhessük meg, amit mi szeretnénk, és hogy ne kelljen egy csoporttal továbbrohanni, ha mi többet szeretnénk időzni egy-egy számunkra fontos vagy kedves helyen. Fontosnak tartottuk, hogy a klasztrikus látnivalók mellett legyen lehetőségünk egyedi programokra is, például egy jót gyalogolni Galilea vidékein, fürödni a Genezáreti-tóban, amelynek vizén járva Jézus odasietett a veszélybe került tanítványaihoz, és így tovább. Szervezett úton nem lett volna lehetőségem lemenni például a Jeruzsálem alatt húzódó Hiszkijjá-alagútba sem, amelynek építéséről az Ószövetség is tudósít (2Krón 32,30), és amely a választott nép történelmében több esetben is döntő szerepet játszott. Az Újszövetség a vakon született ember meggyógyításánál tesz említést a Siloám taváról, amely ennek az alagútnak a végállomása.

Kéthetes szentföldi körutunk számtalan élménye nem fér bele ennek a cikknek a keretébe, mint ahogy a szervezés nehézségei sem. Jelzésszerűen legyen elég annyi, hogy abban a régi, internet előtti világban itthonról nem sikerült retúr hajójegyet vásárolnunk, csak egyirányút Izraelig. Megérkezésünk után az első feladatunk az volt, hogy megvegyük a visszaútra szóló hajójegyet Ciprusra. Örültünk, hogy sikerült. Csak ké-

sőbb vettük észre, hogy valami mégsem stimmel teljesen – hogy a hazautat se ússzuk meg izgalmak nélkül.

Haifán, Izrael földközi-tengeri hajóállomásán a kilépéskor szokásos útlevel- és vámvizsgálat alkalmával a vártnál sokkal nagyobb figyelmet fordítottak ránk... Időben odamentünk a kikötőbe, mert tudtuk, hogy az izraeli ki- és belépési ellenőrzés alapos és hosszú, de hogy három órát foglalkoznak csak velünk, ami miatt majdnem lekéstük a hajót, azt nem tudtuk mire vélni...

Két egyenruhás tiszt félreállított minket, és mindenről alaposan kifaggattak. Merre jártunk, hogyan mozogtunk az országban. Megmutattam az Izrabus-bérletet és a -menetrendet is, de még a buszok számairól is „levizsgáztattak”. Érdekelte őket, hogy kikkel találkoztunk, hogy hol szálltunk meg, hogy mi volt az utazásunk célja és a többi. Hátizsákunkból a kétheti szennyes ruhát is kipakoltatták és egyenként végigtapogatták. Az útra csomagolt kenyereinket még meg is röntgenézték! El nem tudtuk képzelni, hogy mit kereshetnek. Az érdekelte őket a leginkább, hogy miért magánúton jöttünk Izraelbe, és hogy miért Ciprus felől...

Évekkel később olvastam egy könyvet az izraeli titkoszolgálatról. Ott említették, hogy az orosz KGB [a Szovjetunió állambiztonsági feladatokat ellátó szerve 1954 és 1991 között – a szerk.] Izrael elleni kémközpontot működtetett Cipruson. Ekkor állt össze: az izraeli tisztok azt kontrollálhatták, hogy ezek a kelet-európai fiatalok nem tőlük jöttek-e... Végül megértették és elfogadták, hogy az út így volt számunkra a legolcsóbb. Ekkor jó utat kívántak.

A mi félelmünk viszont abból fakadt, hogy a hajójegyünkre az azt kiállító adminisztrátor a feleségem útleveléből rossz adatokat másolt át. A régi okmányokban még szerepeltek olyan másodlagos információk is, mint például az igazolvány tulajdonosának magassága, szeme színe és hasonlók. Így a feleségem első útlevelében a magasságnál még ez állt: „növésben”, a szeme színénél: „barna”. Az adminisztrátor valami okból ezeket írta át a jegyen a vezeték-, illetve a keresztnév helyére. A feleségem alkalmi neve így az lett: „Növésben Barna”. Tartottunk attól, hogy ezzel a jeggyel nehéz lesz majd feljutni a hajóra, de ott nem volt semmi probléma, ez fel sem tűnt senkinek. Másra fókuszáltak... ■

Csak pontosan, szépen!

Az íróasztalnál: Magyarkuti Gyuláné Tóth Katalin fasori lelkész

Idén indult sorozatunkban lelkészekkel találkozhatnak olvasóink „hát-tér munka” közben: elsősorban arról kérdezzük őket, miként készülnek a prédikációra, s eközben milyen tárgyak veszik őket körül. Magyarkuti Gyuláné Tóth Katalint, a Budapest-Fasori Evangélikus Egyházközség lelkészét otthonában, íróasztalánál kérdeztük istentiszteletre készüléseinek műhelytitkairól.

Liturgikakönyv és kommentárok. A lelkész az igehirdetéseire már a megelőző hétköznapokon is készül – a kapcsolódó szakirodalom, az angol NIB, azaz a *New Interpreter’s Bible* és magyar nyelvű kommentárok elolvasásával, régebbi jegyzeteinek, Hafenscher Károly és Jánossy Lajos liturgikakönyveinek az átnézésével.

Tisztaság. „A készülés pénteki, ritkán szombati nagy hajrája előtt takarítok, rendet teszek magam körül. Ez lelki szükséglet. A csönd is meghatározó. Az élet hangjai ilyenkor nem zavarnak, a zene már igen.”

Áhítatos- és verseskötetek. „Rendre megnézem, írt-e, s mi okosat a textusról Luther Márton, Ordass Lajos, Dietrich Bonhoeffer, hátha tudom idézni őket. Babits Mihály, Pilinszky János, Lackfi János és mások lírájából, de regényekből is szeretek beemelni a prédikációmba a szentírási üzenet átadását segítő szövegrészeket, összegzéseket. Esküvőkön Mike Mason *A házasság misztériuma* című könyvéből veszek idézeteket. Az Evangélikus Középiskolai Kollégium szerdai áhítatai és a családi istentiszteletek előtt frappáns illusztrációkat tartalmazó kiadványokat is fellapozok: *Fején a szöget, Körök a vízen, Kötőjeles történetek*, és így tovább. Ordass Lajos fordításában jelent meg Einar Lyngar *A fákllya* című ifjúsági áhítatkönyve. Rövid keresztes beszédeim mindegyikét egy ebből választott történetre vagy képre építem fel. Így kicsiknek és nagyoknak is könnyebb figyelni, emlékezni.”

A lelkész az igehirdetéseit mindig közzéteszi, a keresztes, esketési, temetési prédikációit kinyomtatva is odaadja a családoknak.

Tömjén. „Számomra az illat is fontos. Többféle, tömjénalapú kézműves parfümöm van, készülésközben a csuklómra szorgolatom valamelyiket, sőt afféle munkaparfümként az istentisztelet előtt is ezekből választok” – mondja.

rájuk nézek. Részben miatta írom le szó szerint az áhítataimat, prédikációimat, hogy így is megmaradjak neki, amikor már nem leszek. A rajzai Jézus intésére is emlékeztetnek: legyetek olyanok, mint a tiszta, átlátszó, egyszerű, őszinte, szüleiken csüngő, önfeledt gyermekek.”

Számítógép. A lelkész a számítógépébe jegyzetel. Igihirdetéseit gondosan archiválja. „Jegyzeteimből, gyűjtött idézeteimből nem mindent használok fel, mert túl szerteágazó lenne az igehirdetés. A ki-

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

A fűszerekből és gyantából készült tömjént az Ószövetségben a szent sátorban, majd a templomban használták, a nagy engesztelés ünnepén a szentek szentjében is füstöltek vele. A *Zsoltárok* könyvében a hívők imádságait jelképezi. Az Újszövetségben a napkeleti bölcsek egyik ajándékaként találkozunk vele.

Gyermekrajzok. „Nagy ajándék és boldogság adatott nekünk abban a Mihály fiúban [nyolcéves], aki az ajtón látható rajzokat készítette. Erre gondolok, amikor

maradtakat elmentem későbbi használatra. Prédikációimat a férjemtől megtanult LaTeX szövegszerkesztő, tördelőprogrammal írom, ami PDF-be rendezi a szöveget. Ebben igényesen és esztétikusan tud megjelenni az igehirdetés. Híveink szeretik a tartalmas, izgalmas, önismétlésektől mentes prédikációkat” – árulja el Magyarkuti Gyuláné Tóth Katalin, arra is kitérve, hogy gyülekezetét azért is szereti, mert élénk beszélgetések szoktak kialakulni az ígéről, az igehirdetésekről.

■ G. Á.

Böjti aranymondás

(Zsid 4,12–13)

Apropó nélkül címmel jelent meg magyarul Woody Allen önéletrajzi könyve. Egy könyv, amely bizonyos részletek miatt óriási botrányt kavart az Amerikai Egyesült Államokban. Felkavaró írás, rengeteg humorral fűszerezve. Cinizmus és ironia, kritika és groteszk, morbiditás és abszurditás mind-mind sajátjai ennek a sokak által régen várt memoárnak.

Korunk egyik legmeghatározóbb filmes személyisége páratlan részletességgel, leplezetlen őszinteséggel és természetesen a tőle megszokott stílusban idézi fel viharos életét. A kezdeti nehézségek és a stand-up előadói korszak után Allen egy életre elkötelezte magát a film mellett, és itt, jól tudjuk, sikert sikerre halmozott.

A nagy klasszikusok sem maradhattak ki az emlékek közül, köztük az *Annie Hall*, a *Manhattan* vagy éppen a *Hannah és nővérei*. De a művész ír szerelmekről, híres barátokról, jazzről, rádadásul mindezt több esteben is anekdotákba csomagolva.

Woody Allen önleplezése mind esztétikailag, mind stílus szempontjából mindenkinek kötelező olvasmány, aki szereti az izgalmas nyelvi fordulatokat, és aki nem fél a kitérüléstől. Az Oscar-díjas rendező-színész-zenész kitergeti kártyáit, leleplezi magamagát minden vétkével, esendőségével, hiányosságával, bukásával, de kritikáival is a lét-nemlét kérdéseit illetően is. Egy világsztár, aki hihetetlen bátorsággal lemezteleníti magát, és elmond mindent. Mindent is. Azt, amit eddig csak ő tudott – meg a Mindenható –, most már mindenki tudja.

„Nincsen olyan teremtmény, amely rejtve volna előtte, sőt mindenki mezítelen és fedetlen az ő szeme előtt. Neki kell majd számot adnunk” – szól a *Zsidókhoz írt levél* szerzőjének nagyon erős megállapítása, amely mindannyiunkban felkavaró kérdéseket indukálhat. Igazi „böjti aranymondás”, amely tükörbe nézésre és válaszkérésre sarkallhat minket.

Vajon én képes lennék-e leírni mindent, ami én voltam eddig, mindent, ami most vagyok? Sallangok és túlzások nélkül. Önámítás és álarok nélkül. Külső elvárásokat elfelejtve, mindenfajta, saját magam ellen elkövetett hazugságot elengedve. Képes lennék erre, vagy sem? Van hozzá elég önismeretem? És mint Jézus elkötelezett követője van elég Isten-ismeretem, alázat, krisztusi hozzáállásom az élethez, hogy azt mondjam: Uram, itt vagyok. Ez vagyok én. Képmutatás, kiszínezés, önátverés nélkül. Úgy, Uram, ahogyan csak te látsz. Úgy, ahogyan meg kell, hogy álljak majd színed előtt.

„Nincsen olyan teremtmény, amely rejtve volna előtte” – szól az ismétlés, melynek fényében fontos tudatosítanunk saját

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: ENGIN AKYURT / UNSPLASH.COM

magunk számára azt is, hogy a *Zsidókhoz írt levél* szerzője ezt a „böjti aranymondást” nem fenyegetésként, de bátorításként írta egykoron a megfáradt közösségnek.

A mostani veszélyhelyzetben, embert próbáló időkben minden közösség pontosan érzi és érti, mit is jelent megerősítlenedni. Senkinek se kell magyarázni, mit jelent keresni az identitáspontokat, feltenni alapvető kérdéseket a jövőt illetően. Azt sem kell szégyellnie egyetlen közösségnek sem, egyetlen evangélikus gyülekezetnek sem, ha megfáradást érez vagy bizonytalanságot. Akár a hitéletben is. Hiszen ez éppen ugyanúgy része a kereszténységünknek, mint az ünnep, az Istenhez tartozás öröme, a bizonyosság Isten országának keresésében.

Ezekben az árnyékos napokban, hetekben hónapokban is vigasztalhat minket Isten hatékony igéje, melyről így vall a levél szerzője: „...Isten igéje élő és ható, élesebb minden kétélű kardnál, mélyre hatol, az elme és a lélek, az ízületek és a velők szétválásáig, és megítéli a szív gondolatait és szándékait.” A képek túpontosan érzékeltetik, hogy ez nem játék, és óriási a felelősségünk, hogy a ránk bízott jézusi evangéliumot hogyan és mikor adjuk át, átadjuk-e egyáltalán.

Az Örökkévaló előtt állunk meg böjtből is. Az elrejtőzködő, de önmagát Krisztusban teljesen kinyilatkoztató Isten előtt. Nem rejtőzhetünk el előle. Ahogyan Ádám és Éva se tudott az Édenkertben, József se a kút mélyén, Jónás se a hal gyomrában, vagy Péter és Júdás se a sötétségben. Isten előtt leplezetlenül állunk. Apóvával. Vagy éppen apóvá nélkül. De csakis úgy, mint akiknek valóban semmijük sincsen. De akiké mégis minden.

■ GÁNC S TAMÁS

Éjszaka a földön

FOTÓ: DENIS MENNIKOV

Március végére jelentősen nő a világos órák száma. De örömkre árnyékot vet, hogy a második év böjtjét töltjük egymástól és korlátozások nélküli gyülekezeti közösségeinktől távol. Szomjazunk a megnyugvást adó lelki táplálékra.

Ezen a böjten akár Dietrich Bonhoeffer legújabb gyűjteményes kötete, a napi elmélkedéseit tartalmazó *Jöjj velem* is lehet a társunk. A teológus-lelkész írásából készített válogatás napkeltétől napnyugtáig pontosan annyi kapaszkodót ad, amennyivel – a mellé kikeresett bibliai igékkel együtt – már végigcsinálható egy-egy napunk. S ennél több elhordozását nem is várja el tőlünk az Úristen. Óhatatlan, hogy a náci uralom idején mártírhaltalt halt (1945. április 9-én hajnalban a flossenbürgi koncentrációs táborban felakasztott) evangélikus lelkész kristálytisza evangéliumi gondolatainak olvastán ne asszociáljunk – a legtágabb összefüggésben – sötétségre és fényre.

Kerek harminc éve került a mozikba az *Éjszaka a földön* című, különleges hangulatú film. A világ öt nagyvárosában – amerikai és európai metropoliszokban – játszódó alkotásban ugyanazon az éjszakán egy-egy taxiban az öt sofőr és utasaik dialógusából bontakoznak ki a történetek. Más-más helyszín, más szituációk, sorsok és megoldások. A téma az ember, a közöttük kialakuló kapcsolatot. Mindegyikük hordoz keresztet, cipel valamilyen lelki terhet. Ami még közös: az útonlét és a föld la-

kóira leszálló sötét éjszaka – amely aztán elmúlik, s folytatódik minden tovább. Kérdés persze: ugyanúgy-e?!

Egy – jóval frissebb – információ is idekíváncozik: „Négy hónap után véget ért a leghosszabb eurázsiai sarki éjszaka a földön! 2020. október 18-a óta (!) 2021. február 22-én kelt fel először a nap a Ferenc József-földön, Oroszország legészakibb pontján.” Nagyon messzire van ez a szigetcsoport a lakott területektől: mintegy kilencszáz–ezeregyszáz kilométerre található az Északi-sarktól. A csoport némelyik szigetén kutatóbázis, katonaság állomásozik, egyébként lakatlan; csak engedéllyel látogatható. Egy fotós, Denis Mennikov meg is örököltette a pillanatot, ahogy feljön a nap a látóhatár szélén. Az élet, az új kezdet, a meleg és hitbeli reménységünk: a feltámadás szimbóluma, az Isten áldott napja.

Az éjszaka még a sarkkörön túl is véget ér egyszer. A világtörténelem „leg-hosszabb” éjszakájáról és azt követő napjáról azonban még a jelenlétők sem tudták, hogy véget ér-e, és mikor. Pedig pontosan elmondta nekik a Mester a bekövetkezendő eseményeket. Mégis váratlanul érte a tizenkettőt. Egyikük árulóvá lett, a többi szétszaladt, elbújt, félt, sírt, csalódottan várta, hogy az éjszaka véget érjen. Nagypéntek éjszakája volt. A nap felkelt, majd ismét lenyugodott. A kérdés: „hogyan tovább?”, ott reszketett az éji levegőben. Az az éjszaka és az a nappal a

földön az értünk keresztet cipelő Krisztus halálával kezdődött, az Isten Fiának mindhalálig való engedelmességével és az Istennek a megváltást Fia által megcselekvő kegyelmével ért véget húsvét hajnalán.

Ez a böjt idén is (az elzárkózás terhe közepette) az imádság és az Istenhez fordulás, az újbóli megtérés és bűnbánat lehetőségét kínálja. Értünk történt az az éjszaka, a félelmetes, rémekkel teli, mély sötétség. Isten halálra adta értünk megszületett Fiát. Az az éjszaka a földön, bár egyformán kezdődött, más fordulatot vett a bal, és mást a jobb lator számára.

Olyan éj már soha nem jön a földre, mint amilyen nagypéntek éjjele volt. Isten Fia nem maradt a sír fogságában. A reménytelenség, a gyász, a kétségbeesés, a csalódás éjjele többet nem száll le a földre úgy – ha minden sötét és félelmetes, akkor is tudhatjuk: nem marad rajtunk az éj, elmúlik. Ez kegyelem, nem emberi jószág vagy cselekedet gyümölcse. Az Isten Fia feltámadt és él. Bonhoeffert idézve: „Az embernek nem kell félnie [...], minden kiúttalanságban, zűrzavarban és bűnbánat tudatában van egy reménynek. [...] A keresztet szögezte és megsemmisítette a félelmet; a halál félelmétől megváltott emberiség győzelmi kiáltása – Jézus Krisztus, a Megfeszített, aki él.”

Úton vagyunk, tartunk valamerre a magunk metropoliszában, éjszakából nappali fénybe. Hazatalálunk.

■ STIFNER-KÓHÁTI DOROTTYA

Isten, Allah, Jahve – „egyre” megy?

Vélemények a berlini „temegógáról”

Több hazai hírportál beszámolt a közelmúltban arról – a brit The Guardian napilap írása alapján –, hogy három világvallást egyesítő „temegóga” épül Berlinben. A három egyisten-hívő világvallás szakrális helyeinek nevéből – templom, mecset, zsinagóga – összegyűrt „temegóga” elnevezéssel egyrészt már a névválasztásban egyenlőséget tesznek a különböző vallások közé, másrészt hangsúlyozzák az egy közös isteni személy imádatát. A párbeszédre való hajlam, a békességre irányuló törekvés dicséretes. Kérdés azonban, hogy csak önfeladás árán lehetséges-e.

A projekt neve *House of One*, magyarul az *Egy Háza*. Magát az épületet, amely egy templomot, egy mecsetet és egy zsinagógát foglal magában, és a középpontjában a vallási és kulturális párbeszéd megvalósulását szolgáló közös terem helyezkedik el, a neves berlini építészeket tömörítő Kuehn Malvezzi építésziroda jegyzi, mintegy negyvenhétmillió eurós költségvetést társítva a megvalósításához.

A neobrutalista stílusú épületegyüttes létesítését a Német Szövetségi Köztársaság és Berlin városa mintegy harmincmillió euróval támogatja. További kilencmillió euró folyt be ez idáig adományokból, és abban bíznak, hogy a hiányzó nyolcmillió eurót is sikerül hozzátenni további gyűjtésekből. A tervek szerint az építkezés mintegy tízéves előkészítő munka után ez év május 27-én veszi kezdetét.

TÖBB MINT SZIMBÓLUM

A terv megálmodói szerint a cél nem egy új, közös vallás létrehozása, hanem hogy létrejöjjön a békés testvéri párbeszéd a világ vallásai és azok hívei között. Ez a cél pedig több mint magasztos, még ha süt is belőle a Németországra és különösképp Berlinre jellemző „multikulti”-szemlélet és a nem keresztény háttérű bevándorlóknak a német többségi társadalomba való integrálódására irányuló törekvés.

„Az ötlet nagyon egyszerű – nyilatkozta Roland Stolte keresztény teológus, aki segített a projekt elindításában. – Szerettünk volna egy ima- és művelődési házat építeni, ahol ez a három

vallás együtt létezhet, miközben mind-egyik megőrzi saját identitását.” Andreas Nachama rabbi még továbbmegy: „Több mint szimbólum. Ez egy új korszak kezdete, ahol megmutatjuk, hogy nincs közöttünk gyűlölet... Sokféle út vezet Istenhez, és mindegyik út jó. Az Egy Házában a keresztények, a muszlimok és a zsidók külön imádkoznak, de a vallási ünnepeken, a megemlékezéseken és az ünnepeken ellátogatnak egymáshoz.”

A projekt alapkonceptióját a következőképp fogalmazták meg: „A világ

számára az Egy Háza a béke szimbóluma, a jövőt tekintve pedig a remény jele...” A projektleírásban pedig ezt találjuk: „Berlinben, ahol egykor a vallási emancipáció és megvilágosodás Lessing és Moses Mendelssohn barátsága révén vált európai projektté, ahol 1989-ben a szavak és az erőszakmentes ellenállás erejével leomlott a »vasfüggöny«, legyen az Egy Háza egy olyan hely, ahol a vallások együttélését békében, egymás felé forduló nyitottságban és a sokféleség megbecsülésében élük meg.”

MILYEN ÁRON?

A kétségkívül magasztos célok mögött azonban elgondolkodtató kérdések lapulnak. Mindenekelőtt le kell szögeznünk: a párbeszédre való hajlam, a békességre irányuló törekvés, egymás megértése, a másik elfogadása olyan egyetemes értékek és célok, amelyek teljes mértékben támogatandók. A kérdés az, hogy milyen áron.

A tervekről szóló híradások közül alig néhány számol be arról, hogy az elkészült épületen nem fogják elhelyezni majd az ismert vallási szimbólumokat. Nem lesz rajta sem kereszt, sem félhold, sem Dávid-csillag. Ahhoz, hogy a három egyisten-hívő világvallás egy közös épületbe költözzön, mindegyiküknek le kell mondaniuk saját önazonosságuk kifejezési eszközeiről. ▶

A House of One látványterve a Kuehn Malvezzi építészirodától

A House of One ékes példája annak, hogy az 1945 utáni német, majd összeurópai társadalomban piedesztálra emelt tolerancia mint legfőbb érték felülírja a hitbeli, vallásos meggyőződést. A jézusi tanítás egyik alappillére a felebaráti szeretet, a másik – szintén bűnös – embernek a szeretete. A felebaráti szeretetről és a másik elfogadásáról, a toleranciáról szóló tanítás ugyanakkor nemcsak a kereszténységben, hanem más vallások tézisei között is szerepel.

Óriási különbség van azonban a tolerancia értelmezései között: nem vállalom a saját értékrendemet, nehogy ezzel megsértsem a másik önazonosságát, avagy elismerem a másik értékeit, de a sajátjaimat is szeretném felmutatni.

Ennek tipikus és a sajtó által jelentősen elköpottatott példája volt pár éve az – a magyar híradások is beszámoltak róla –, hogy a skandináv városokban egymás után veszik le a keresztet a keresztény templomok tetejéről, hogy látványuk ne sértse az iszlám vallású bevándorló kisebbség önérzetét. Ezzel a jelképes cselekedetükkel a svéd

fogadó és befogadó kereszténységüknek próbálták bizonyítékát adni. Egyszermind azonban elfeledtek a keresztény identitást alapvetően meghatározó missziói parancsról, amelyben Jézus így kéri követőit: „Menjete el tehát, tegyetek tanítvánnyá minden népet, megkeresztelve őket az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek nevében, tanítva őket, hogy megtartsák mindazt, amit én parancsoltam nektek...” (Mt 28,19–20)

MAGASZTOS CÉLOK

A kereszténység valószínűleg sohasem nőtt volna túl az első jeruzsálemi ösgyülekezeten, ha a tanítványok olyan toleránsak lettek volna – mai értelemben –, hogy nem hozakodnak elő az evangélium hirdetésével, nehogy hitükben megsértés, netán meggyőzzék az ókor római, szír, egyiptomi, föníciai istenségeinek hódoló emberét.

Jézus nagyon sok helyen beszél az esetek, a jövevények, a rászorulók befogadásáról, támogatásáról, a felebaráti szeretetről, a megbocsátásról, a másik elfogadásáról – ilyen értelemben a tole-

ranciáról. Az önfeladó tolerancia azonban nem emelkedhet a keresztény hitátadás kötelessége és lehetősége fölé.

A kereszténység a lényegét tekintve térítő vallás – az iszlám radikálisan az. A három vallás közül egyedül a zsidó nem folytat külső missziót, sőt esetében a betérés szinte kuriózumnak számít. Mindezek fényében a House of One létrejötte és magasztos célkitűzése dicséretes, amelyet azonban beárnyékol, hogy mindhárom vallás részéről önfeladással jár. Másrészt az az érzése az embernek, hogy a vallásokat igazából csak eszközként használják egy, az általuk képviselt tanításon túlmutató cél eléréséhez, mégpedig a tolerancián alapuló, minél szélesebb körű társadalmi kohézió létrehozásához.

Márpedig, ha hitbeli önazonosságunkat, vallási meggyőződésünket – ha mégoly magasztos célok érdekében is – bárki megpróbálja felhasználni, átírni, kiüresíteni, arra rátelepedni..., az ellen tiltakoznunk kell.

■ HOMOKI PÁL *evangélikus lelkész*
(Soltvadkert)

Önfeladás vagy megerősödés?

A House of One másik olvasata
— *válasz Homoki Pál véleménycikkére*

„...a House of One létrejötte és magasztos célkitűzése dicséretes, amelyet azonban beárnyékol, hogy mindhárom vallás részéről önfeladással jár” – fogalmaz Isten, Allah, Jahve – „egyre” megy? címmel a *Kötőszó* blogon megjelent cikkében a Berlinben létrejövő szakrális épületkomplexummal kapcsolatban Homoki Pál. A soltvadkerti evangélikus lelkész arra hívja fel a figyelmet, hogy míg a kezdeményezéssel, a vallásközi párbeszédvel egyetért, annak megvalósítása olyan toleranciát hirdet, amely nem egyeztethető össze a vallások nézeteivel.

Míg Homoki Pál kritikájával – „az önfeladó tolerancia azonban nem emelked-

het a keresztény hitátadás kötelessége és lehetősége fölé” – egyetértek, valamint aggodalmát is megértem, annak a House of One kezdeményezéssel történő azonosítását nem látom indokoltnak. Számomra ez az épület egy szimbólum, annak a megjelenítése, hogy a vallásközi párbeszéd nem önmegtagadással, hanem identitásunk megerősödésével járhat. Az alábbiakban néhány pontban ezt a megközelítést vázolom.

Az építészeti oldaláról. Az önfeladás jele az lenne, ha a House of One épülete nem három önálló szakrális teret és egy, a pár-

beszédnek helyszínt adó találkozótermet foglalna magába, hanem mindez egybeolvadna, és nem különülne el. Itt viszont minden vallás önálló épületrészben élheti meg a maga szertartását, mely helyiségekben teret kapnak az adott vallások szimbólumai is. Vagyis az épület közös, de a szakrális terek elkülönülnek, így az építészeti megoldás szerint mindenki a maga identitásával érkezik a párbeszéd termébe.

Kell-e vallási szimbólum az épületre? Evangélikusként jól ismerjük a türelmi rendelet idején épületekkel körülvett udvarra, sőt torony és kereszt nélkül épült templomainkat. Ezek az épületek akkor többnyire tele voltak hívekkel, bár az utcáról nézve nem is látszott, hogy ott templom áll. Közülük többnek a homlokzatára máig nem került kereszt. Talán ez is mutatja, hogy nem a külső – bár az is fontos –, hanem a belső tartalom és annak egyéni és közösségi kisugárzása határozza igazán meg az istentisztelet helyét.

Homoki Pállal egyetértek abban, a kereszték templomokról történő eltávolítása túlkapás, a politikai korrektség félreértelmezésének szomorú jele. Ugyan-

akkor a House of One esetében másról van szó. Amennyiben a homlokzaton feltüntetnék a Dávid-csillagot, a keresztet és a félholdat, akkor azzal a vallások öszszemosását fejeznék ki. Bár ez látszólag lemondás, de ha belegondolunk, hogy mennyien fogják ezt az épületet az üzenete miatt felkeresni, akkor sejthetjük, hogy ha nincs is a homlokzaton jelezve, a járókelők mégis tudják, hogy milyen épület előtt állnak.

A vallásközi dialógus oldaláról. Harmincöt éve, 1986. október 27-én II. János Pál pápa meghívására az olaszországi Assisi-

szükségességére hívta fel a jelenlévők figyelmét.

Mindezeket azért említem, mert meggyőződésem, hogy az assisi találkozók nem önfeladást jelentettek a jelen lévő vallások számára. A vallási vezetők nem mondtak le hitükről, hanem képessé váltak egymás imádságainak meghallgatására. Az 1986-os találkozó olyan lehetett, mint az 1908-ban megrendezett első imanyolcad, amelyből az ökumenikus imahét nőtte ki magát.

A vallásközi találkozások nemcsak a másik, hanem önmagunk belső megismerésére is irányulnak. Talán nem vé-

hanem békés párbeszédet folytatnak a maguk hitelvei alapján. Ez a politikai manipuláció ellen is talán a legcélravezetőbb, hiszen így a vallások nem tudnak pártpolitikai vagy politikai ideológiai eszközökké silányulni, hanem a békére, a békességre vezető út képviselőivé válnak.

A keresztyén identitás oldaláról. Önfeladás-e vagy megerősödés? – ez talán a legfeszítőbb kérdése más vallással vagy nem hívőkkel történő dialógusainknak. Amennyiben a találkozás önfeladást jelentene, az azt valószínűsíti, hogy önmagunkban, hitünkben nem vagyunk biztosak. A találkozó, dialógust folytató egyház, sőt jelen esetben párbeszédben élő vallások azonban mást feltételeznek. Nem az önmegtagadást, hanem a hitünkből, meggyőződésünkből, azaz saját identitásunkból folytatandó beszélgetést.

Az „egyházi komfortzónánkból” történő kilépés arra ad lehetőséget, hogy meglássam, tisztában vagyok-e azzal, és tudatosítom-e önmagam és mások számára, hogy miben hiszek. A vallásközi párbeszéd így lehetőség arra, hogy elmélyüljek saját hitemben. Nagypál Szabolcs római katolikus teológus megállapítása szerint „a magáért a párbeszédért és az Istenért folytatott vallásközi párbeszéd elvezet az ajándékok kölcsönös cseréjéhez, a gazdagodáshoz a hitben, valamint a párbeszédhez Istennel és Istenben”.

Lehet missziói jellegű a vallásközi dialógus? Meglátásom szerint azon a törekény szálon igen, amely nem a másik nézeteinek, vallásos meggyőződéseinek figyelmen kívül hagyásán, hanem az érvelésen, párbeszédkészségen és a hitünkön alapuló belső kisugárzáson keresztül jelenik meg.

Számomra a fő kérdés, hogy a néven – House of One – mit értünk, azaz mondhatjuk-e Homoki Pál provokatív címadása alapján, hogy Isten, Allah, Jahve „egyre megy”. Jó lenne erről érdemben beszélgetni.

■ GALAMBOS ÁDÁM

.....
Az írások eredetije március 1-jén, illetve 5-én jelent meg a *Kötőszó evangélikus közéleti blogon*. A *House of One kezdeményezésről interjú olvasható a berlini St. Petri – St. Marien evangélikus gyülekezet lelkészével, Gregor Hohberggel az Evangélikus Élet 2015. március 22-i számában*. A korábbi lapszámok letölthetők az *Evangélikus Információs Szolgálat honlapjának (Eisz.lutheran.hu) archívumából*.

FOTÓ: AFP / JOHN MACDOUGALL

Gregor Hohberg evangélikus lelkész, Tovia Ben-Chorin rabbi és Kadir Sancı imám a House of One építését szimbolizáló téglákkal (2014)

ben gyűltek össze a világ vallási vezetői, hogy együtt imádkozzanak a békéért. A keresztyénség oldaláról jelen voltak többek között a római katolikus, a görög és az orosz ortodox, az evangélikus, a baptista, az anglikán és az ókatolikus keresztyén felekezetek, illetve az Egyházak Világtanácsának képviselői is. A nem keresztyén vallások közül többek között hinduk, zsidók, iszlám hitűek, buddhisták, szikhiek, sintoisták jelentek meg.

Ez az azóta világimanappá növekvő kezdeményezés többször is megismétlődött. 1993-ban szintén Assisiben muzulmánok, zsidók és keresztyének imádkoztak együtt. 2006-ban XVI. Benedek pápa prófétai jellegű eseménynek nevezte a találkozót, 2011-ben személyesen is részt vett rajta. 2016-ban Ferenc pápa is jelen volt az együttléten – egybek mellett a közöny pogánysága ellen szólt –, míg Martin Junge, a Lutheránus Világszövetség főtájkára többek között a mélyebb és őszinte vallásközi párbeszéd

letlen, hogy az imanyolcad, az abból kinövő ökumenikus mozgalom és az assisi vallásközi dialógusok is közös imádsággal kezdődtek. A berlini House of One épülete számomra ezeknek a szimbóluma. Annak reprezentálása, hogy önmagunk megismeréséhez és a békére törekvéshez szükség van a találkozásra.

A szekularizált világ oldaláról. A világi hírekben a vallásokat gyakran meglehetősen manipulatíván a terrorizmussal vagy abúzzsal azonosítják. Ez nem mai keletű, elég arra gondolnunk, mit eredményezett, hogy a politikailag és gazdaságilag gerjesztett feszültségeket vallások nézeteinek feszültségeként kommunikálták. Ennek egyik legsajnálatosabb következménye a vallási alapon történő inzultusok sora, a növekvő keresztyénüldözés, valamint a vallási alapú radikális fundamentalizmus kialakulása. Ezek korunk szégyenei.

A House of One azt reprezentálja, hogy a vallások nem egymást üldözik,

Főnixmadár-akció

Megújulás és sikeres online csapatépítés a beledi egyházközségben

„Nem a jelenlegi helyzetet kell konzerválni, hanem új tereket kell nyitni, új utakat keresni” – mondja Ihász Beatrix beledi lelkész, a Soproni Egyházmegye esperese. Családjával együtt 2017-ben Orosházáról került a Győr-Moson-Sopron megyei kisvárosba, egy évre kapta püspöki kiküldetését, de már 2018 márciusában beiktatták parókus lelkésznek, két hónap múlva pedig esperessé választották. Az eltelt idő alatt változásokon ment keresztül a tradicionális gyülekezet, legutóbb épp a karantén adott új lendületet a közösségnek. Minderről a helyszínen beszélgettünk a lelkésszel és a gyülekezet néhány tagjával.

„A lelkészek mentális egészségéért és a gyülekezetek gyarapodásáért egyaránt szeretnék tenni” – vallja az esperes asszony, aki egyébként győri gyökerű, tehát Beledre kerülésével visszatért szűkebb pátriájába. Egyházmegyéjéhez tizenegy anyaegyházközség és több intézményi lelkész is tartozik.

ÖTLETEK UTÁN TETTEK

Lendületes hozzáállásának és sok pályázatnak köszönhetően az eltelt időszakban felújították a beledi templomot, Vásárosfaluban újat építettek, a beledi anyagyülekezetben éppen felújítják a gyülekezeti házat, és tervezik a parókia,

valamint az egyházközséghez tartozó beledi iskolaépület rendbetételét is.

„Korábban a tervezést az befolyásolta, mennyi pénze van a gyülekezetnek – vázolja Ihász Beatrix. – Ma már a *Magyar falu program* évről évre új lehetőségeket kínál, amelyekkel élni lehet. Jelenleg is több pályázat fut párhuzamosan a gyülekezetekben: felújítási és programpályázat egyaránt. Nem a jelenlegi helyzetet kell konzerválni, hanem új tereket kell nyitni, új utakat keresni. Ez szemléletváltást jelent, bátorságra, gyors reakciókra volt szükség Beleden is.”

Korábban az idősek vitték a vállukon a gyülekezet ügyét, a változáshoz fiatalabb

generációk bevonása kellett. Sajnos azonban itt is tapasztalható, ami Magyarországon másutt is jellemző: épp a középnemzedék hiányzik. Bár az unokák a hitoktatás révén újra a gyülekezet közelében vannak, de pár év elteltével – ha elérik a középiskolás kort – másutt tanulnak tovább. Nyolcosztályos általános iskola működik a kisvárosban, de utána Kőszegre, Győrbe, Sopronba, Kapuvárra, Csornára mennek a fiatalok. Ez nehézséget okoz nemcsak a település, de az evangélikus közösség életében is.

2020 februárjában a gyülekezetben ötletbörzét indítottak, amely a feladatmegosztást, a projektszemlélet kialakítását célozta.

Márciusban, a járvány kitörése táján, a karantén beköszöntével lemondott az addigi felügyelő, és vele együtt több idősebb presbiter is felállt a huszonöt fős presbitériumból. A „tisztikar” átadta a helyét. Választást kellett kezdeményezni, új felügyelő, számvéveségi elnök, gondnok és pénztáros is lett. Őket 2020 augusztusában iktatták be.

„Lett egy erős mag, akik nemcsak a hagyományokat tartják fontosnak, hanem a kifelé nyitást is. Figyelembe veszik azt, hogy vannak bizonyos feladatok, amelyeket nem lehet megúszni jelentős anyagi áldozatok nélkül. De kell, hogy legyen kreativitás is – mondja Iház Beatrix. – Jó érzés, hogy bíznak bennem, a lelki vezetőben, hogy jó felé akarunk menni, de szólhatnak is, ha nem értenek egyet az iránnyal. Feltérképeztük a tevékenységeket, megnéztük, mire tudunk ráerősíteni. A covidos időszak arra jó, hogy felkészüljünk a jövőre.”

A hónapokig tartó bezártság ugyan nem tett jót lelkileg az embereknek, ám épp a *Magyar falu program* lehetőséget kínált arra, hogy az újonnan választott tisztségviselőkkel csapatépítő tréninget tartsanak – annak ellenére, hogy a városban és a faluban mindenki ismeri a másikat. Sokat kellett előre készülni, a technikai feltételeket is meg kellett ehhez teremteni, hiszen csak online tudtak egymással „találkozni”.

A lelkésznőnek segítségére volt régi ismerőse, Pásztor Antal református lelkész, lelkigondozó, mentálhigiénés tanácsadó. Szerinte oktatás kérdése az, hogy a gyülekezetek használják-e a gyülekezetépítésben a mentálhigiénés gyakorlatokat. „Beleden sikerült a kapcsolatokat online tovább mélyíteni – állapítja meg a református lelképásztor. – Lehetővé tette a módszer, hogy a résztvevők ne csak visszafelé, hanem előre is tekintsenek.”

ERŐSÖDŐ KAPCSOLATOK

Jakab Zoltán, a gyülekezet új felügyelője templomba járó család sarja, mégis meglepődött, amikor felkérték a felügyelőségre, és meg is szavazták őt. „Még úgy érzem, hogy számomra ez nagy falat, de van támogatásom – mondja. – Tevékenyek a presbiteraink, ha mindannyian »odateszik magukat«, akkor az előbb-utóbb előrehajtja az egyházközösséget. A szakmából kifolyólag tudok segíteni

a jelenleg folyó pályázatokban, remélem, hogy a tapasztalatommal támogatni tudom a projekteket.”

A felügyelőnek nagyon tetszett az online csapatépítés, hiszen miközben a templomok zárva vannak, legalább így megtörténhetett végre a testvérekkel való találkozás és a lelki feltöltődés. „Akik jelentkeztek erre, azokkal erősödtek a kapcsolatok. Az épületek felújítása után, úgy érzem, erős templomi közösség jön létre” – teszi hozzá. Bár régről ismerik egymást, mégis érdekes dolgok derültek ki például abból a feladatból, amelyben be kellett mutatniuk egymást.

„Meg kellett mondani, hogy bizonyos személyekben mit kedvelünk és mit becsülünk – ezt már a gyülekezet lelkésznője ecseteli. – Volt házi feladat is: végig kellett gondolni a gyülekezet értékeit és tevékenységeit. Tégy a Tehetségekért

nemcsak szimbólumként tekintenek rá, hanem a közösség megélésének a helyeként is, ahol megnyugvásra lelnek, ahol építkezhetnek, ahol színes világot találnak az emberek.”

FELADATOK FIATALOKNAK

Tiborc Dániel ötödéves teológushallgató, a gyülekezet félállású hitoktatója, ifjúsági munkatársa az esperes asszonnyal egyeztetve szeptembertől tanítja az alsó és felső tagozatosok egy részét, foglalkozik a konfirmandusokkal is. Kora miatt könnyen meg tudja értetni magát a fiatalokkal. Ugyanakkor időnként nehézségeket is okoz az, hogy közel van hozzájuk korban.

„Meg kell találni az egészséges közéletet a »haverság« és aközött, hogy »felnézzenek« az emberre. Nem akarom

A beledi gyülekezet kis csoportjának közepén Jakab Zoltán felügyelő, balján Homlok Géza né gondnokhelyettes; jobbról a második Mórítz Adrienn földrajz-történelem szakos tanár

Alapítványunk elnöke is csatlakozott. Csoportfeladatokat csináltunk. Az első alkalommal fókuszcsoporttal dolgoztunk, a másodikon pedig a gyülekezet szinte minden rétege képviseltette magát. Körbejártuk azt is, mit teszünk és miért, akarjuk-e ezt tovább. Megvizsgáltuk a kihívásainkat, lehetőségeinket is: mi az, amit nem csinálunk, de szükség volna rá. Emellett szimbólumot kellett keresni a beledi gyülekezethez kötődő érzelmi viszonyra. »Nyitott ajtó, Luther-rózsa, Biblia, Szent István-kép a falon, templomtorony, temető, ahol nyugszanak az ősök, akik a hitet adták« – írták a csapat tagjai. Meg kellett határozni, mennyire fontos számukra a templom. Kiderült:

leterhelni őket, szeretném a hittan szépségeit megmutatni. Sok diák van, akik szívesen szolgálnak, szerepelnek a gyülekezetben felolvasással, a technika kezelésével, így lehet őket aktivizálni, ha feladatot adunk nekik” – mondja. A csapatépítő tréningről úgy fogalmaz: „Egyfajta fénymadár-akció volt, hiszen új fejlődési irányt és sok lehetőséget nyitott. Én magam is jobban megismerhettem azokat a munkatársakat, presbitereket, akikkel együtt szolgálunk. Megtudhattam, hogyan vélekednek a gyülekezeti munkáról, a közösségünk jövőjéről. Fontos, hogy az evangélikus hagyományok átörökítésén túl hogyan tudjuk élő hittel megtölteni a gyülekezeteinket. ▶

Ihsz Beatrix lelkesítő tette kész közösséget kovácsolt össze

Egy ilyenfajta »feltöltődés« után határozottabban szólíthatjuk meg a fiatalokat, a klasszikus keretek, szokások közül ki-lephetünk, tartalommal tölthetjük meg a dolgokat, és korszerűen hirdethetjük az evangéliumot.”

Homlok Gézáné gondnokhelyettesnek a gyülekezet felügyelője a keresztfia. Ő maga is tősgyökeres evangélikus, kisgyerek kora óta templomba jár, presbiteri

tisztséget is többször vállalt. Érdekesnek, újnak, tanulságosnak véli a tréninget. „Nekem lelki feltöltődés volt, ugyanakkor sikerült a gyülekezeten belüli feladatokat is megbeszélni, a hagyományok őrzésével – meséli. – Most is megtapasztalhattam, hogy evangélikusnak lenni öröm, áldás.”

A templommal szemben lakó Mórítz Adrienn földrajz-történelem szakos tanár számára is magától értetődő a hívó

közösséghez való tartozás. „Az evangélikus gyülekezet az életem fontos része, úgy nőttem fel, hogy természetes volt templomba, hittanórára, gyülekezeti kirándulásra, táborba menni. Mára már saját hittantábort vezetek. A fiatalokat megszólítani a korosztályuknak és az érdeklődési körüknek megfelelő programokkal lehet, amelyek közben pozitív élményeket kaphatnak, olyanokat, amiket aztán hazavihetnek – fejtegeti. – A gyerekek megtartása nehéz, de nem lehetetlen, folyamatosan kell szólongatni őket, hívogatni az alkalmakra, hogy aztán egy idő után természetessé váljon, hogy itt vannak, itt a helyük.” Ezért is látja hasznosnak az online csapatépítést: „Amikor távolságot tartunk, amikor nincsen lehetőség élőben istentiszteletre menni, akkor is találkozhatunk azzal a kis közösséggel, akikkel egyébként vasárnapról vasárnapra a templomban szoktunk lenni.”

CSALÁD ÉS GYÜLEKEZET

A belediek mellett a leánygyülekezetek, Edve és Vásárosfalú presbiterei is részesei voltak az online térben zajlott találkozásnak. Az ékszerdoboz szépségű vásárosfalui templomhoz megyünk, hogy találkozzunk velük.

A vásárosfalui gyülekezet körében az utolsó sorban balról Kremzner Csaba másodfelügyelő és Németh László György jegyző; az első sorban jobbról a második Molnár Sándor polgármester

Vásárosfalu lakossága felekezeti vegyes, de hatvan százalékban evangélikus. A templomépítéskor megmutatkozott a településen az igazi ökumené, hiszen a katolikus testvérek ideiglenesen átengedték a templomukat – mindenféle ellenszolgáltatás nélkül – az evangélikus alkalmak céljára, segítettek több szempontból, még anyagilag is.

A polgármester, Molnár Sándor maga is evangélikus. „Négyéves koromban árván maradtam, de a családi indíttatásomból kifolyólag én is az evangélikus egyház tagja lettem. Gyerekként az volt a feladat, hogy harangozzak, és azóta is rendszeresen vállalom feladatot a közösség életében” – meséli.

„Nagyon szerény polgármesterünk van – jegyzi meg a lelkész –, valójában a templomépítés zökkenőinél sokszor az ő közbenjárásával sikerült továbblépnünk, pénzt szerezni, így valósulhatott meg a szép álom az új templomunkról.”

Kremzner Csaba másodfelügyelő sajnálja, hogy a koronavírus miatt nem lehettek nyitva a templomok. Épp ezért is örült az online csapatépítésnek. „Gondolatébresztő volt abban a vonatkozásban, hogyan közelítsük meg a templomot, egymást, milyen feladataink vannak az egyházban, a gyülekezetben, a családban, és el is mélyülhettek a kapcsolataink – fejt ki. – A család az alap, a következő lépcsőfok a gyülekezet. A családok tartják a gyülekezetet egyben, ők határozzák meg a feladatokat, és így közösséget alkotnak. A konfirmációkor már vallást tettem az evangélikus hitem mellett, és

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

A vásárosfalui harangláb, mögötte az új templom

ez azóta sem változott. Jó, istenfélő, egy irányba tartó közösséghez tartozom.”

Németh László György jegyző, gondnok a csapatépítőn a nővérel együtt ült a monitor előtt. „Az evangélikussághoz tartozás a gyökereket jelenti. Gyermekkoromtól számítva erős az egyházi kötődésem, rendszeres templomba járók voltunk mindig is, ez hozzátartozik az életünkhöz. Minden ősem evangélikus volt, szépapám 1797-ből származó sírköve még ma is megvan a temetőben” – mondja.

SŰRÍTETT TARTALOM

S hogy a tréning online világából kilépjenek, a gyülekezet tagjai idén január végén az óvatos nyitás mellett döntöttek.

„Amióta a járvány miatt zárva vannak a templomok, tapasztalható, hogy lelkiekben fontosabbá vált az emberek számára a saját közösségük – mondja Ihsz Beatrix. – A védekezési szabályzatunkat gondosan átnézve a szigorú feltételek melletti megnyitás vált lehetővé, éppen a csapatépítő munka eredményeként is. Ez új kihívást hozott a lelkész számára: huszonöt-harminc percen határoztuk meg

az áhítat időtartamát. Nagy feladat, hogy a prédikáció sokszor átgondolt, sűrített változata ugyanúgy szolgálja az emberek lelki épülését. Jó az, hogy az online alkalmak száma megnövekedett, de az otthoni meghittséget, bensőségeséget, »a mi papunk beszél« büszkeségérzését – ahogy a testvérek fogalmazzák – ez nem hozza el.”

A beledi gyülekezet tagjai példamutató módon beszéltek meg azt, hogyan és milyen feltételek mellett lehetséges a nyitás. „Kevesebben jönnek, messzebb ülünk egymástól, mégis személyesen is találkozhatunk. Ez fontos: az online kapcsolattartás a személyességet nem tudja pótolni” – teszi hozzá az esperes asszony.

Beleden tervezik a csapatépítés folytatását is, de igazán azt várják, hogy személyesen folytathassák a megkezdett és sikeresnek bizonyult párbeszédet.

■ HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA

Ihsz Beatrix esperessel interjú olvasható a papunk 2018. szeptember 9-i számának Tallózó rovatában. A korábbi lapszámok letölthetők az Evangélikus Információs Szolgálat honlapjának (Eisz.lutheran.hu) archívumából.

A vásárosfalui evangélikus templom oltára

Időutazás Straßburgba Kálvin, Luther és Bach idegenvezetésével

Strasbourg nevét hallva manapság egy izgalmas, pezsgő életű város jut eszünkbe, amely az Európai Unió egyik központja, ahol a német és a francia kulturális háttér különleges, egymást megtermékenyítő kölcsönhatása érvényesül – a cikkben a városnév írásmódjának váltakozása is tükrözi e kettősséget. Ha a pandémia idején korlátozva vagyunk is az utazásban, most lélekben mégis kerekedjünk fel Straßburg irányába.

Rövid, képzeletbeli időutazásra hívom az olvasót a reformáció korába, abba az időszakba, amikor Martin Bucer szerepének köszönhetően a város protestáns hitre tért át. Felfedezhetünk néhány itt született éneket, amelyből a protestantizmus lutheri és kálvini – vagyis német és francia nyelvű – ága is sokat profitált.

BACH IHLETŐJE

Idézzük fel elsőként a város egyik központi elhelyezkedésű temploma, a Szent Tamás-templom orgonistájának alakját. Wolfgang Dachstein a kor gyakorlatának megfelelően komponálással is foglalkozott. Egyik énekében a 137. zsoltárt foglalja versbe *An Wasserflüssen Babylon (Babilon folyói mellett)* címmel. Úgy tudjuk, hogy ennek az éneknek mind a szövegét, mind a dallamát ő szerezte. (Korábbi énekeink közül sok van, amelynek különböző a szövegírója és a dallamszerzője.)

A zsoltárban felidézett babiloni fogság a korabeli gyülekezet értelmezésében a tévtanítások által fogva tartott tiszta evangéliumi tanításra vonatkozott, így a 17–18. században a protestáns önkifejezés egyik emblemikus énekévé vált ez a zsoltárparafrázis. Az *An Wasserflüssen Babylon* különösen az északnémet városok, például Hamburg evangélikusai számára olyasmint jelentett, mint számunkra az *Erős vár a mi Istenünk*. Ennek köszönhető, hogy a 17–18. században működő hamburgi orgonisták közül több is feldolgozta nagyszabású koralfantáziában ezt az éneket, és amikor a fiatal Johann Sebastian Bach Hamburgban járt és orgonált, épp erre a korálra improvizált csaknem fél órán keresztül, ámulatba

ejtve nemcsak a laikus hallgatókat, de a város idősebb, híres kántorait is.

Ez az ének a zsoltárparafrázissal ma már nincs használatban, de a szép ívű

A strasbourg Notre-Dame-székesegyház orgonája

dallamra számos további szöveg született. Közülük ma a legismertebb Paul Gerhardtnek köszönhető: *A Bárány hordja csendesen* (EÉ 370).

A ZSOLTÁRPARAFRÁZIS

A bibliai zsoltár stórfákba rendezett, rímes átköltése, azaz a zsoltárparafrázis műfaja a reformáció kálvini ága számára vált különösen hangsúlyossá. Köztudott, hogy a genfi énekanyag a százötven zsoltárra épül. Abban, hogy ez Kálvin útmutatása alapján így alakult, fontos szerepet játszott Strasbourg.

Tudjuk, hogy Kálvin már párizsi éve alatt találkozott a zsoltárok Clément Marot által írt verses parafrázisaival, de istentiszteleti keretben énekelt verses zsoltárt feltehetően Strasbourgban hallott először. Ez azonban már a város másik meghatározó zenész személyisége, Matthias Greiter személyéhez köthető. Az ő tevékenysége a katedrálisba kalauzol tovább.

Matthias Greiter szerzetes volt, és a dómban tevékenykedett előénekesként.

zött is felfedezhetünk olyan tételt, amely énekeskönyvünkben is megtalálható. A 14. számú énekelt liturgikus rend párbeszédés *Kyriéje* származik az említett strasbourgri rendtartásból.

Greiter tevékenységének fontos része volt az oktatás. 1534-től Strasbourg latin iskolájában tanított, majd 1538-tól az újonnan alapított Gymnasium Argentinense tanára lett. Tanítványai számára alapvető zenei ismereteket bemutató traktátust írt. Nagyobb szabású kórusműveket is komponált. A zenei történetírás kiemeli ezek közül *Fortuna* című motettáját, amely a német kórusirodalomban először alkalmaz merész kromatikát, de ami ennél is izgalmasabbá teszi: a darab folyamán végig modulál a kvintkór hangnemein.

Greiter neve azonban nem elsősorban ezek miatt maradt fenn. Még csak nem is fordulatokkal teli élete miatt, amelynek utolsó periódusában házasságtörése miatt csaknem földönfutóvá vált, majd visszatért a katolikus egyházba. Nevét a verses zsolnárok istentiszteleti használatba vétele miatt szokás leggyakrabban emlegetni. A korábban felidézett *Teutsch Kirchen Ampt* megjelentetése után egy évvel, 1525-ben adták ki a *Das dritt theil Straßburger Kirchen Ampt* című gyűjteményt, amelyben több német nyelvű verses zsolnárt találhatók. A gyűjteménybe foglalt zsolnárokat az istentiszteletek keretében énekelték.

Ezt hallotta Kálvin is 1538 és 1541 közötti strasbourgri tartózkodása idején, és ez szolgált számára mintául, hogy Genfben visszatérve felvegyen néhány strasbourgri tételt is saját gyűjteményébe, és szorgalmazza annak teljessé tételét, hogy az így kialakult teljes verses zsolnároskönyv százötven tétele legyen a genfi istentiszteletek kizárólagos zenei anyaga.

Greiter egyik mesterien felépített dala kimagaslik a többi közül, mert kupolaszerűen emelkedik sorról sorra egyre magasabbra, majd tér vissza újra a kezdőhangra. Az 1530-as években több mint harminc szöveget énekelték erre, többek között a 119. zsolnárt verses formáját. Kálvin a genfi zsolnároskönyvében a 68. zsolnárt szövegével közölte.

Greiter nagyszerű dallama bekerült a lutheránus gyakorlatba is. A nürnbergi reformáció egyik zászlóvivője, Sebald Heyden egy huszonhárom versszakos passiószöveget írt rá. Így a dallam, amely eredetileg zsolnártparafrazist szólaltatott meg, evangéliumi szöveg, a passiótörténet hordozójává vált. A szerkesztők 1982-

FOTO: STEFANO MERLI

A strasbourgri Szent Tamás-templom

ben kiadott énekeskönyvünkben nem látták időszerűnek felelevenítését. A hiányt a 2007-ben megjelent *Gyülekezeti liturgikus könyv* orvosolta.

Ez az ének Johann Sebastian Bach értékrendjében is igen előkelő helyen szerepelhetett, hiszen két kiemelt helyen dolgozta fel. Erre a korálra írta *Orgelbüchlein* című gyűjteményének egyik legszuggesztívebb, gazdagon díszített tételét, melynek utolsó ütemeiben, ahol a *Kreuze* (kereszt) szó szerepel, a zene eszközeivel drámai- an idézi fel a keresztthalál mélységét és dicsőségét. A másik Bach-feldolgozás a *Máté-passió* első részének zárókórusában található nagyszabású ének- és zenekari korálfantázia.

ORVOS AZ ORGONAPADNÁL

Ezzel időutazásunk végéhez értünk. Azonban Bach nyomán maradvá érdemes még két 20. századi strasbourgri képet felvillantani. A város ugyanis Albert Schweitzer életében is fontos szerepet töltött be: itt végezte teológiai egyetemi tanulmányait, majd később előadásokat

is tartott itt. A Szent Miklós-templomot is rendszeresen látogatta; az írás elején említett Szent Tamásban pedig rendszeresen adott koncerteket, adományokat gyűjtve Lambarénében működő kórháza számára.

Elérkezve napjainkig, felidézük végül, hogy az Európai Unió központjához kapcsolódva itt alakult meg immár ötven éve, és szervez rendszeresen tanácskozásokat a Protestáns Egyházzenei Konferenciája (European Conference for Protestant Church Music, ECPCM).

Ha a vírushelyzet miatt azon sajnálkozunk, hogy most nincs lehetőség Strasbourgba elutaznunk, vigasztaljon a gondolat, hogy Bach sem járt ott, hiszen korának világhírű művészeihez képest egész életét igen szűk területen élte le. A szellemi javakban mégis minden fontosat megismerhetett, magába integrálhatott és továbbadott úgy, hogy az egészen máig megszámlálhatatlan embert gazdagít.

■ FINTA GERGELY

A szerző egyetemi docens, az Evangélikus Hit-tudományi Egyetem Egyházzenei Tanszékének vezetője

A tanárnő álmodik 2.

A tanárnóból Szilvi néni lett az új iskolában: de jó, nekem is van végre nevem! A Szilvi nem olyan gyakori név, nem is megy mindenkinek egyből; van, akinek könnyebb a Szilva néni, és van, aki még angolra is lefordította: Aunt Plum lettem többeknek is. Ez persze az én fülemnek vicces, hiszen az aunt nagynénit jelent vagy amolyan mámikát. Aunt Plum pedig hangzás alapján egy százéves angolszász mondóka apró, fejkendős mamókája, aki most lépett ki a kunyhócskájából a kertcskéjébe, hogy szedjen egy kis füvecskét az egy szem nyulacskájának.

Na most, ez nagyon nem én vagyok a fővárosi bérházas élettemmel, ahol a házunk kapujából nem a Pest megyei dűlő látszik, hanem napi negyvenezer átutazó ember, legalábbis a hivatalos statisztikák szerint. De mosolyt csal az arcomra minden alkalommal, ha hallom.

Ők nem hallják a mondókás mamókát benne, ők csak beírták a „guglifordítóba” a Szilva néni, és ez jött ki. A hatodikos Szandi még le is rajzolt, őrzöm a tanári noteszomban. A negyedikes Ramóna is megpróbált szilva formában lerajzolni, de nem volt megelégedve az eredménnyel. Az agyonradírozott, két ráragasztott műanyag gyönggyel is ékesített kockás papírfecsnire végül csak annyi került, hogy Aunt Pl, a többi már nem fért ki, mert túlságosan a szélén kezdte, a rádírdarabka pedig már elgurult valahova. De így is gyönyörű nekem, ezt is őrzöm persze. A nyolcadikos Márk pedig nem rajzol semmit, mert nem hord magával se papírt, se tollat, csak egy hangszórót, biztos, ami biztos, ha véletlenül szabadna zenét hallgatni. De a Szilva néni ő is beírta a törött telefonjába.

Egy szót Márkról, aki amúgy alsóban még ötös tanuló volt, így tudom a kollégáimtól. De nyolcadikra minden megváltozott, Márkból nem tanuló, mindenkire és mindenre mérges nagykasmasz lett. Persze láttunk már mindent bojkottáló tizenévest, csak Márknak kicsit nehezebb, mert az ő személyében egy barba bőrű tizenéves lázadzik és dühöng. Hogy miért is, az annál azért bonyolultabb, hogy csak úgy meg lehessen nevezni. Rám is próbál dühös lenni, sikerül is neki gyakran, csak azzal nem számolt, hogy folyton nevetek a – rendkívül színvonalas – viccein. „Szilva néni, most mit nevet? Mi baja van magának, hogy mindig nevet? Kineveti a szegény cigány embert?” – lamentál a szája sarkában bujkáló mosollyal, már majdnem összekacsintunk. De nem, még tart a próbaüzemmód, még tesztelni kell az új tanárnőt, hogy tényleg tetszenek-e neki az iskolai korlátokat folyamatosan feszegető és naponta a szomszéd településről átvonatozó Márk remek viccei. Titokban pedig be-beír ezt-azt a fordítóba. Külön színfolt még, hogy az állomáson együtt várokozva jókat beszélgetünk, de hát az az iskolán kívül van. Az más.

Persze minden tanárnak vannak kincsei, noteszban gyűjtött rajzai, vicces pillanatai. Csak én most ezekre a kincsekre jobban odafigyelek, mert ezek a kincsek lendítenek tovább. Szandi, Ramóna és Márk ráadásul három különböző épületbe jár iskolába; a helyi karcsúsító összevonások és épületi adottságok miatt, aki itt tanít, az körbekörözi a települést. Így bármelyik telephelyemre nyargalok éppen, mindig várható egy kincs.

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: ANDREW EBRAHIM / UNSPLASH.COM

A diákok amúgy egy helyben maradnak, kivéve a tesiórákon. Akkor kabát, csizma, és nekiindulnak, hogy pár utcával ide vagy oda, valamelyik óvodában vagy a város foci pályáján kidobózhassanak. És némelyik infóórához is át kell gyalogolni a főtérre. Tizenöt percbe belefér, csak amikor latyak van és sár, vagy főleg esik az eső, csak akkor kellemetlen, de akkor is inkább a tanárnak, a diákoknak jólesik a kimozdulás.

És mi köze mindennek Krisztushoz? Talán az, hogy Krisztussal könnyebb a kincsekre koncentrálni. A napi ajándékot megtalálni és ezen keresztül szeretni. Szeretni Szandit, Ramónát és Márkot, teljesítménytől függetlenül. Persze így van ez az itteni kiválóan tanuló, az iskolai mutatókat magasra srófoló diákokkal is, belőlük is van bőven, és így volt ez az előző helyemen is. Csak a mindenfelé hadakozó Márknál, az üres tolltartójú Ramónánál és az angol szavakat megtanulni nem tudó Szandinál nagyobb szükség van rá.

Mert ráadásul valahogy úgy működik ez, hogy ha megvan a szeretet, akkor egyszer csak a teljesítmény is elindul. Nem egyenletesen növekvő sebességgel, nem, távolról sem. A görbe összevissza ugrál, a kiszámíthatatlanság nagyon megterhelő. De talán nem reménytelen észrevenni az irányt.

■ ITTÉZS SZILVIA

Egy kékfestőüzem élete

A Kluge család irathagyatéka százötven évre nyit ablakot

Pápa a Dunántúl egyik jelentős ipari és kereskedelmi centruma volt a 17. századtól. A településen számos német eredetű, anyanyelvű iparoscsalád élt, közöttük az evangélikus Kluge familia, amelynek kékfestőüzeme évente ötezer-kétszáz vég kelmét állított elő elsősorban a környék német lakosságának. Másfél évszázadot átölölő családi és üzleti irathagyatékuk jelentős gazdaság-, társadalom- és helytörténeti értéket képvisel.

A 18. század második felében a hazánktól nyugatra eső területeken a textiliparban és a festőmesterségben munkaerő-felesleg képződött, ezért sokan egyénileg vagy családotul áttelepültek Magyarországra, növelve ezzel az itteni kékfestők számát és a mesterségbeli tudás színvonalát. Így kerültek Magyarországra az evangélikus Kluge család ősei a szárszországi Sorabából.

Az alapító és a Kluge-műhely létrejötte.

Johann Friedrich Kluge magyar földre érkezve Sárváron telepedett meg, majd 1777-ben a pozsonyi főcéhbe kérte fel-

Kluge Ferenc és családja a pápai kékfestőüzem munkásaival 1912-ben

vételét. Fia, Carl Friedrich Kluge 1786-ban családjával együtt Páparra költözött, ahol műhelyt alapított, s a család hét generáción át fontos tényezője volt a város ipa-

rának és hitéletének is. Feltehetőleg egy megszűnt üzemet vett át és virágoztatott fel. Az eredeti, földszintes, barokk boltozatos épületet átalakították kétszintessé, később, az 1880-as években pedig felépítették a szárítóépületet a Tapolca patak partján. Carl Friedrich fia, Ferenc is folytatta apja mesterségét, s a műhelyt átvéve továbbfejlesztette a családi üzemet.

A Kluge familia beilleszkedett Pápa társadalmába, tagjai bekapcsolódtak az evangélikus közösség életébe. Minden napjaik fontos része volt, hogy „Isten segédelmét” kérjék életükre és munkájukra, ahogy erről naplófőkönyveik bejegyzései is tanúskodnak.

A felvirágzástól az államosításig. A mindennapos viseletben használt kékfestőanyag népszerű volt a Dunántúlon, különösen a magyarországi németek és a vendek [magyarországi szlovének a Rába-vidéken – a szerk.] körében. A Kluge-cégnek ötven kilométeres körzetben huszonnégy vásárolóhelye volt, kilencvenöt helységbe szállított vasúton, postán, több mint száz ügyfélnek. ►

Isten se =		gedelmével	
1865 Január		1865 Január	
Országos vásár		heti vásár	
10. Miskolc	130.	5. hétnél	138. -
14. Győr	350.	9. sárkára	243. 10
24. Leutschau	178.	16. hé	164. -
28. Mauthausen	155.	21. hé	292. -
		28. hé	70. -
		3. vá	176. -
		24. hé	100. -
		31. hé	192. 50
		Össz.	1398. 90
	813		813.
			Össz. 2211 90

A Kluge-kékfestőüzem vásári elszámolása 1865 januárjából

A Pápai Kékfestő Múzeum festőüstjei napjainkban

A családi üzemben közel kétszáz éves működés után 1956-ban állt le a termelés, de sikerült megmenteni a kékfestőműhely teljes felszerelését, a nyomódúcokat, kliséket, bárcákat. Az 1962-től Pápai Kékfestő Múzeumként látogatható épületben a festőüstök, a szárító- és mángorlógépek ma is működőképesek.

A Kluge családban a munka szeretetével, a kiváló üzleti érzékkel, a kezűgyes-séggel együtt öröklődött a múlt tisztelete, az elért eredmények megbecsülése. Ilyen széles skálájú és időben ennyire folyamatos (1834–1950) forrásanyag egy családtól ritkán marad fenn. A százötven doboznyi személyes és üzleti iratanyag a

Veszprém Megyei Levéltár Pápai Fiókleveletárába került.

A 19. század közepétől az egymást követő nemzedékek megőrizték a család feljegyzéseit, levelezését, az iskolai füzeteket, gyermekrajzokat, a meghívókat, gyászjelentéseket, fényképeket, a családtagok közéleti szereplésével kapcsolatos iratokat. Aprólékos pontossággal feljegyezték a családi háztartás pénzforgalmát: találunk a dokumentumok között bolti bevásárlókönyveket (1885–1951), húskönyveket, disznóölések könyveit, cipéskönyvet, rövidáru-, illatszert-, benzín- és olajkönyvet, az autó naplóját, a lovak tartásával kapcsolatos kiadásokat. Ezekből a már sokszínűségük miatt is érdekes és látványos iratokból nagy részletességgel megismerhető egy polgári iparos-kereskedő család élete.

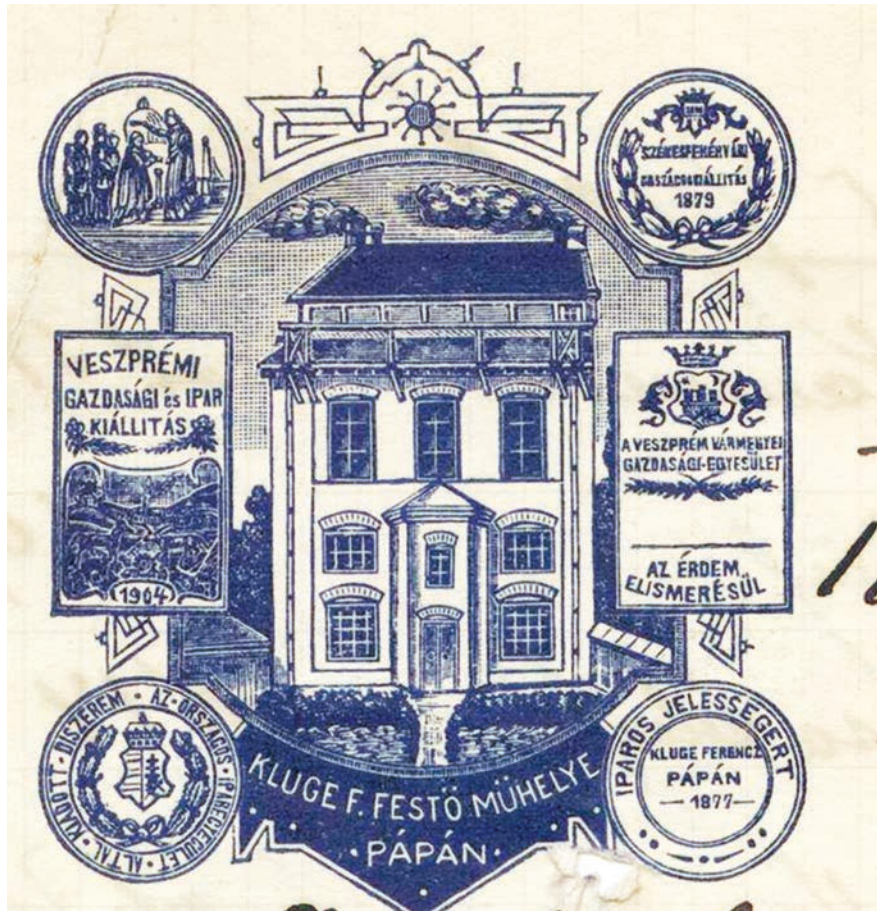
Mintakönyvek, árjegyzékek, gyártási könyvek. A német és magyar nyelvű iratgyűjtemény különösen értékes részei a kékfestőkelme gyártására vonatkozó iratok, amelyek között igazi kuriózumokat is találhatunk.

Neszárú (detalle) <small>B. 30</small>				Árjegyzék				Bérfestés				
<i>Szele. P. 45. A.) Gyöles. II/I III/I</i>				1924 október 20				Miként				
1/4 Világos tarka	28	27	26	Zephir	28	26	24	Világos mintás m	16	14	12	
1/4 Setét tarka	30	28	27	Oxford	26	25	22	Késmertel m	17	15	14	
Kétszerkék	32	30	28	Ölette	30	27	25	Színkele. m	12	11	10	
1/4 M. P. Pond.	29	28	27	Kötönyre kötő	4	3	3	Fekete apr. m	14	13	12	
1/4 M. Pond	32	30	30	fel. gyala	20	18	18	Nehezel dr. kék. m	3	3	3	
1/4 Prima Pond	34	32	32	Nagyban	25	24	23	Fekete m	5	5	5	
1/8 Pr. Pond	30	30	30	Világost.	25	24	23	Nehezel dr. kék. m	3	3	3	
1/8 Pr. Pond	38	35	35	Setét t.	26	25	24	Nehezel dr. kék. m	5	5	5	
1/8 K. Pond.	34	30	30	Kétszerkék	27	26	24	Nehezel dr. kék. m	5	5	5	
1/4 Fekete Pond	35	34	33	1/4 M. Pond	24	24	24	Nehezel dr. kék. m	5	5	5	
1/4 feijes	40	40	40	M. "	26	26	26	Nehezel dr. kék. m	5	5	5	
1/8 feijes	45	45	45	Prima "	28	27	27	Nehezel dr. kék. m	5	5	5	
Szaga 30	34	30	30	1/8 K. Pond.	27	26	26	Nehezel dr. kék. m	5	5	5	
30	30	30	30	1/8 M. Pond	29	28	27	Nehezel dr. kék. m	5	5	5	
Köppel 36	36	36	36	1/8 Prima Pond	32	30	30	Nehezel dr. kék. m	5	5	5	
36	36	36	36	Fekete Pond.	28	27	27	Nehezel dr. kék. m	5	5	5	
1/4 Mintás	32	30	28	1/4 feijes	31	31	30	Nehezel dr. kék. m	5	5	5	
1/8 Mintás	34	32	30	1/8 feijes	36	33	31	Nehezel dr. kék. m	5	5	5	
1/4 feijes	40	40	36	Bérfestés mint	27	26	24	Nehezel dr. kék. m	5	5	5	
1/8 feijes	45	45	42	1/4 Bérfestés mint	32	32	30	Nehezel dr. kék. m	5	5	5	
Reunbrugi: 120	75	75	75	1/4 Bérfestés mint	36	35	31	Nehezel dr. kék. m	5	5	5	
				fel. keles	27	26	24	Nehezel dr. kék. m	5	5	5	
				Saját személyzet: 2.000K	32	32	30	Nehezel dr. kék. m	5	5	5	
					1/4 Bérfestés mint	36	35	31	Nehezel dr. kék. m	5	5	5
					fel. keles	27	26	24	Nehezel dr. kék. m	5	5	5
					Zephir	28	26	24	Nehezel dr. kék. m	5	5	5
					Ölette	30	27	25	Nehezel dr. kék. m	5	5	5

A Kluge-cég vásári árjegyzéke az 1930-as évekből

Folyamatosan és nagy figyelemmel vezették a kékfestőüzem gazdasági iratait. 1854-től egészen az államosításig megőrizték a pénztári főkönyveket, pénztári naplókat, folyószámla-főkönyveket (külön vezették az adósk és hitelezők adatait), a számlakönyveket. A 20. század elejétől megmaradtak a család adókönyvei, a biztosítási, takarékpénztári és banki iratai. Precízen lefűzve tárolták az üzleti levelezés kimenő és bejövő leveleit (1864–1949), az üzletfelek címjegyzékeit (1894–1920), a postakönyveket (1914–1956). Gyáripari statisztikát készítettek (1932–1945), és lelkiismeretesen feljegyezték az alkalmazott festőmunkások adatait, valamint heti, havi fizetésüket (1887–1938), az eladónók és vásárolók heti bérét (1897–1943), a cselédeknek és kisegítő munkásoknak kifizetett összegeket (1923–1942).

Az 1910-es évektől egyéni munkakönyveket vezettek, amelyekből negyvennégy fenn is maradt. Feljegyezték a munkarendet, a munkásoknak és kereskedőknek adott ajándékokat. Hasonló alapossgal vezették a nyilvántartásokat a – főleg német – kereskedők megrendelésére szállított kelmékről (1888–1955), a bér munkában készült áruk teljesítéséről és szállításáról. Leírták és megőrizték a kékfestőrecepteket (1850–1913) és a család festőfeljegyzéseit, később a kódokkal ellátott színmintakönyveket. Rögzítették a kékfestőüzem gyártási munkafolyamatait

Kluge Ferenc üzleti leveleinek fejléce (1915)

a gyártási könyvekben (1886–1951), a mintázó-, festő- és mángorlókönyvekben (1871–1955).

Eltették és rendszereztek a vásáron eladott mintákat (1865–1935), a nyers-

árumintakönyveket, a Leipnik és Társa cég kanavász-mintakártyáit [kanavász: színes, erősen sodrott fonalból szőtt lenvagy pamutzövet – a szerk.], a Farbwerke vorm. Meister Lucius & Brüning mintakártyáit. Megmaradtak a vásári árjegyzékek (1900–1946) és a minták kelendőségéről vezetett feljegyzések.

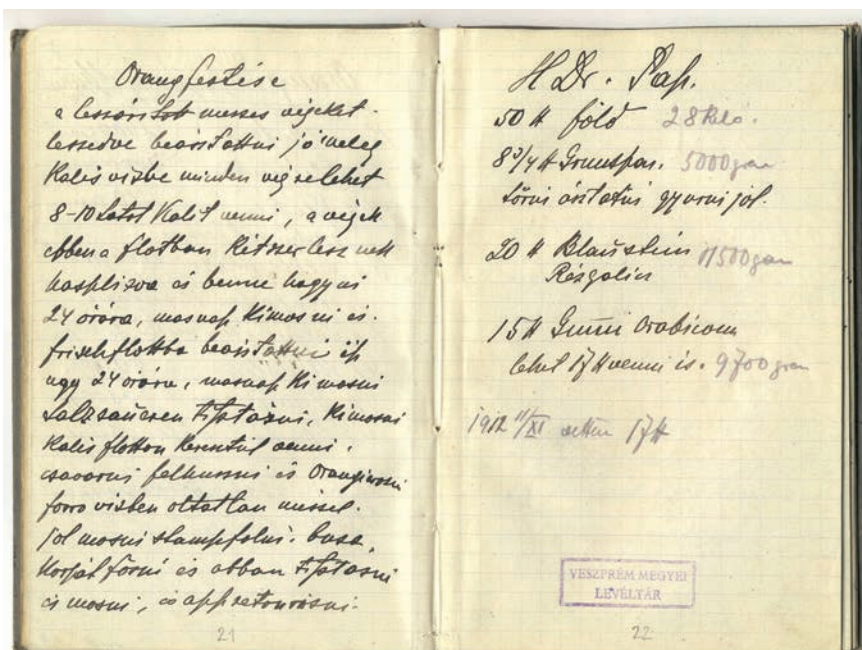
Teljes vagyonleltárt készítettek a családi javakról: ingatlanokról és ingóságokról (1850–1916), az üzemben használt gépekről (1940-es évek), az árubeszerzésekről, az árukészletről.

Nemcsak a kékfestőanyag készítéséről tudhatunk meg sokat e sokféle forrás segítségével, de szinte rekonstruálható a régi üzem, a korabeli ügymenet, a Kluge család üzleti élete.

A cikkben felhasznált források a Magyar Nemzeti Levéltár Veszprém Megyei Levéltárának (MNL VeML XIII. 81.) őrzetében találhatóak.

■ MÁRKUSNÉ VÖRÖS HAJNALKA

A szerző a Magyar Nemzeti Levéltár Veszprém Megyei Levéltárának főlevéltárosa, a Veszprém–Balaton 2023 Zrt. programfejlesztési tanácsadója

A narancsmintás festőkelme, az „orange” elkészítésének receptje is fennmaradt

Csak hittel lehet túlélni

Biztonságos érintés a Sareptában

A több mint egy éve tartó koronavírus-járvány minden következménye a szociális otthonok lakóinak és dolgozóinak életére is mázsás súllyal nehezedik. Az érvényben lévő látogatási tilalom mind a lakókat, mind hozzátartozóikat megfosztja a személyes találkozás, az ölelés, a simogatás vigasztaló, bátorító erejétől. A Sarepta Budai Evangélikus Szeretotthonban a szeretet kreativitásával sikerült megoldást találni a helyzetre, megajándékozva a gondozottakat és szeretteiket egymás látásának, sőt biztonságos megérintésének élményével.

A közel ötszáz gondozottnak több telephelyen szolgáltatást nyújtó Szehtlo Gábor Evangélikus Szeretetszolgálat székhelyén, a Budapest II. kerületi Sareptában idős, illetve fogyatékkal élő személyekről gondoskodnak.

Az első tavaszi napon – az érvényben lévő korlátozások miatt – a kertben tett séta során Buda Annamária intézményvezető körbemutatva először a szabad levegőn végzett munka áldásait említi: „Az intézmény kertjének rendben tartása, a fák, bokrok metszése a bezártság idején a túlélés egyik fontos segítője lett. A karbantartóknak nem sok feladata maradt, ugyanis Gyula bácsi, kilencvenkét éves gondozottunk a karantén első napjai óta rendben tartja a kertet. A nyír-fák törzséről is ő vágta le a borostyánt, és a tavasz köszöntésére a napokban díófacsemetéket ültetett.”

A kert fontos tér: nem csupán sétálnak itt a gondozottak, de jó időben a gyógytorna foglalkozásai is itt zajlanak.

Az elmúlt egy év tapasztalatait Buda Annamária így összegzi: „A legnehezebb a bezártság és az elzártság. Nem is a fizikai mivolta... Lakik nálunk egy néni, mindennap látogatta a férje. Az a fajta kapcsolat az övök, amire azt mondjuk: »De szeretnék ötven-hatvan évnyi házasság után is így lenni a párommal!« Amikor bezárultak a kapuk, nem jöhetett az úr a feleségéhez. A legelső videótelefon többten megkönnyeztük: amint újra látták egymást a készülék segítségével, a néni az okoseszközön simogatta meg a férje arcát: »Látlak, újra látlak, drágám!«»

Sétánk közben éppen a Sarepta templomához érkezve látogatók érkezésére lettünk figyelmesek. Alkalmunk nyílt – diszkrétén, a távolból – megnézni, ho-

gyan történik egy időpontra bejelentett látogatás a járvány idején. Több mint jelzésértékű, hogy a templomtérben nyílik mód a biztonságos körülmények közötti személyes találkozásokra.

FOTÓ: HAJDÚ TIBOR

A kápolna hátsó részében, a sekrestye felől elkülönített kis helyiségnek az intézmény felől lévő oldalán székek állnak, az utcáról nyíló oldalon szintén székek és egy hőszugárzó teszi kényelmesebbé a találkozást. Kézfertőtlenítő szer, maszkok itt is, ott is. Középen plexifal, amely hőpelyhekkel van díszítve. A sekrestye felőli falon is ez a minta köszön vissza. A kis ablak gótikus templomablakot idéz, rajta fohász a *Zsoltárok könyvéből*: „Bár jó napokat lát-nánk, és ránk mosolyogna orcád világossá-ga, Urunk!” (4,7) A családtagok láthatják egymást, erőt meríthetnek szeretteik tekintetéből, sőt ahogyan Buda Annamária felidézi: „Karácsonykor, az első ilyen látogatások idején tanúi voltunk, hogy az

átlátszó lap két oldalán egymáshoz érintette a tenyerét a nagymama és az unokák – felejthetetlen élmény volt.”

A betegségtől való félelem különbözőképpen van jelen a gondozottak és az intézményi dolgozók életében, hiszen fokozott kockázatnak kitett közösségekről van szó. Az oltáshoz való hozzáállás kimagaslóan jónak mondható, telephelyenként a kilencven-százszázalékos átoltottság a jellemző. Az intézményvezető szavai szerint az oltás a reményt adja ahhoz, hogy újra meg lehessen ölelni egymást, újra együtt lehessen részt venni az istentisz-

teleteken, együtt lehessen asztalhoz ülni a közös étkezésekhez.

Az idáig vezető utat csak mély, Istenbe vetett hittel lehet végigjárni. Buda Annamária így fogalmaz: „Nagyon sokat segített mindannyiunknak a hit. Sok mindentől lehet félni a világban, de Isten mindig megőrzi az embert arra a feladatra, amiért őt itt tartja. A földi életet abban a reménységben töltjük, hogy az Úristennél fogunk ennél sokkal többet élni.”

■ *Lejegyezte: SKD*

A beszélgetés teljes terjedelmében a Kossuth rádió Erős vár a mi Istenünk! című evangélikus felőrájának március 1-jei adásában hangzott el.

A helyén mondott szó

Olyan békésen indult minden. Hosszú nap állt mögöttük, fárasztó volt a rengeteg ember kívánságait elviselni. Másra sem vágytak, mint a megérdemelt pihenésre a jól ismert csendes, békés helyen. Siettek is, hogy minél előbb odaérjenek, egy jót vacsorázzanak, kinyújtóztathassák fáradt lábaikat.

Aztán váratlan beütött a baj. Nem először kellett a problémával megküzdeniük, volt már hasonló az életükben. Nem véletlenül számítottak tapasztaltnak a szakmájukban, a problémamegoldás a mindennapjaik része volt. De most be kellett látniuk: ilyenekkel még sosem találkoztak. Nemcsak azért, mert váratlanul jött – különben megtették volna az óvintézkedéseket –, hanem azért is, mert a probléma intenzitása félelmetes volt. Mindent megpróbáltak, amit csak lehetett – hiába. A megoldandó feladat szinte elnyelte őket, már az életük is veszélyben forgott.

Ebben a kilátástalan helyzetben egy megoldást láttak: felébreszteni a Mestert. „Mester, Mester, elveszünk!” (Lk 8,24) S az ő szavára minden elcsendesedett. Nemcsak a vihartól háborgó tenger, de a félelemtől háborgó lélek is.

Ám a Mester, tőle szokatlan módon, itt nem zárta le az ügyet. Kérdésével ő keltett újabb hullámokat a lelkekben: „Miért nincs hitetek?” (Mk 4,40)

Nem sokkal később olyan békésen indult minden. Hosszú út állt mögöttük, fárasztó volt a rengeteg ember kívánságait elviselni. Másra sem vágytak,

mint a közelgő ünnepet egy csendes, békés helyen megülni. Siettek is, hogy minél előbb odaérjenek, egy jót vacsorázzanak, kinyújtóztathassák fáradt lábaikat.

Aztán váratlan beütött a baj. Nem volt még hasonló az életükben. Sok problémával kellett már megküzdeniük, nem véletlenül számítottak már három éve tapasztaltnak a „szakmájukban”. De most be kellett látniuk: ilyenekkel még sosem találkoztak. Nemcsak azért, mert váratlanul jött – különben megtették volna az óvintézkedéseket –, de a probléma intenzitása és a nagysága félelmetes is volt. A Mestert már nem hívhatták, mert napok óta egy sziklasír rejtette őt.

Ebben a kilátástalan helyzetben egy megoldást láttak: jól bezárkózni, ajtót senkinek nem nyitni.

Ám a Mester ekkor sem hagyta őket magukra. Váratlanul „megállt a közepen”, és szavával lecsendesítette a félelemtől háborgó lelküket. Jól ismerte övéit: kicsinyhitűségükben, az élet viharaiban békességre vágnak. Megadta nekik. Azt is tudta, ez alkalommal nincs helye a feddésnek, csak az ő mérhetetlen szeretetölelésének.

„Békesség nektek!” – szólt egykoron a vigaszra szoruló tanítványokhoz.

„Békesség nektek!” – szól ma is a félelemtől háborgó lelkű követőihez.

■ BODA ZSUZSA

Csodákat rejtő erdő

A mindennapos erdőjárás nálunk a koronavírus-járvánnyal kezdődött. Addig ugyanis mindig pörgős volt annyira az életünk, hogy csak kivételes napokon mentünk ki a környéken az erdőbe, nem naponta. Aztán jött az online oktatás és a korlátozások, de jött a tavasz is, kíváncsultunk a szabadba.

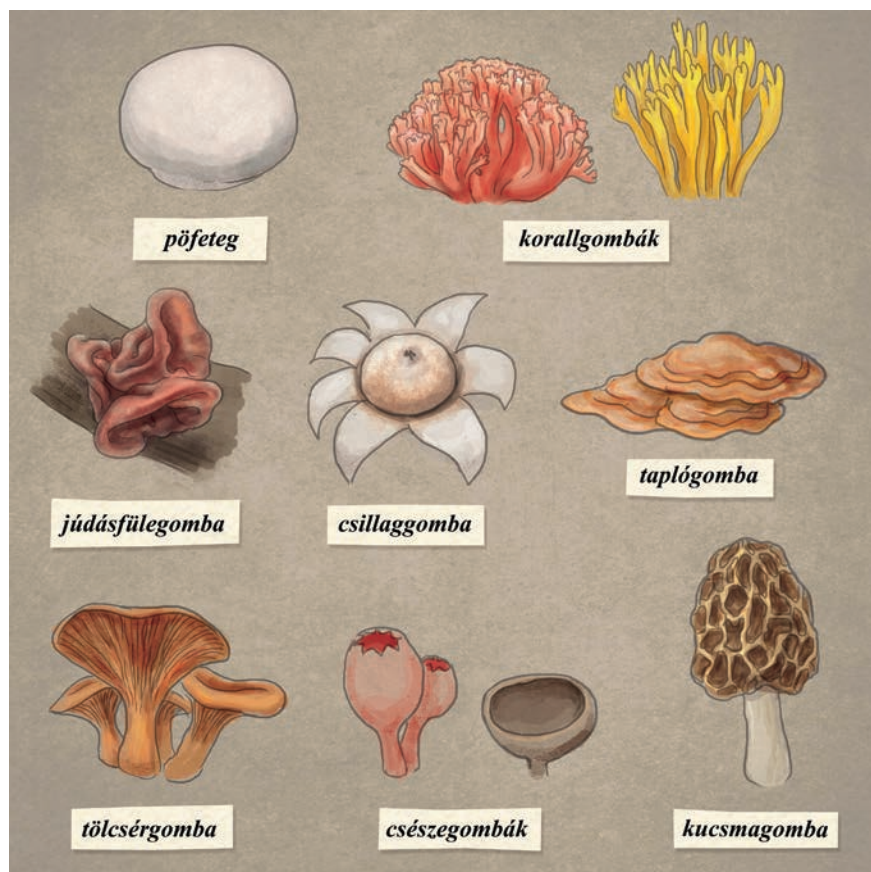
Így elindultak az erdőjáró napok, és ha már mentünk, nagyokat sétáltunk, egymásnak mutogattuk a mindenfelé talált sok szépséget. A fákon a harkály odúját, a vénséges taplógombákat, az avarban mászó óriás szarvasbogarat. Csodáltuk, mekkorára nőnek, terebélyesednek a fák, ha hagyják őket. Egy-egy öreg tölgyet, platánt többen egymás mellé állva tudtunk csak körbeérni. A fiam mondta is, hogy ha ő most Lúdas Matyi lenne, könnyen ki tudna bennünket kötni, úgy rátapadtunk a kéregre.

Néha el is nevezünk helyeket: a lustán elnyúló, félig kidőlt fa lett a tigris, az meg, amelyiken úgy lehetett ülni, mint egy nyeregen, a lovacska. Jó sok korhadozó ágat és törzset is láttunk, mert errefelé védett az erdő. Ezen a lassan bomló faanyag csoportosan nőnek a változatos színű és formájú gombafajok. Le is fotóztam egy csomót a gyerekekkel.

Aztán valahogy rászoktunk az erdőjárásra. A fiam, aki az autizmusa miatt különösen a szokások rabja, nem is nagyon bírja már ki a napot fák nélkül. Csak hogy mekkora legyen a távolság és az ott töltött idő, az szokott alku tárgya lenni. Megyünk vele, hiszen a levegőzés és a mozgás amúgy is kell. Az erdő pedig tele van csodával.

Sétánk során sok szép pillanatnak lehettünk már szemtanúi. A színesedő levelek hullása, az esőcseppek gurulása a pajzsikákon, a lepkék tánca a napsütésben mind örömmel töltött el bennünket. Jó, hogy láthattuk, hogy részesei lehetünk ezeknek a szépségeknek.

A kalapos gombákon kívül még sokféle alakú létezik: korallgombák, tölcsérgombák, júdásfülegomba, csillaggomba, pöfeteg, csészegomba (tömlősgomba), csöves gombák, például a taplófélek között.

Egy őszi napon pedig meghökkentően hatalmas gombára akadtam. Meg is kértem a fiamat, álljon mellé, mert szeretném lefényképezni, hogy ez tényleg ekkora. A térdéig ért, és a kalap átmérője túllógott a harminckilences méretű sportcipője hosszán. Otthon aztán mindenki izgatott lett, és immár együtt vonultunk ki ugyanoda csodálkozni. A közelben még sok hasonló óriást találtunk, amelyeket ujjongva mutogattunk egymásnak. Csak estefelé jutott eszébe valamelyikünknek, hogy azért jó lenne tudni, milyen gomba ez. Tippek persze voltak, de ki merne kockáztatni?

Kis fontolgtatás után aztán több ismerősünk is eszünkbe jutott, aki ért a gombákhoz. Elküldtük nekik a képeket. Szinte rögtön jött is a válasz: na, ez összetéveszthetetlen – a mérete, a színe, a mintája alapján ez csak a nagy őzláb-gomba lehet. A kalapja finom rántva. Vigyünk nekik is, ha jut belőle – írták.

A következő felfedezésünk a kései laszagomba volt, amely annyira hasonlított a természettre, hogy meg se nagyon lepődünk a szakértő véleményén, amikor kimondta, hogy ehető. Közben megcsípte a dér a kökényt, és fanyarból kellemessé vált az íze. Beérett a csipkebogyó, és mi jó marékka szedtünk újra meg újra egy-egy extra vitamindús teához való adagot. A galagonya is finom volt még december végéig. Amikor pedig elfogytak ezek az ízletes ajándékok, egy napon őzágancsra bukkantunk. Soha nem fogtam még a kezembe ilyet. Meglepően nehéz és csontszerű a tapintása. Az egyik ágacskája le van törve. Lehet, hogy egy harcias őzbak vált meg tőle épp ezen a helyen.

Néha az avar között kivillan egy-egy különös formájú, sárga csipkés valami. Ha kicsit elkapargatjuk körülötte a rozsdaszín leveleket, elképesztő tünemény pillanthatunk meg. Korallgomba. Nem is tudtam, hogy létezik ilyen. Amikor nincs nagy hideg, a vígan viruló tyúkhúrból is tépünk néhány marékka. Jó az a kis változatosság a baromfinak. Máskor meg a korhadozó bodzaágakon találtunk fülkagylóhoz hasonló kis nyúlványokat. Mint megtudtuk, ez a júdásfülegomba. Különös, porcos fogása van, valahogy ez se olyan szokványos gombaféle.

Az aranymondásból hiányzó szavakat megkapod, ha a megfelelő színű kör betűit sorba rakod – az indulásnál segít a bekarikázott kezdőbetű

Minél többet járjuk az erdőt, annál több titkát mutatja meg nekünk. Nem bántunk semmit, de a felfedezés öröme mindig a miénk. Vannak olyan napok, amikor alig látunk új dolgot. Van, amikor csak azért megyek, mert a fiamnak ez nélkülözhetetlenné vált az életében. Van, hogy csak a lustaságom legyőzése sikerül azzal, hogy elmegyek. Máskor mintha kinyílna a világ. Beérik valami nem várt csoda, kinyílik a szemünk egy elkészített ajándéokra, amely mellett eddig elmentünk.

Kicsit olyan ez, mint a napi bibliatanulmányozásom. Amikor ezt teszem, az is jó, de nem mindig érzem az újdonság erejét, nincs bennem folyamatos lelkesedés. Van,

amikor egyszerűen csak azért folytatom, mert szeretnék Istennel lenni. Máskor a szám is tátva marad, kitisztul a kép, megértek egy-egy üzenetet, útmutatást, erőt kapok, táplál, felrüssít az Ige.

Ki tudja, miért nem érezzük mindig ajándéknak az erdőt? Ki tudja, hogyan lehet nem naponta rácsodálkozni Isten szavára? Én mindenesetre sokféle érzést megélek. Vannak ilyen és olyan napok, de ezek nem rúgják fel az elhatározásomat, hogy keressem Isten közelségét. És ahogy az erdő csendje, békéje jót tesz a léleknek és a testnek, éppúgy az Ige is. Csodákkal teli, kifogyhatatlan forrás minden napomon, mert benne az Istennel találkozhatok.

Tudtad? Március 21. az erdők világnapja. Ilyenkor sokan átölelnek egy percig egy-egy fát. Mások örökbe fogadnak egyet: megfigyelik a fejlődését, törődnek vele, látogatják. Sokan ilyenkor ültetnek facsemetéket, pótolva a kivágottakat.

Mélyülő ismeretek szakmában és házasságban

*Fókuszban a Diakóniai Képzési Központ
szupervizor-diakóniai mentor szakirányú képzése*

Nem szokványos, hogy egy házaspár tagjai együtt ülnek iskolapadba. Mórotzné Kiss Györgyi és férje, Mórotz Zsolt tavaly óta hallgatói az Evangélikus Hittudományi Egyetem (EHE) Diakóniai Képzési Központjának. A 2020-ban elindított szupervizor-diakóniai mentor szakirányú képzésről beszélgettünk a bobai evangélikus házaspárral.

FOTÓ A MÓROTZ HÁZASPÁR ARCHÍVUMÁBÓL

– Györgyinek már egy évtizednél is hosszabb tapasztalata van az evangélikus diakóniai munkában, korábban is szociális területen dolgozott, jelenleg a bobai Lakos Ádám Evangélikus Szeretetszolgálat intézményvezetője. Ilyen szakmai múlttal miért döntött a továbbképzés mellett?

– A szolgálataim során a saját bőrömmön tapasztaltam meg, mekkora szükség van a szakmában a szupervízióra. Vezetőként látom és tapasztalom, hogy a kollégák körében milyen nagy a kiégés veszélye; mi, vezetők talán még egy fokkal rosszabb helyzetben vagyunk e téren. Magányos farkasokként, foggal-körömmel küzdünk a ránk bízottak jólétéért, a munkatársainkért, az intézményért. Nap mint nap kerülünk döntési helyzetbe, amellyel – úgy gondoljuk – egyedül kell megküzdünk. Természetesen ez nem így van, hiszen ha megállunk egy pillanatra, és „elö vesszük” keresztényi énünket, esetleg a Bibliát, akkor hamar rájövünk, hogy soha nem maradunk magunkra. A kérdés az, meg tudunk-e állni. Lehet, hogy ez nem megy egyedül, lehet, hogy ebben elkél egy társ vagy egy szupervizor segítsége. Az motivált a jelentkezésben,

hogy hatékonyabb segítséget tudjak nyújtani kollégáimnak és rajtuk keresztül a hozzáink segítségért fordulónak. De bevallom, a teológiai bepillantás legalább annyira vonzó, hívogató volt számomra.

– Zsolt a bobai gyülekezet aktív tagja, a foglalkozását tekintve azonban nem a szociális szférában dolgozik. Milyen indítatásból jelentkezett a szakra?

– Régóta kacérkodtam a gondolattal, hogy valamilyen kurzus keretében tanuljak az Evangélikus Hittudományi Egyetemen. Adódott volna a másoddiplomás lelkész-képzés, de nem éreztem erre elhívást. Feleségem, Györgyi a múlt év nyarán, néhány héttel a jelentkezési határidő lejárta előtt szegezte nekem a kérdést: „Te nem szeretnél tanulni velem?” Először nem vettem komolyan, de néhány nap múlva újra előállt ezzel az ötlettel. Elkezdtem komolyan gondolkodni rajta, majd ez döntéssé érett, és együtt kezdtük el a szakot. Leányunk, Réka szintén az EHE hallgatója lelkész szakon, igaz, nem járunk együtt az egyetemre, mert jelenleg ösztöndíjas Németországban. Fiunk egy hónapja államvizsgázott, mérnökinformatikus.

– Milyen tapasztalataik vannak a képzésről?

Gy. és Zs.: A képzés kiválóan ötvözi a meghirdetett szakmához tartozó szakismereteket a teológiai tudnivalókkal. Spirituális önismeretre is szert teszünk, és elmélyülünk a szupervízió témakörében is. A tanulási módszer sokkal inkább tréningekre emlékeztet, mint egyetemi kurzusra. Gyakori a „hogyan élted meg?” kérdés, de ahogyan egyre inkább előrehaladunk az anyagban, annál jobban megértjük, hogy jó módszer ez a téma elsajátításához és ahhoz, hogy majd használni is tudjuk a tanultakat. Nagyon vártuk, hogy újra iskolapadba üljünk – pláne egymás mellett –, de sajnos a járványhelyzet miatt ez csak egyszer történhetett meg. Az oktatóknak és a hallgatóknak is új tapasztalat volt ez. Az elején furcsa, sőt elképzelhetetlen volt különösen ezt a szakirányt online hallgatni, de aztán hamar természetesé vált, hogy így zajlik a sok kics csoportos foglalkozás, egyéni és páros feladatmegoldás. Számunkra külön érdekessége az egész képzésnek, hogy együtt tanulunk, és közben még jobban, még mélyebben megismerjük saját magunkat. Huszonhat év házasság után azt gondolnánk, hogy nem tudunk meg már újat a másiktól, de meg kellett tapasztalunk, hogy ez mesze nem így van. Persze hogy is lehetne máshogy, hiszen magunkról is új ismereteket szerzünk. Olyan ez, mint egy utazás, amely még közelebb visz bennünket egymáshoz. Részei lehetünk önmagunk és egymás jobb megismerésének – mindennek eddig csak az előnyeivel találkoztunk. Örülünk, hogy a 2020-ban elindított szak első évfolyamához tartozhatunk. (X)

A képzésről, a jelentkezés módjáról érdeklődni lehet az egyetem honlapján (Uni.lutheran.hu), a tanulmányi osztályon és a dkk.teol@lutheran.hu e-mail-címen. Szeretettel várjuk a jelentkezőket!

Sulisiker Soltvadkerten

A Kossuth Lajos Evangélikus Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola a korábbi öt nyertes pályázatára építve idén ismét eredményesen pályázott az Európai Bizottságnál. Ezúttal a Tempus Közalapítvány által kiírt Erasmus+ pályázaton nyert, s ezáltal a soltvadkerti iskola az Erasmus-akkreditált intézmények közé került; ez pedig több évre szóló támogatást jelent.

Az első ilyen jellegű pályázatra az ország nagyon sok általános és középiskolája jelentkezett, de csak kevesek pályázatát fogadták el. Bács-Kiskun megyéből például mindössze három oktatási intézményt „akkreditáltak”. A soltvadkertiek azonban pályázati anyagukkal országosan is a má-

sodik legjobb eredménnyel kerültek az Erasmus-akkreditált intézmény megtisztelő cím viselésére jogosult nivós iskolák csapatába – az evangélikus iskolák közül egyedülként.

A siker hozadéka nem csekély: ebben a pályázati ciklusban az intézménynek le-

hetősége nyílik tanulókat is delegálni külföldi képzésekre. Az angol, illetve a német nyelvet tanuló gyerekek ezeken a tanulmányutakon nyelvtudásukat és kulturális ismereteiket egyaránt bővíthetik. A felkészülés már megkezdődött a pályázat megvalósítására. A nyelvtudást jelenleg belső tanfolyamokon fejlesztik.

Az elmúlt hét sikeres év bebizonyította, hogy a kollégák összefogásával és az iskolavezetés támogatásával olyan tudás szerezhető, amellyel Soltvadkerten már a jövő iskoláját építhetik. A sikeres pályázatot Csiszár Katalin és Szűcsné Martin Erika angol nyelv szakos pedagógusok készítették.

Forrás: Iskolasoltvadkert.hu

Járvány közepette is hálaadás. A Jézus Testvérei Ökumenikus Diakóniai Rend hivatalos keretek közötti működésének három évtizedéért, a folyamatos szolgálat lehetőségéért adtak hálát február 21-én Budapesten, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának épületében, az evangélikus egyetemi lelkészség szolgálati helyén.

A vírushelyzetben szükséges óvintézkedések mellett megtartott ünnep igehirdetői szolgálatát D. Szebik Imre nyugalmazott evangélikus elnök-püspök látta el, aki 1991-ben az első teremtési ünnepen is részt vett Várszegi Asztrik akkori pannonhalmi bencés főapáttal együtt. A lényeges, valós hálaadási elemekről e sorok írója szólt.

A közösség szolgálata – 1951-től kezdve – a rendkívüli, akadályteremtő intézkedések és a korabeli adottságok együttesében is folyamatos volt. Az új elnök-apat, Réz-Nagy Zoltán evangélikus lelkész, a rend tagjai, illetve támogatóik – különleges jogállású barátai – reménnyel teli és határozott vállalással tekintenek a következő kegyelmi időszakra.

Rev. prof. dr. h. Széchezy Béla József emeritus apát

Megjelent az Andorka Eszter program pályázati kiírása. A pályázat célja olyan kezdeményezések támogatása, amelyek az Andorka Eszter lelkész által mutatott példa folytatásaként hozzájárulnak az elesettek megsegítéséhez, az előítéletek leküzdéséhez, és erősítik az egyház aktív társadalmi jelenlétét.

Cél, hogy a pályázati programok teremtsenek találkozási pontokat az alábbi célcsoportokkal: állami gondozottak (utógondozás is), fogyatékosok, romák, hajléktalanok, betegek, menekültek, idősek. A pályázaton kiosztható összeg hárommillió forint. Jogi személy legfeljebb nyolcszázézer, magánszemély háromszázézer forint összegben pályázhat.

A pályázat a honlapon közzétett adatlapon, elektronikus vagy postai úton nyújtható be március 31-ig. További részletekről az Andorkaprogram.lutheran.hu oldalon lehet tájékozódni.

Istentisztelet-közvetítések a köz-médiában. A Duna Televízió március 14-étől minden vasárnap 9 órától protestáns istentiszteletet, 11 órától katolikus szentmisét közvetít. A Kossuth rádió 10.04-től sugározza az istentisztelet-közvetítéseket.

A Magyarországi Luther Szövetség és az Evangélikus Országos Gyűjtemény 2021-es, A reformáció öröksége címet viselő előadás-sorozatának első előadását online követhetik az érdeklődők március 25-én 18 órától a lutheranhu YouTube-csatornán, illetve a múzeum honlapján (Eom.lutheran.hu). Az előadás témája: *Eucharisztia/úrvacsora az 1–3. században*. Előadó: Blázy Árpád kelenföldi evangélikus lelkész.

Apróhirdetés. Új, 715 kg-os, G hangú, díszített harang eladó. Érdeklődni: (+36) 30/728-8161, info@harangontode.hu.

Parókusi alkalmassági vizsgálat – 2021 június. Az Északi Evangélikus Egyházkerület parókusi alkalmassági vizsgálatot hirdet az egyházkerület azon lelkészei számára, akik a Magyarországi Evangélikus Egyház 2005. évi III. törvényének 12., 13., 14. paragrafusaiban előírt feltételeknek megfelelnek. A 7/2018. (XI. 8.), a lelkészi életpályamodell részletes szabályairól szóló országos szabályrendelet VII. fejezete 24. §-ának 4. pontja értelmében: „A parókusi alkalmassági vizsgálatot 2020., illetve 2021. évben teljesítő beosztott lelkész a 11. § (1) bekezdésében előírt kötelezettségek teljesítése nélkül is eredményesen megállhatja a vizsgálatot azzal, hogy az elmaradt képzéseket köteles az újonnan induló LÉM-ciklusában teljesíteni.”

Jelentkezni április 10-ig elektronikus úton lehet a püspöki hivatal e-mail-címén (eszaki.kerulet@lutheran.hu), esperesi igazolás csatolásával. A jelentkezők részletes tájékoztatást kapnak a vizsga menetéről, az írásbeli feladatokról és a szóbeli tételről. A szóbeli vizsga várhatóan június 14-én lesz.

Északi Evangélikus Egyházkerület

A fogoly lengyeltől a fogoly cárig

Egy költemény utóélete

Leginkább költőként őrzi az utókor emlékezete Csegey Gusztávnak (1842–1925), az eperjesi evangélikus kollégium, majd a miskolci evangélikus jogakadémia professzorának a nevét. Leghíresebb, 1862-ben írt versét, amely ekkor csak baráti körben hangzott el, az 1794. évi lengyel felkelés hőisének, Tadeusz Kościuszkónak a helytállása ihlette. Az egy évvel később újból kitört lengyel felkelés hatására azonban egyik barátja elvitte a kéziratot a Vasárnapi Újság szerkesztőségébe. A magyarság általános szimpátiájával kísért felkelés ugyan hamar elbukott, de a vers páratlan népszerűsége tett szert, számos európai nyelvre lefordították.

Máig makacsul tartja magát az a legenda, hogy 1896-ban – Kościuszkó születésének százötvenedik évfordulójára – Csegey Gusztáv Varsóba utazott, ahol a város polgármestere díszfogattal vitte az állomásra a tiszteletére rendezett díszünnepségre. Bár nemzeti büszkeségünknek hízelegne, ha így történt volna, ezt semmilyen dokumentum nem támasztja alá. A költőnek a Magyar Tudományos Akadémián őrzött kéziratok hagyatékában – terjedelmes önéletrészében, úti-és naplójegyzeteiben – egyetlen utalást sem találtam varsói útjára.

A kérdéses időszakban Varsó különben is a cári Oroszország tartománya volt, életét nem polgármester, hanem orosz kormányzó igazgatta, aki aligha rendezett volna ünnepséget a lengyel szabadsághős tiszteletére.

ELFELEDTETETT ÉRZÜLET

A vers lengyelországi fogadtatásáról Csegey Gusztávnak a Petőfi Társaságban 1907-ben felolvasott előadása adhat eligazítást, amely „A fogoly lengyel” története címet viselte. Ebben így ír a költő: „Egyszer tomboló lelkesedés közt szavalták el »A fogoly lengyel«-t Krakóban, s az, aki elszavalta, maga látogatott meg. Eljutottam hát egyszer »A fogoly lengyel«-emmel a lengyelekhez is. Erre vagyok büszke!”

Bár ez az utalás nem tartalmaz időpontot, az valószínűsíthető, hogy az említett esemény megtörtént. Annál is inkább, mert bár Krakó 1846-tól az Osztrák Birodalom része volt, de Galícia tartomány székhelyeként viszonylagos autonómiát élvezett, és ez idő tájt a lengyel hazafiság és hagyományápolás központja volt.

A fogoly lengyel című költemény sikertörténete hosszan folytatódott, és hazafias hangvétele miatt a második világháborúig gyakran elhangzott iskolai ünnepségeken. Ezután – vélhetően – azért merült szinte azonnal „feledésbe”, mert a lengyel szabadsághősnek a cárral szembeni bátor kiállása alkalmas lehetett volna arra, hogy hallgatóiban oroszellenes érzelmeket keltsen, ez pedig a múlt század negyvenes éveinek közepétől már felettébb kockázatos lett volna.

TÁRSASÁGI MEGEMLEKEZÉS

A Csegey-hagyaték kalandos történetéről múlt év augusztusában az *Evangélikus Élet* magazin 29–30. számában is részletesen írtam (*Évszázada rejtőzködött, most előkerült – Evangélikus gyülekezeti levéltár őrizte meg Csegey Gusztáv történelmi szakmunkájának kéziratát*). A költő halála után a miskolci jogakadémia birtokába került kéziratok jelentős részét a volt dékán, Bruckner Győző professzor felajánlotta a Magyar Tudományos Akadémia kéziratárának, ahol ezek jelenleg is kutathatók.

Csegey Gusztáv állítólagos varsói útjának nyomait keresve bukkantam arra a kéziratot költeményre (MTA Kéziratár 1244/6), amely az *Emlékezés „A fogoly lengyel”-re* címet viseli. A kézirat Csegey Gusztáv kézírásával ez a megjegyzés szerepel: „Felolvasta a Petőfi-Társaság 1917. évi május 13-iki ülésén Pakots József”.

Pakots József abban az időben a Petőfi Társaság titkára és a budapesti Petőfi Múzeum igazgatója volt. 1917-ben Csegey Gusztáv még Eperjesen élt, de valószínűsíthető, hogy *A fogoly lengyel* című költemény megírásának hetvenötödik évfordulójáról a Petőfi Társaság

Csegey Gusztáv mellszobra Miskolcon

Budapesten megemlékezett, s mivel magas kora miatt a költő a háborús időkben nem vállalkozhatott az utazásra, a felolvasás a távollétében történt.

VERS A VERSRŐL

Az *Emlékezés „A fogoly lengyel”-re* című költemény nemcsak Kościuszkó hősiségére és az erről szóló versre vonatkozó nosztalgikus emlékezést tartalmaz, hanem szól az első világháború aktuális eseményeiről, nevezetesen arról is, hogy az orosz hadsereget kiűzték a lengyel földről. Mivel ez az osztrák-magyar hadak segítségével ment végbe, a küzdelem nemcsak a lengyel szabadságot hozta magával, hanem elégtételt adhatott az 1849. évi magyar szabadságharc orosz cári seregek általi leveréséért is.

Megjelenik e versben az akkor zajló orosz forradalom is, hiszen a trónjáról 1917 márciusában lemondott II. Miklós cár családját akkoriban épp házi őrizetben tartotta a polgári kormány. Csegey ezekkel a szavakkal kommentálja a harctéri vereséget szenvedett orosz nép reakcióját:

Hát az orosz? – Óh, tanult a káron!
Bosszút állott – nem rajtunk: a cáron...

A vers befejező részében a költő a viszonyt szabadság felett érzett öröme-
nek ad kifejezést.

Nem rajta múlt, hogy nem a záróso-
rokban vizionált „Isten országa”, hanem
egy szenvedésekkel teli kor köszöntött
hazánkra, amelyben a költőnek is méltan
osztályrész jutott.

Miután elhagyni kényszerült a szere-
tett eperjesi kollégiumot, Csengey Gusztáv –
haláláig – sanyarú élet- és lakáskö-
rülmények között tengődött Miskolcon.

Egyetlen vigasza az lehetett, hogy
tanártársai és a jogászfűség szeretete
vette körül, ma pedig „utolsó kurucként”
és *A fogoly lengyel* költőjeként nyugszik
néhány éve felújított sírjában a miskolci
evangélikus temető gesztenyefái alatt.

■ ZSUGYEL JÁNOS

CSENGEY GUSZTÁV

Emlékezés „A fogoly lengyel”-re

Beh világos a cár palotája...

Emlékeztek a régi nótára?

Magyar ifjak, sokszor szavaltátok;

Büszkeséggel, szeretettel

Gondolok reátok.

Hej, azóta, hogy azt elregéltem,

félszázadnak nagy sorát túléltem.

Hogy' bukkott el lengyelek hazája,

Azt siratta Kościuszko...

Emlékezem rája.

Bánatos volt a költő merengés:

Cári tréfa, gúnyos pohárcsengés,

fájó kérdés fűződött hozzája:

föltámad-e még valaha

lengyelek hazája?

Hát a mienk szabad lesz-e újra?

A dicsőség babérkoszorúja

fűződik-e hősök homlokára?

A független Magyarország

lesz-e vérünk ára?

Minket is a moszkó hada vert le,

Hogy a magyar honát védeni merte,

Harcainkkal járt a balszerencse.

Bánatosan emlékeztünk

A „negyvenkilenc”-re.

De hisz ma már emlékezni sem kell,

Birkózunk a régi küzdelemmel,

Hiszen újra harci hévben égünk

Reánk zúdult nagy hadával

régi ellenségünk.

A Kárpátok szorosain áthat –

No de aztán ott fordított hátat,

futott, futott, többé vissza sem tért.

Megfizettünk fegyverünkkel

A negyvenkilencért.

Nagyot fordult az idő azóta...

Elavult tán az a régi nóta?

Nem avult el, most ragyog fel napja,

A lengyel hős, Kościuszko

Jutalmát aratja.

Lát a világ fényes nagy csodákat,

Nem fejlődik ez a kor, de vágat,

Mi azelőtt egy századig érett,

Egy év se kell növésehez,

Már tette kész élet.

Lám, az orosz nem várt ily erőre,

Elvettük a lengyel földet tőle,

Bús lakói már többé nem szolgák,

Hála Isten, újra van már

Szabad Lengyelország!

Hát az orosz? – Óh, tanult a káron!

Bosszút állott – nem rajtunk: a cáron;

Mint a vihar, tört ki forradalma.

Ím, ledől a százados trón –

És a cár fogoly ma.

És te, hazám? – Hős múltadra nézek...

Tán hiába vérzik el vitézed?...

A mór mehet, elvégezte dolgát...

Nem, nem! hisz a vihar-nemtő

Ma büszkén gondol rád.

Zúg, te vihar, pusztulj, régi rabság!

Boldogabb kort teremt a szabadság,

Hősök vére nem folyt ki hiába...

Harsog már a nagy ítélet,

S jön Isten országa!

Egy Zoom-hívás csodája

Az elmúlt hetekben történt meg velünk egy Keve [*Keresztyén Vezetők és Üzletemberek Társasága – a szerk.*] vezetőségi ülésen. Persze mi is csak online találkoztunk egy Zoom-hívásban. Mint ahogy most sokan mások, csak így tudtuk megoldani.

A bevezető beszélgetés alatt szóba került, mennyire eseten, hogy nem lehet együtt lenni, hogy milyen rég találkoztunk már személyesen. És hogy mennyire nehéz más közösségi alkalmakon is, mert nem lehet megölelni egymást, nem lehet egyszerűen csak beszélgetni, egymás arcát, érzéseit igazán érezve együtt lenni. Panaszkodtam én is. Nem ugyanaz ez az online, már kicsit elégünk is van belőle.

De aztán egyszer csak becsuktuk a szemünket, mert imádkozni kezdtünk. És hirtelen azt éltem át: csoda történt. Most értettem meg igazán és éltem át valamit, amit persze már tudtam, de nem láttam még ennyire világosan soha, hogy milyen nagy jelentősége van. Elkezdtünk imádkozni, és egy pillanat alatt mindnyájan együtt voltunk. Egy helyen. Eltűnt minden korlát, amerről az előbb beszélgettünk, és panaszkodtunk miatta egymásnak. Mert egy pillanat alatt mindannyian együtt voltunk, tényleg egy helyre kerültünk: ott voltunk együtt az Isten jelenlétében. Mert imádkoztunk.

Sokféle különleges örömük van a Krisztus-követőknek. Az egyik ezek közül, amerről Pál ír: „...mindenkor minden könyörgésemben örömmel imádkozom mindnyájatokért...” (Fil 1,4) Ez az imádság öröme. Ismered ezt? Annak az öröme, hogy odavihetjük Isten elé azokat, akiket szeretünk. Azok élhetik át ezt az örömet, akik Krisztusban vannak. Mert van benne öröm.

Így imádkoztunk a középiskolai felvételre induló lányunkért a családban az indulás előtt. Ez annak az öröme, hogy az ő kezében vagyunk, benne vagyunk Krisztusban. Nem aggódunk, hanem imádkozunk. Ez az öröm, az imádság öröme, amellyel Pál kezdi a levelét a filippi szenteknek.

Te is átélheted ugyanezt, ha imádkozol valakivel. Együtt az Isten jelenlétében.

■ JÓFÖLDI ENDRE

Forrás: Monday Manna

BEMUTATKOZIK A BUDAPEST-KELENFÖLDI EVANGÉLIKUS EGYHÁZKÖZSÉG

Kelenföldi névjegy 2021

A budapest-kelenföldi evangélikus gyülekezet idén ősszel ünnepli a Schulek János – a Halászbástya és a Mátyás-templom építészének, Schulek Frigyesnek a fia – által tervezett, neoromán stílusban épült templomának kilencvenharmadik születésnapját. Raksányi Dezső 1932-ből származó oltárképe hitetlen Tamás történetét eleveníti meg, amint Krisztus megmutatja sebeit a kételkedőnek. A templom orgonáját 1934-ben avatták fel, 1974-től pedig Sulyok Imre tervei szerint építették át.

A gyülekezet első lelkésze Szűts Gábor volt, de Kelenföldön szolgált a meglehetősen viharos 20. században Szántó Róbert, Ordass Lajos későbbi püspök, Kendeh György, Botta István és Bence Imre is.

Kelenföldön vasárnaponként három, Farkasréten pedig egy istentisztelet tartanak a gyülekezet jelenlegi lelkészei: Molnár Lilla beosztott lelkész, Blázy Árpád parókus lelkész és Gáncs Tamás igazgató lelkész, akik a számos lelkes önkéntes munkatárs mellett a 2020–2021-es tanévben számíthatnak Nagy Szabolcs hatodéves lelkészjelölt szolgálatára is. A hagyományos istentiszteleti formák mellett havonta családi, nagyünnepkor gyermek-istentiszteletet is ünneplünk. Az idén februárban huszonöt éves Fővárosi Protestáns Kántorátus 1996 óta végző heti rendszerességgel liturgikus szolgálatot a vasárnap esti vesperán, jelenleg Pap Kinga Marjatta vezetésével.

Evangélikus istentisztelet a Duna Televízióban

hirdet Gáncs Tamás lelkész.

Március 28-án, virágvasárnapon 9 órától istentiszteletet közvetít a Duna Televízió a kelenföldi evangélikus templomból. Igét

A kelenföldi evangélikus közösségben hosszú évek óta működnek bibliórák, gyermek- és ifjúsági csoportok, imaközösség, fiatal házások köre, baba-mama kör, középkör, női kör, apakör, férfikörök, istentiszteleti felolvasók alkalmá, sőt még női tornacsoport is van. Ezen foglalkozásokból jó néhányat tavaly március óta kénytelenek vagyunk online tartani, a pandémiára való tekintettel. A gyülekezet ének- és zenekarát Bence Gábor karnagy-kántor vezeti, Németh Sándor pedig orgonista-kántorként szolgál a gyülekezetben.

A budavári evangélikusokkal közös 32. számú Dévai Bíró Mátyás cserkészcsapat őrsgyűléseinek is részben a gyülekezet ad otthont.

A XI. kerület, Bocskai út 10. alatt található lelkési hivatal bejáratánál helyeztük el tavaly a Márton-ládát, vagyis „adokapok” ételdobozt, amely a rászorulónak szánt adományozásra ad lehetőséget, és egyben sokaknak jelent segítséget, mindennapi kenyeret.

A gyülekezet egyik nagy öröme és reménysége, hogy hosszú tervezés és álmódosítás után az egyházközség területén, Újbudán két-három éven belül elindulhat egy új evangélikus óvoda, amelynek fenntartója a Magyarországi Evangélikus Egyház lesz, de természetesen háttérbázisként és szolgáló közösségként ott áll mögötte a kelenföldi evangélikus gyülekezet.

■ GÁNC S TAMÁS

BÖJT 6. VASÁRNAPJA (PALMARUM) – ZOF 3,14–17

Van okunk hozsannázni!

Eddig semmihez sem hasonlító bizonytalanságban várjuk most a virágvasárnapot. E sorok írásakor csak reménykedem. Óvatosan bár, hiszen sokakkal együtt reménykedtem már vírusmentes őszben, karácsonyban, februárban, de még mindig korlátok között kell élnünk.

Istenben bízva persze meglátjuk a jót ebben a helyzetben is, megtaláljuk a kapaszkodót, a segítséget. Reménységemnek szárnyakat adva hadd vizionáljak egy virágvasárnapot, amikor boldogan énekelhet együtt a gyülekezet, térdelheti körül az oltárt egy közösségben. Ha ezt megkaphatnánk, vajon nem ujjongánk örömeinkben?

Önfeledt ujjongásban. Isten igéjében az „ujjongj”, „kiáltj”, „örvendezz” felszólításokat halljuk. A Szentírás ezen helyeinek mindig kettős a fogadtatása. Hiszen nem mindenkinek van oka ilyen felhőtlen öröme.

Ha a magunk helyzetéből indulunk ki, nem biztos, hogy akkor tudjuk megfogadni Isten igéjének parancsát, amikor azt halljuk. Másrészt tudjuk, hogy kulturált templomi közösségeink még a legnagyobb örömeiket is visszafogottan élik meg. Európa ezen tájának sajátossága, hogy az ilyen heves érzelmi megnyilvánulásokat, amelyekről igénk szól, nem érezzük helyénvalónak az istentiszteleti közösségben. Én magam ennyire heves érzelmi reakciókat csak szűk családi vagy baráti körben láttam. Nem merünk ujjongó örömben kitörni még akkor sem, ha erre komoly okunk lenne.

Ítélet helyett megmentés. A Szentírás öröme hívó mondatai mindig szembesítenek a kérdéssel: lehet-e, tudunk-e parancsra ujjongani? Zofóniás próféta igéje első hallásra nem érteti meg velünk, miért van okunk az öröme. Ha a teljes könyvét elolvassuk, akkor lesz egyértelművé, hogy nem öröme szólító parancs hangzik itt el, hanem annak a konstataciója, mi mindent tett Isten a népével.

Ráadásul az eddig Isten ítéletéről szóló kemény szavak után itt hirtelen fordulat áll be. Az ítélettől, a nehézségtől való rettegést felváltja a menekülés örömeinek ujjongása. Így, egészben látva ezt, akár csak a karanténból való hirtelen szabadulásnál, nem születhet másféle reakció az ember életében, mint az örömkialtás. Mert hatalmas a kontraszt Isten ítélete és kegyelme közt.

Bárhogy értünk is el idén virágvasárnapig, mindenképpen ujjonghatunk. A legrosszabb forgatókönyv, hogy még mindig otthonainkban, legfeljebb sajtón, interneten keresztül lehetünk kapcsolatban a gyülekezetünkkel. Mégis ujjonganunk kell! Nem azért, mert a pillanatnyi helyzetünket jobbnak láthatjuk. Azért kell ujjonganunk, mert Isten sok jót tett értünk.

„

„**Veled van Istened, az Úr...**” Ézsaiás arról prófétál, hogy a szűz fogan, és fiút szül, akit Immánuelnek neveznek. Ami azt jelenti, „*velünk az Isten*”. Karácsonykor az adott erőt, amikor ezt a próféciaát hallhattuk. Most, virágvasárnap Jézus Jeruzsálembé érkezése mellett örvendhetünk annak, amit Zofóniás ír: „*Veled van Istened, az Úr...*” A hozzánk érkező Messiás úton van, hogy a kereszten életét adja.

Veled van Istened, az Úr. Ennek mindenképpen örülhetünk. Legyen akár le-, akár felszálló ágban a vírus, a gazdaságunk, a türelmünk, munkahelyünk gondjai, az érintésre, ölelésre vágyakozásunk, egyformán érvényes Zofóniás igéje: „*Veled van Istened, az Úr...*” Nincs olyan körülmény, amely őt tőled elvegye.

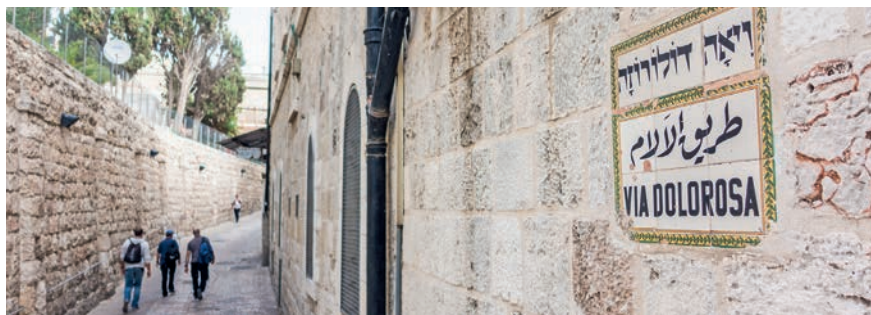
KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ – FOTÓ: RICHARD JAINES / UNSPLASH.COM

Ó arra biztat, hogy örüljünk. Örüljön az is, akinek jól mennek a dolgai, de az is, akinek látszólag nincs oka rá. Széttört kapcsolatok, komoly betegség, munkahely elvesztése, reménytelen jövőképek közt se hagyjon el az öröm. Egyrészt mert Isten számtalan okot adott a múltban az öröme. Másrészt mert a jövőben még több okot fog adni rá. Erre pedig egy bizonyosságunk van: Isten szeretete irántunk. Ez segít el virágvasárnap ujjongó tömegéből a kereszt fájdalomain át a feltámadás öröméig.

■ NAGY ZOLTÁN

Imádkozzunk! Mindenható Urunk! Áldunk téged, hogy életünk minden körülménye ellenére okot adsz az öröme. Velünk van Egytelened, akit ujjongva köszönhetünk, és kísérelhetjük útján a keresztfa szenvedésén át az üres sír megdöbbenő öröméig. Mindig rádöbbenve, hogy te velünk vagy erőddel és segítségeddel, megújítasz szereteteddel, és örülsz nekünk. Ámen.

Virtuális Via Dolorosa

FOTÓ: LAND-OF-THE-BIBLE.COM

Egy online térben megvalósuló projekt a világ minden tájáról Jeruzsálemben vezetheti a hívőket, akik a böjt idején saját otthonukban „járhatják végig” a Via Dolorosát, vagyis a Fájdalmak útját: Jézus keresztútját. A különleges lehetőséget – hogy tudniillik a zarándokok lépésről lépésre követhessék az utat, amelyet Jézus kétezer évvel ezelőtt végigjárt, vállán a kereszttel, onnan, ahol megostorozták, egészen a keresztre feszítésének helyéig – a ferences rend Jeruzsálem székhelyű szentföldi körzete, a Szentföldi Ferences Kustódia teremtette meg. [A ferences rendtartományok őrségekre, kustódiákra oszlanak, élükön az ór, a kusztos áll. – A szerk.]

Minden állomáshoz (stációhoz) kapcsolódik egy-egy rövid videó, amely azokat a

jeruzsálemi helyszíneket mutatja be, ahol az evangéliumokban elbeszélte események zajlottak. „A Keresztény Médiaközponttal kialakított együttműködésnek köszönhetően a képeket olyan részletek gazdagítják, amelyek segítenek, hogy megértsük ezeket a helyeket, szellemiségüket és a *via crucis* [keresztút] misztériumának aktualitását” – fogalmazott a Vatikáni Rádióinak Francesco Patton OFM szentföldi kusztos.

Az elmékedéseket a kustódia szerzetesei készítik, akik saját anyanyelvükön szólalnak meg. A videók a Szentföldi Ferences Kustódia (Custodia Terræ Sanctæ) közösségi médiafelületein – Facebook-, Twitter-, illetve Instagram-oldalán – érhetők el angol felirattal.

Forrás: Magyar Kurír

ORATIO OECUMENICA

Úr Jézus Krisztus! Jeruzsálem kitért kapuján vonultál be a városba, és ujjongva fogadott a tömeg. Hisszük, hogy ma is így érkezel meg ebbe a bűnnel terhes, megfáradt, járványtól rettegő világba. Kérünk, lépj be otthonunkba, gyülekezetünkbe, s vedd kezvedbe életünket. Köszönjük, hogy találkozhatunk veled.

Kérünk, tedd nyitottá a szívünket, hogy ne csak szavainkkal kiáltunk a Halleluját tefeléd, hanem egész életünk veled járó, tanítványi élet lehessen.

Urunk, kérünk, légy a kórházban fekvő, lélegeztetőgépre kapcsolt vagy már gyógyuló testvéreinkkel. Lépj be a kórtermekbe, betegszobákba s még inkább az aggódó szívekbe. Te légy a betegekkel, erősítsd őket fájdalmik között, légy családtagjaikkal, egész szenvedő népeddel itthon és szerte a nagyvilágban.

Urunk, kérünk, lépj be a gyülekezetek életébe is. Sok helyen vannak anyagi, fizikai, emberi félelmekből fakadó nehézségek. Te erősítsd közösségeinket, s adj nekik töled áldott gondolatokat, célokat a megváltozott életkörülmények között. Áldd meg a lelkipásztorokat, hogy valóságosan, Szentlelked által vezetve tudják az evangéliumot hirdetni a rájuk bízottak között.

Urunk, köszönjük virágvasárnap örömét, de ne engedd elfelejtenuk azt sem, hogy merre folytatódott Jézus útja ezután. Készíts fel minket a következő hét ünnepeire, hogy átéljük az úrvacsora ajándékát, a golgotai kereszt fájdalmát és a feltámadás életünket teljesen átalakító csodáját. Kérünk, üzz el minden megszokást, kétségességedet az életünkből, s add, hogy nyitott szívvel forduljunk feléd és evangéliumodhoz.

Urunk, Jeruzsálemben meghalni mentél, de köszönjük, hogy feltámadtál, s hozzánk már élő, győztes Úrként érkezel. Kérünk, ezzel az erővel emeld fel sokszor megfáradt, célját tévesztett népedet. Ámen.

EVANGÉLIKUS
Élet

A Magyarországi
Evangélikus Egyház lapja
Megjelenik kéthetente

E-mail: evelet@lutheran.hu • EvÉlet online: evangelikusélet.hu • Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu
• Előfizetés: kiado@lutheran.hu • Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-20/824-5519.
Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): BALLA MÁRIA (maria.balla@lutheran.hu) • Főszerkesztő: KÉZDI BEÁTA (beata.kezdi@lutheran.hu) • Hírszerkesztő: T. PINTÉR KÁROLY (karoly.pinter@lutheran.hu) • Olvasószerkesztő: DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu) • Korrektor: MÁTÉ TÓTH ZSUZSÁNNA (matot@gmail.com) • Tervezőszerkesztő: SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu) • Rovatvezetők: BALLA MÁRIA – Oratio oecumenica (maria.balla@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA – A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu), FÜLLER TÍMEA – Gyermekeknek (f.timea.71@gmail.com), TAMÁSY TAMÁS – Új nap – új kegyelem (tamytam@t-online.hu), DR. ECSEDI ZSUZSA – Cantate (ezsu@lutheran.hu), KOVÁCS ELEONÓRA – Thesaurus (eleonora.kovacs@lutheran.hu), BODA ZSUZSA – Népszerű teológia, Evangélikus arcképcsarnok (bodazszusalutherkiado@gmail.com)
• Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-1/317-5478, 06-20/824-5518 • Felelős kiadó: ANTAL BÁLINT, a Luther Kiadó igazgatója (balint.antal@lutheran.hu)
• Nyomdai előállítás: *MondAt Kft.* (2600 Vác, Nádas utca 2.) • www.mondat.hu; Felelős vezető: NAGY LÁSZLÓ • Árusítja a kiadó. • Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletág telefonszámán: 06-1/767-8262 és a Luther Kiadónál. • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302 (nyomtatott), ISSN 1787-0313 (online) • Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyedévre 3900 Ft, fél évre 7800 Ft, egy évre 15 600 Ft, más európai országba egy évre 52 500 Ft, egyéb külföldi országba egy évre 61 400 Ft. Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. • Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. • Címlapfotó: MAGYARI MÁRTON

NAGYCSÜTÖRTÖK – 2MÓZ 24,1-8

Szövetségben Istennel

Egészen rendkívüli ez a szövetségkötés. Isten szeretete és ragaszkodása mutatkozik meg abban, hogy Izráel népét szövetségi jogviszonyban emeli közel magához. Nem elégszik meg laza, rugalmas, bármikor az éppen aktuális igényekhez igazítható kapcsolattal. Stabilizálni és állandósítani akarja.

De egyáltalán hogyan lehet az ember szövetségben az Istennel? Hiszen az Isten Úr, a világ Teremtője, az Örökkévaló. Az ember pedig mint elbukott teremtmény megbízhatatlan, állhatatlan és mulandó. És mégis, Isten kegyelmi döntésében, ajándékképpen szövetségébe hívja Izráelt. Ennek szövege maga a kinyilatkoztatott törvény, amelynek megtartása a nép szándékában áll. Miután Mózes elmondja, egyhangúlag vállalják. Milyen szép ez a kezdet!

Rendkívüliek a körülmények is. Isten kivételes közelségbe engedi magához a nép egy részét. Mózes, Áron és gyermekei, Nádáb és Abihú, valamint hetven vén a hegy lábához mehet. A felépített oltár köré Mózes Izráel törzseinek száma szerint tizenkét oszlopot állít. Ezek a kövek is emlékezzenek a szövetségkötésre! És ha Izráel elfelejtené, vagy ha elnémulna szívén-száján az Isten-dicséret, ezek szólaljanak meg.

Kellenek a mi életünkben is ilyen stabil pontok, amikor még minden tiszta és egyértelmű volt, és nem kételkedtünk Isten szeretetében, velünk kötött szövetségében. A templomunk, ahol az Ige megragadott, keresztyén testvéreink bizonyágtétele, talán az első Bibliánk vagy a konfirmációnk. Ezek mint élő kövek vesznek körül, és ha esetleg megtántorodnánk az úton, erősítenek.

Kihullott vér. Különös, hogy az égő- és békeáldozatokat nem a papi szolgálatra rendelt Lévi törzséből valók mutatják be, hanem néhány izraeli ifjú. Micsoda kiváltság volt a hirtelen jött megbízatás!

Mózes a vér felét az oltárra, a másik felét a népre hintette. Az állatok oltárra öntött vére a népet saját bűnére emlékeztette. Nem nekik kell veszniük. A fejükre hulló vérben megérezhették azt is, hogy Isten ennyire komolyan veszi a szövetséget: nekik is úgy kell venniük. Hiszen a korabeli szövetségkötéseken a kihullott vér azt jelezte: így folyjék az én vérem is, ha megszegem a szövetséget. Teljes az elköteleződés, csak így van értelme.

Új szövetség vacsorája. Tudjuk, hogy Izráel népe mennyit küzdött ezzel a szövetséggel. Isten a hűtlenség okán számtalanszor felbonthatta volna, de nem tette. Sőt új szintre emelte, új esélyt adott népének. Elküldte értünk az egyszülött Fiút, aki

”

betöltötte helyettünk a törvényt. Jézus az utolsó vacsorán szerzi számunkra az új szövetséget. A kenyér, az ő megtört teste és a bor, az ő kiomlott vére jelezte, és hirdeti azóta is, hogy tudatosan vállalta értünk az igazság álcája alá rejtett, de valójában erőszakos kereszthalált.

Hiszen a test és a vér csak ekkor válik szét. Mivel vér kiontása nélkül nincs bűnbocsánat, Jézus „jelent meg az idők végén, hogy áldozatával eltörölje a bűnt” (Zsid 9,26).

Ebbe a szövetségbe mindannyiunkat meghív az élet Ura. Már az első szövetségkötés alkalmával is ott látjuk a hegy tövében a hetven vént. Ez a szám a világ népeit jelenti a Bibliában (1Móz 10). Isten rejtetten már akkor jelezte, hogy lesz egy

PIETER AERTSEN: AZ UTOLSÓ VACSORA (16. SZÁZAD)

másik szövetség, amelybe a világ összes népét bevonja. Nagycsütörtök ünnepén a beteljesedést csodáljuk. A Krisztus teste és vére által kötött új szövetség hirdeti, hogy Istennek ennyire értékesek vagyunk. Változatlanul nem mond le rólunk, hanem bűneinktől megtisztít, és az üdvösség örömét adja.

Már lassan egy éve, hogy a koronavírus-járvány átírta az életünket. Gyülekezeti életünk is „csökkentett üzemmódban” folyik. Nincs éneklés, hiányzik az úrvacsora. Nagyon hosszúnak és abszurdnak tűnik már ez az egész, mint egy rossz álom. Jó lenne, ha nem szoknánk meg túlságosan a hiányt, a távolságtartást. Sőt ha a helyzet lényegesen javul, annál inkább kiéhezve vehetjük majd újból magunkhoz Krisztus testét és vérét. Ismét átélhetjük a szentségben az Úr szabadító munkáját. Úgy legyen!

■ SZABÓ ANDRÁS

Imádkozzunk! Urunk, jöjj, hogy aki akarja, vegye az élet vizét ingyen! Ámen.

BEMUTATKOZIK AZ ÓZD-PUTNOKI TÁRSULT EVANGÉLIKUS EGYHÁZKÖZSÉG

Bach is közösségre hív

Ózdon sok felvidéki – sajjögömri, rozsnói, kassai – gyökerű evangélikus dolgozott vezető beosztásban és szakmunkásként is a Rimamurány-Salgótarjáni Vasmű Részvénytársaságnál, számukra nagyon fontos volt, hogy a hitüket meg tudják élni. Már 1889-ben kereszteltek a városban evangélikus vallásút, 1902-ben pedig a növekvő közösség birtokba vehette új – a vasműtől adományként kapott telekre épült – templomát.

A gyülekezet lelkésze 1923–1927 között Túróczy Zoltán volt, aki később a Tiszai, majd a Dunántúli, illetve az Északi Evangélikus Egyházkerület püspöki tisztségét is betöltötte. Marcsek János, majd Virág Gyula szolgálata alatt Ózd esperesi székhely. Ebben az időben sok segédlelkész látta el az anyagyülekezethez tartozó szórványban és filiában élőket. 1966 és 1981 között Pintér Károly és felesége, Pintér Károlyné Nagy Erzsébet pásztorolta – Borsodnádastól Aggtelekidig – a térség evangélikusait.

Egyházunk az Északi-Egyházmegyéhez tartozik. Missziókat azzal a céllal végezzük, hogy minél többen megismerkedjenek – az evangélikus felekezeten keresztül – Jézus Krisztussal. Alkalmainkon felnőttek, középkorúak is részt vesznek, a gyermekek hitoktatásban részesülnek. Igyekszünk minél nyitottabbak lenni, szeretnénk, hogy az evangélikus gyülekezetbe járók megismerjék a Biblia mellett Luther Márton ta-

Evangélikus istentisztelet a Magyar Rádióban

Tóth Melinda Anna lelkész.

Április 2-án, nagypénteken 10.04-től istentiszteletet közvetít a Kossuth rádió az ózdi evangélikus templomból. Igét hirdet

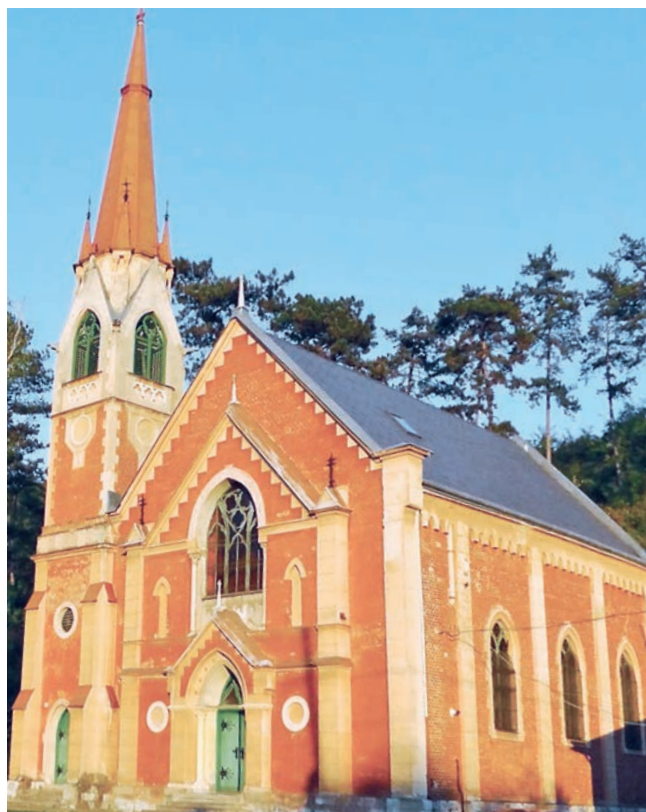
nítását is. Fontosnak tartjuk, hogy közösségre találjanak az ide betérő emberek.

Templomunk tornyában három harang hívja a vágyakozó lelkeket. A Böhm Rita festette oltárkép a Gecsemánék kertben imádkozó Jézust ábrázolja. Az 1934-ben épített Angster-organán, amelyet teljes felújítás után 2019-ben szentelt újjá Fabiny Tamás püspök, három kántorunk is szolgál az istentiszteleteken. Nemcsak a gyülekezet alkalmain szólal meg a hangszer, hanem koncerteken is; ezeken Johann Sebastian Bach és mások

művei is elhangzanak, sokak öröme.

Közösségünk jó kapcsolatot ápol a városban működő többi felekezettel, igazán összetartók az itteni keresztények. 1903-ban épült imaházunkban lehetőség van nagyobb alkalmak – például a női világimanap, az ökumenikus imahét, a János-napi boráldás – megtartására, közösen a más felekezetűekkel. Karitatív szolgálatot is végzünk a szegények, hajléktalanok között. Fontosnak tartjuk, hogy megvalósítsuk a jézusi szolgálatot a városban.

Gyülekezetünkben 1989-től szolgál Tóth Melinda Anna lelkész; szolgálati területéhez tartozik Putnok, Borsodnádásd és szórványai is. Egyik oltárterítőkön ez az ige buzdít mindenkor bennünket – és hisszük, hogy mindenkit –: „Légy erős és bátor. Ne fél és ne rettegj, mert veled van Istened, az Úr mindenütt, amerre csak jársz.” (Józs 1,9) ■

NAGYPÉNTEK – ZSOLT 22,12.15–20

A Megváltó imádsága

Sorsokba fonódó zsoldárok. Mennyi visszatérő sóhaj betegágyakon az élet utolsó időszakában! Mennyi visszhangzó ima! Zsoldárversek, amelyekkel a szenvedők önmagukat bátorítják.

Pár hónapja egy súlyos beteg fiatalasszonyt látogattam meg a kórházban. Rám nézve csak egy számot mondott: 91. A férj és az édesanya értetlenül állt az ágy mellett. Ő pedig, mintha egy titkos kódot fedne fel – amelyet csak ő és én tudtunk – magára vonatkoztatva, hitvallásként idézte a nevezett zsoldárt: „Én a Felséges rejtékében lakom...” Ma már nincs közöttünk. Ha rá gondolok, eszembe jut ez a zsoldár, amely összefonódott a sorsával. Számomra az ő imádságává lett, az ő hangján hallok megszólalni.

A 22. zsoldár a kereszten haláltusáját vívó Jézus imádsága. Valahányszor fellapozzuk a Szentírást ennél a fejezetnél, az ő szenvedő alakját látjuk lelki szemeink előtt. Fájdalomtól elhalkuló hangján halljuk: „Éli, éli, lamá sabaktáni?” „Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engem?” Ha Jézusra gondolunk, értünk hozott áldozatát látjuk, és szavai csengenek a fülünkbe: az a hét szó ott, a Golgotán és ez a zsoldár.

Mik voltak az utolsó szavak?

Az elhunytak közeli hozzátartozóinak emlékezetébe az utolsó napok mozzanatai és szavai kitörölhetetlenül bevésődnek. Felvillannak orvosi erőfeszítések, aggódó szomszédok, de a távolba szakadt gyermek is, akivel nem sikerült tisztázni a múlt sérelmeit. Néha a családtagok fel sem fogják, hogy már látható a vég. Ha bekövetkezik, felelősöket keresnek, vagy magukat vadolják. Vadul keresik a választ, miért kellett ennek így történnie.

Itt nem egy elhunyt családjával emlékezünk, nem is a tanítványok mondják el, mi előzte meg Mesterük elmúlását. Ez a zsoldár a Megváltó imádsága. Az ő szemével érzékeljük földi élete utolsó óráinak szereplőit, személyes kínjait. Mindent és mindenkit a keresztt körül. Már közelít is a hatalmas bikák, bivalyok, ordító oroszánok, kutyák, gonoszok bandája.

A helyzet egyértelmű. Itt nem kereshetünk jót, csak bűnt. Bárhova nézünk, a szálnalmas emberi jellemet, a megváltásra

”

szoruló elveszettekét látjuk. Itt nincs jóindulat, csak gyilkos szándék, nincs segítőkészség, csak emberi nyereszkedés és értetlenség. Bámulják, mint egy látványosságot, köntösére sorsot vetnek. Nincs emberi segítség. Nincs szálnalom. Az egyetlen irgalmas áldozatként függ a kereszten.

Mi előzte meg Jézus Krisztus halálát? Szörnyű szenvedések sorozata. Átlukasztott, kificamított végtagok. A szív is megolvadt bensőjében... meghasadt az övéiért, ezért a vérről és erőszakkal átítatott, az Isten szeretetét értetlenül szemlélő, bűnbocsánatra képtelen világért. A kereszten függő életét adta váltságul azokért, akik ide juttatták, mindannyiunkért. Isten Fiaaként áldozta oda az életét, hogy nekünk bűnből szabadulást és üdvösséget szerezzen. Érthetetlen ez a kegyelem!

Ne légy távol tőlem! Megrendítően szép, amikor egy ember társunk mellett földi életének utolsó pillanataiban ott vannak szerettei, fogják a kezét, érte imádkoznak. És lesújtó, ha valaki magányosan ment el, ha nem sikerült közel lenni hozzá, ha nem lehetett elköszönni.

Jézus Krisztus gyötrő kérdése ez: „...miért hagytál el engem?” Egyedül maradt a kinnal, kigúnyoltként, kitaszítottként, egyedül a világ bűnterhével. Mindezt miattunk, helyettünk és érettünk.

Jól ismeri szenvedésünk könnyörgő szavait: Ne légy távol tőlem, siess segítségemre! A kereszten Győztes miatt nem kell egyedül maradnunk földi életünk utolsó óráiban sem. Szabadítónk erős, és közel van hozzánk, életben és halálban soha el nem hagy.

■ LÁZÁRNÉ SKORKA KATALIN

Imádkozzunk! Urunk! Halálodra emlékezve konfirmációi hitvallásunkat idézzük: „Hiszem, hogy Jézus Krisztus az én Uram és Megváltóm, aki nekem is bűnbocsánatot szerzett a kereszten.” Hálát adunk neked, hogy a Golgotán értünk is könyörögtél. Hogy zsoldárimádságodból megértjük szenvedésed és szereteted titkát, amellyel közel jöttél hozzánk, elveszettekhez. Bűnünk miatt voltál egyedül a halálban, hogy irgalmaddal mindig mellettünk lehess, s mi örökké teveled. Ámen.

ID. LUCAS CRANACH: KRISZTUS A KERESZTEN (1530-1535)

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (március 28.) Jézus bejárta a városokat és a falvakat mind, tanított a zsinagógáikban, hirdette a mennyek országának evangéliumát, gyógyított mindenféle betegséget és erőtlenséget. Mt 9,35 (Zsolt 3,9a–b; Jn 12,12–19; Fil 2,5–11; Zsolt 22,23–32) Gyógyít. Mindenféle betegséget. Ennek a vágya most benne van a tavaszi levegőben, szinte tapinthatóan. És a gyengeségeket, erőtlenségeket is gyógyítja. Mindenfelét. Talán ez most kevésbé van benne a levegőben. Egyetlen bajra koncentrálnak. Pedig sokan szenvednek a jelen járványon kívül más terhektől is. Halljuk meg a gyógyulásra vágyók hangját, bármi testi és lelki gyengeség kínozza is őket, vigyük őket – a bibliai szóval élve – terápiára Jézus elé. Jézus számára nincsen „Isten háta mögötti hely”, a földön testben járva is országga minden városába eljutott, hát még Lelke által.

Hétfő (március 29.) Az Úr lesz a király az egész földön. Azon a napon az Úr lesz az egyetlen Isten, és neve az egyetlen név. Zak 14,9 (Jel 22,3–4; Mt 26,6–13; Lk 22,63–71) Egyetlen Isten van, hisszük és valljuk, miről beszél hát Zakariás próféta? Aból a szempontból vannak más uraságok is, hogy emberek úrnak tartanak és istenítenek sok mindenkit és sok mindent. Isten országa akkor lesz teljes köztünk, mikor számunkra nem lesz más úr, csak az Úr. Amikor nem mást tekintünk hibátlannak és mindenre képesnek, amikor nem másról hisszük, hogy minket védelmez és megment, amikor nem mástól várjuk, hogy életünk minden kérdésére megoldást jelentsen, egyedül Istentől.

Kedd (március 30.) Amikor [Jézus Krisztus] az Atya Istentől tisztességet és dicsőséget nyert [...], ilyen szöveget intézett hozzá a felséges dicsőség: „Ez az én szeretett Fiam, akiben gyönyörködöm”... 2Pt 1,17 (Ézs 9,5; Jób 38,1–11; 42,1–6; Lk 23,1–12) Olyan ez a mondat („...akiben gyönyörködöm”), mint mikor az első, a napokra osztott teremtéstörténetben Isten végigtekint a létrejöttéken, és „látta Isten, hogy ez jó”. Azt is látta, hogy szeretett Fia élete árán fog üdvösséget szerezni az embervilágnak. Nehéz emberésszel felfogni, hogy Isten egy ilyen, maga számára drága kincset áldozott fel értünk. Nem a „feleslegből” adott, nem a „teremthetek helyette ezret”-ből adott, hanem önmagából. Lehetett volna más megváltásunk? Aligha.

Szerda (március 31.) Jézus pedig így könyörgött: Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek! Lk 23,34a (Péld 23,17; Lk 22,1–6; Lk 23,13–25) Tetteink, döntéseink súlyával tudjuk, hogy sokszor nem vagyunk tisztában. Abba belegondolni is nehéz, hogy még akkor sem tudjuk a messzemenő következményeket, amikor azt hisszük pedig, hogy tudjuk.

Egyszerűen nagyobb és összetettebb még csak a bolygónk is annál, hogy fel tudjuk mérni a tetteink, választásaink, döntéseink következményeit. Szeretnénk például környezettudatosabbak lenni. De valójában képtelenek vagyunk az összes információnak birtokában lenni. Nem tudjuk, mit cselekszünk. Irgalomra és kegyelemre szorulunk.

Csütörtök (április 1.) Jézus így válaszolt [a főpaprak]: Én nyilvánosan szóltam a világhoz: én mindig a zsinagógában és a templomban tanítottam, ahol a zsidók mind összegyűlnek, titokban nem beszéltem semmit. Miért engem kérdezel? Kérdezd meg azokat, akik hallották, mit beszéltem nekik... Jn 18,20–21 (Jób 33,13–14; Jn 13,1–15[34–35]; 1Kor 11,[17–22]23–26[27–29.33–34a]; Lk 23,26–31) A titok vonzó. A titok veszélyt sejtető. A titok elválaszt. A vezetők titkot sejtene, veszélyesnek érzik Jézust a hatalmukra, és elfogván faggatják a tanítványai, tanítása felől. Nem tudják elhinni, hogy Jézus értük is érkezett a földre? Vagy érzik, hogy az ő hatalmuk semmi Jézuséhoz képest, de mint a menekülő bűnözők, még próbálkoznak? Jézus tanúnak hívja a hatalommal szemben mindazokat, akik hallották a tanítását. Ki lenne vajon a korábban Jézust hallgatók közül, aki kiáll a tőle hallottak mellett, mikor az előjárókkal szemben kellene Jézus tanítását megvallani?

Péntek (április 2.) [Krisztus] a mi békességünk... Ef 2,14 (Zsolt 147,14; Jn 19,16–30; 2Kor 5,[14b–18]19–21; Lk 23,32–49) Nagypéntek gyászában, a passió dinamikájának kinszenvedésbe és halálba forduló feszültségében szólal meg a békesség hirdetése. Azt hiszem, péntek esti mondat ez. Miután már minden elvégeztetett. A botzörgéstől, ostopattogástól, kalapácsütéstől, haláltusától hangos órák után beállt csendben hangzik számunkra. A küzdelem utáni ernyed csendben árad szét a békesség. A nyugalmat és kiengesztelődést árasztó békesség. Mi már tudjuk, hogy ez már a győzelmi ünnepre készülő, ígéretes csend. Isten Krisztusban megbékéltette magát a világot. Béküljünk meg mi is egymással.

Szombat (április 3.) Mert Krisztus is szenvedett egyszer a bűnökért, az igaz a nem igazakért, hogy Istenhez vezessen minket... 1Pt 3,18 (Zsolt 105,7; 1Pt 3,18–22; Lk 23,50–56) Ylva Eggehorn svéd költő nagypénteki versében így fogalmaz: „Jobb felőli latornak mondja: még ma velem leszel a paradicsomban. Bal felőli latornak mondja: még ma veled leszek a pokolban.” Nagyszombat sötétsége nélkül, az Igaznak a nem igazakért való szenvedése nélkül nincs feltámadás. Ez hozza el nekünk a valódi húsvéti örömet.

MÁR KAPHATÓ!

KÖSZEGHYNÉ RACZKÓ ZSUZSANNA

Napi falatok

Gondolatok 2020-ból

2900 Ft

Mivel foglalkozik egy pap, ha zárva vannak a templomok? Szokott-e a konyhában tánclépéseket lejtetni? Vesz-e föl fülbevalót iskolai szolgálatra indulva? Kőszeghyné Raczkó Zsuzsanna evangélikus esperes rövid, a humort sem nélkülöző írásaiból kiderül: a lelkész is ember – pláne, ha nő és anya!

www.lutherkiado.hu

Evangélikus könyvesbolt: 1085 Budapest, Üllői út 24.

bolt.lutherkiado.hu • kiado@lutheran.hu

+36 1 411 0385 • +36 20 824 5518

1% LÉLEKKEL, ISMERETTEL

Egyházi 1%-os felajánlásod mellett
civil 1%-oddal támogasd az
**EVANGÉLIKUS SZERETETOTTHONOK,
NEVELÉSI-OKTATÁSI INTÉZMÉNYEK
VAGY GYÜLEKEZETEK ALAPÍTVÁNYAIT.**

MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ

Technikai
szám: **0035**

CIVIL

egyszazalek.lutheran.hu

